C:\Users\Plazma\Desktop\302\Rezac_Vaclav-Poplach_v_Kovarske_ulicce.pdb

PDB Name: Rezac_Vaclav-Poplach_v_Kovarske
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Václav Řezáč

Poplach v Kovářské uličce

První kapitola
OBJEVUJE SE ZELENÁ KNÍŽKA
Frantík Severýn sedí na prázdných bednách od cukru, pohupuje bosýma nohama a naslouchá kázání páně Bočanovu. Kázání nepatří jemu, nýbrž paní Bílkové, která stojí před pultem. Frantík se tváří, jako by se nezajímal o nic jiného než o své zablácené klátící se nohy. Zatím však napíná uši, aby mu neušlo ani slovíčko.
Pan Bočan je majitelem tohoto obchodu smíšeným zbožím. Lidově se tomu říká hokynářství, pan Bočan však si není zcela jist, není-li obchod už kupectvím nebo ještě něčím lepším, totiž lahůdkářstvím. Lidé z okolních domů, kteří u něho kupují, a hlavně nešťastníci, kteří mu zůstali dlužni, jsou však jednotni ve svém názoru. Říkají, že jeho krámek je zlatý důl a že si pan Bočan nahrabal. A o jeho tvrdosti, lakotě, a hlavně o jeho bohatství se v Kovářské ulici i v okolí vypravují celé legendy. Paní Bílková je ženou lakýrnického pomocníka z domu, kde bydlí Frantík Severýn se svým dědečkem. Jako mnoho jiných, také pan Bílek ztratil zaměstnání a nemůže najít jiné. Jednou týdně dostávají od města poukázku na potraviny. Jinak jsou živi jen z toho, co paní Bílková vydělá tu a tam posluhami. Mají šest dětí, nejstaršímu děvčeti je třináct let. A to je na pováženou. Tak krůček po krůčku zapadli do dluhů, i panu Bočanovi jsou dlužni.
»Tak to dál nepůjde, milá paní,« křičí hokynář a jeho tlustý zátylek je rudý zlostí. »Jedno zboží nezaplatíte a už zas chcete nové na dluh. Copak si myslíte, že kradu?«
Paní Bílková je bledá a ústa se jí třesou rozčilením tak, že nemůže ani pořádně promluvit.
»Ale vždyť já nechci nic zadarmo. Přišla jsem vám zaplatit. Ještě vždycky jsem vám zaplatila.«
»Já vím,« rozkřikuje se pan Bočan. »Dvacet korun zaplatíte, a zůstane vám dvanáct korun starého a za deset korun uděláte nového dluhu. A tomu vy říkáte zaplatit.«
»To není možné,« děsí se paní Bílková. »Mám doma zapsáno, že jsem vám dlužná jen devatenáct korun dvacet. A podle vás by to bylo dvaatřicet.«
Frantík Severýn přestane kývat nohama, zvedne hlavu a poslouchá s nataženým krkem. Není to poprvé, co slyší v Bočanově krámku podobnou hádku, a není to rovněž poprvé, co má chuť vstát a vykřiknout: »Nechte ty chudáky na pokoji! Cožpak nevidíte, že je jim zle, a jakmile se jim povede lépe, že nebudou myslit, jen jak by vám zaplatili? Však vám pro těch několik korun nespadnou vaše tři činžáky ani vila v Braníku.«
Ano, ano, takových hádek je tu v posledním čase stále víc. Lidem, zdá se, vede se čím dál hůř, a nemají-li peněz, kupují na dluh. Frantík o tom něco ví, protože dům, v němž bydlí, je pln takových nuzáků, kteří ještě donedávna nevěděli, co je to bída.
»Ono to přejde,« říkají si, »a zas bude líp.« A běhají a shánějí, kde se co dá. »Nějaký čas to musíme vydržet.« Frantík to chápe a myslí si, že ti, kterým se vede líp, měli by nějak pomoci těm, jimž se vede zle. Ano, Frantík to chápe, ale pan Bočan o něčem takovém nechce ani slyšet. Dejte mu jeho peníze a jaképak povídačky o bídě, nezaměstnanosti a takových hloupostech. A tu se Frantíkovi někdy chce skočit na jeho tlustý zátylek a zatřepat jím, aby se v něm probudilo také kousek lidskosti. Frantíkovi je třináct let, je dost vytáhlý na svůj věk, ale celkem je to střízlík, vychrtlý věčným lítáním po ulicích. Když ho však něco pohněvá nebo když něco usilovně chce, zdá se mu, že v sobě cítí sílu obří.

Frantík tedy naslouchá a nestačí se divit. Hádky tu bývaly, to ano, ale tohle je něco zbrusu nového. Panu Bočanovi došla řeč. Funí chvíli a zátylek mu zčervená jako krocaní lalok. Vypadá jako člověk, jemuž vklouzlo sousto do nepravé dírky a který se dusí. - Bouchnout do zad by potřeboval, pomyslí si Frantík.
Konečně hokynář popadne dech a rozkřičí se, až se rozhoupají váhy na pultě:
»Chcete snad říct, že jsem vám něco připisoval, co jste nekoupila? Na to jsou zákony, milá paní. Zavolám strážníka a musíte mi to opakovat před ním.«
Paní Bílková se poleká a začne se omlouvat:
»Nemyslela jsem tím nic zlého. Vždyť jste se mohl zmýlit.«
»Já se nikdy nemýlím, paničko, rozuměla jste? Nikdy! Tady je má knížka a v té je všechno přesně a správně zapsáno. A

není-li vám něco vhod, zaplaťte a nemusíte sem víc chodit. Takové zákazníky, jako jste vy, najdu vždycky.«
Frantík sebou vrtí, až bedny praskají. Kdyby měl ty peníze, hodil by je tomu lakomci na pult a odvedl by paní Bílkovou odtud. Je si jist, že by paní Bílková hokynáři nejraději zaplatila a nikdy už se pak v jeho krámě neukázala. Ale nemá peněz a musí se zdvořile omluvit, aby jí pan Bočan zase nějaký den počkal, dokud ona nebo muž něco nevydělají. A třeba ji to bolelo a třeba si byla jista, že je v právu, paní Bílková říká pokorně:
»Tak už se, pane Bočane, nezlobte. To jsem se asi zmýlila sama. Příští týden budu hledět, abych vám zaplatila všechno.«
»To bych prosil, to bych prosil,« bručí pan Bočan a tváří se usmířeně. »Jsem dobrák, ale s takovouhle se na mne nesmí.«
Paní Bílková odchází a rozčilením nevidí ani dobře na cestu. Napřed vrazí do pytle s burskými oříšky, a když se mu pokusí vyhnout, div nepřevrhne koš se zeleninou.
»Dejte pozor, osobo,« vykřikuje za ní pan Bočan. »Ještě mi tu všecko rozházíte.«
Jakmile paní Bílková vyjde z krámu a zvonek nade dveřmi přestane zvonit, pana Bočana popadne znovu vztek. Bručí a uhodí o pult knížkou, v níž má poznamenány dluhy svých zákazníků. Knížka není o mnoho větší než školní sešit a její desky, pruhované tmavě a světle zeleně, i všechny její stránky jsou do černá ohmatány špinavými prsty hokynářovými. Frantík pozoruje klidně jeho zuření. Víc než pan Bočan však ho zajímá knížka, jíž hokynář přes tu chvíli uhodí o pult, aby ulevil svému hněvu. Pane, kdyby tahle knížka zmizela ze světa, to by se ulevilo mnoha lidem!
Konečně se hokynář vyzuří a vzpomene si na Frantíka.
»Co tu ještě civíš?« osopí se naň. »Koukej, ať zmizíš, dnes už tě nebudu potřebovat.«
Frantík se sesune ledabyle ze svého trůnu na bednách, přešlápne z jedné bosé nohy na druhou, podívá se zpříma (panu Bočanovi připadá, že drze) na hokynáře, jako by mu chtěl říci něco důležitého a nepříjemného, a pak řekne:
»Nějaké lusky byste mi mohl dát. Nalítal jsem se dneska dost.«
Ale to si vybral špatný okamžik. Pan Bočan je v náladě, kdy se mu zdá, že ho kdekdo okrádá, že každý jen číhá, jak by ho zničil.
»Já ti dám lusky, že ti nohy nepostačí. Platím ti málo za tvou lenost? Ještě tě budu krmit mlsky!«
Na Frantíka však jeho křik neplatí. Pokrčí rameny, trochu se ušklíbne a řekne:
»Nu dobrá, vždyť se nic neděje. Vy máte dnes rozkřičeno. Vezměte si cukrátka, abyste neochraptěl.«
A pomalu, jako vznešený zákazník, jemuž je třeba se klanět a otevřít dveře, vyjde Frantík z krámu. Neodpustí si však, aby dveře dvakrát po sobě neotevřel a opět nezavřel. Zvonek nad nimi pekelně řinčí. Ať se třeba vztekne ten lakomec!

Druhá kapitola
FRANTÍK CHCE POTRESTAT PANA BOČANA

Frantík se zastaví na okraji chodníku. Tam se obrátí a dívá se na Bočanův krám. Hokynář za ním nevyběhl, jak očekával. Kdyby vyběhl, bylo by to ovšem také tak. Frantík si z jeho vyhrůžek a hněvu dělá jako z loňského sněhu. Teď hokynář zaleze do svého bytu za krámem a bude ještě chvíli nadávat a dosvědčovat si se svou ženou, že krom nich dvou jsou všichni lidé zlodějská sebranka, která by všechno chtěla zadarmo. Jeho žena není o nic lepší než on sám. Celý jejich byt je kuchyňka za krámem, kde vaří, jedí a spí. Ačkoliv mají tři domy a vilu za Prahou, nechtějí ani slyšet o pořádném bytě. Raději vybírají činži a ukládají ji, aby hromada jejich peněz byla stále větší.
Frantík stojí proti Bočanovu krámu a mračí se. Nejde mu z hlavy, co dnes odpoledne slyšel. Je-li pravda, že hokynář připisuje do své knížky ubožákům, kteří u něho kupují na dluh, pak by se s ním mělo nějak zatočit. Paní Bílková jistě nelhala. Kdepak, maminky, které mají šest dětí a starají se o ně tak pečlivě jako ona, nelžou nikdy. Ale mohla se zmýlit. Ani to však nejde Frantíkovi na rozum. Paní Bílková ví jistě o každém svém desetihaléři, ať už jej má, nebo jej dluží. A najednou by nevěděla, že utratila o deset korun víc? Mělo by se to všechno zjistit. Ale jak?
Frantík sestoupí do louže pod chodníkem. Je to vlastně víc bláto než louže, uliční prach, který sem byl spláchnut včerejším lijákem a jejž ucpaný kanál nestačil pojmout. Slunce, které sem svítí až odpoledne, nemohlo ještě louži vysušit, zato ji však příjemně prohřálo. Frantík v ní stojí bosýma nohama a našlapuje do bláta, které mu tryská mezi prsty. Ach to je tak příjemné, že Frantík pro to jindy dovede zapomenout na celý svět. Dnes mu však nejde z hlavy příhoda z Bočanova krámku. Jen tak ze zvyku se rozhlédne, není-li tu nablízku nějaký kámen. Takhle mu vyrazit tabulku a zmizet! Tím by se však nic nespravilo a pan Bočan by si Frantíka dovedl najít. Vždyť bydlí hned vedle.
Chlapec si přihrne jednou nohou k druhé hromádku bláta a začne ji hníst bosými chodidly v protáhlý kopeček. Stále ještě se nemůže pro nic rozhodnout. Ani lusky mu nedal, držgrešle! A to mu Frantík každé ráno, než jde do školy, roznese po zákaznících mléko a housky a odpoledne přinese nazpět prázdné láhve. Za to všechno i s jinými příležitostnými posílkami dostává od pana Bočana deset korun týdně. Pan Bočan si dobře spočítal, že takhle mu to přijde levněji, než kdyby živil učedníka. Paní Bílková a ty lusky, které mu pan Bočan odepřel, nejdou Frantíkovi z hlavy. Košík s nimi, který stojí před krámem na pytli brambor, má právě na očích.
Frantík nechá hry s blátem, otře si nohy o kraj chodníku a šourá se nazpět ke dveřím krámu. Překročí oba vstupní schody a dívá se do šera uvnitř, aby se ujistil, že tam pan Bočan není. Určitě tam není, protože jinak by se byl už dávno na Frantíka vyřítil. Pro ten případ má ovšem Frantík připravenou výmluvu. Pan Bočan však leží na pohovce ve svém kutlochu a dříme, neboť v tuto dobu chodí málokdo nakupovat. Spokojen svou obhlídkou, sestoupí Frantík opět ze schodů, rozhlédne se nenápadně po ulici, a když nikoho nevidí, sáhne jakoby nic do koše s lusky a naplní si kapsu svých trenýrek. Několik lusků upadne na zem. Frantík je nechá ležet a loudá se co nejlhostejněji odtud.
Rozloupne první lusk a shrne si přes zuby do úst mladé, jasně zelené hrášky. Je málo věcí na světě, jež by Frantík jedl raději než lusky. A z nich opět nejraději ty, v nichž hrášky neměly ještě ani čas se zakulatit, jsou ploché, měkké a

medově sladké. Takový si právě vybral. Ale kupodivu, nechutná mu ani trochu. Když je bral, zdálo se mu, že si bere něco, co mu právem náleží a co mu pan Bočan jen ze své lakoty odepřel. Udělal pro něho daleko víc, než zač mu hokynář zaplatil. A zároveň mu připadalo, že pana Bočana trestá za jeho lakotu i za to, jak zacházel s paní Bílkovou. Nyní cítí, že to nějak není v pořádku.
Zastaví se a tře si zamyšleně lýtko jedné nohy chodidlem druhé. Měl by ty lusky vrátit? Ale sotva si vzpomene na pana Bočana, zavrtí odmítavě hlavou. Vytáhne druhý lusk a chce se do něho pustit. Chvilku jej otáčí v prstech a dívá se na něj jako na neznámého brouka. V ústech už se mu nesbíhají sliny. Chuť ho nadobro přešla.
Před vraty domu, kde bydlí, zastaví Frantíka houkání automobilového klaxonu. Osobní auto vyjíždí opatrně ze vrat. Je to taxametr. Šofér se vyklonì z vozu a zavolá naň:
»Haló, Frantíku, naskoč si! Svezu tě kousek.«
Je to Vasil Uvarov, který bydlí v podnájmu u Frantíkova dědečka. Jezdí s nájemným autem pana Kolíska, který má u nich v domě správkárnu aut. Jindy je Frantík vždy ochoten dát se svézt. Uvarov ho doveze až na hlavní třídu, kde má stanoviště, a odtamtud jde Frantík domů pěšky. Dnes však neví sám, co vlastně chce.

»Děkuji, Vasile, nechci,« odpoví. »Mám něco na práci.«
Uvarov houkne na někoho, kdo se mu motá na chodníku a neví, má-li skočit sem, nebo tam, a rozloučí se:
»Tak zdrávstvuj, Frantíku.«
»Nazdar, Vasile.«
Uvarov odjíždí a Frantík se loudá průjezdem dovnitř. Dům, v němž bydlí Frantík se svým dědečkem, je starý, velmi rozlehlý barák o dvou poschodích, jeden z těch, jichž stále více ubývá a jež jsou vytlačovány moderními čtyrposchoďovými domy. Má ještě pavlače a dřevěné schody, na nichž ve výklenku visí kříž s červeným světlem olejové lampičky a věncem papírových růží, má dlouhý tmavý průjezd a veliký dvůr, dlážděný oblými, věčně vlhkými kameny, na němž stojí páně Kolískova dílna a garáže. Bydlí v tom jediném domě tolik lidí, že na venkově by z nich byla slušná vesnice.
Před dílnou pana Kolíska stojí veliký automobil, zbavený karosérie, a pan Kolísko se svým pomocníkem, opatřeni černými brýlemi, svářejí cosi na jeho podvozku kyslíkovým plamenem, jehož úžasně ostré světlo div oči nepotrhá. Pod pavlačí, na oné straně dvora, kam ještě svítí slunce, uspává Bílkovic Božka svého nejmladšího bratříčka. Vozí ho po hrbolatém dláždění ve starém kočárku, v němž byly jedno po druhém odchovány všechny Bílkovic děti. Kočárek skáče po kamenech, bratříček už dávno spí, ale Božka stále vozí s náramně vážnou tváří.
»Nech toho, vždyť z něho vytřeseš duši,« řekne jí Frantík.
Božka zastaví kočárek, nahlédne do něho znalecky jako stará matka a řekne pochybovačně:
»Usnul teprve před chvilkou, a jestli se mi probudí, bude řvát na celé kolo.«
»I neprobudí. Já myslím, že je chudinka od toho vožení celý zpitomělý.«
Božka se podívá na Frantíka pohrdlivě a řekne:
»Ty tomu rozumíš!«
Božce je třináct let, právě tak jako Frantíkovi, ale postavu má tak na deset. Pro samé starosti snad chudák ani pořádně nevyroste. Maminka musí chodit po práci a Božka se stará o své mladší sourozence a vlastně, když se to tak vezme, pečuje o celou rodinu. Loni byla u moře, poslali ji tam s výpravou na doporučení školního lékaře, letos možná pojede znova. Nemá to prý v pořádku s plícemi. To dělá ten malý byt a věčný nedostatek jídla. Božka si však ani nepomyslí, že by mohla být nějak vážně nemocná, a je náramně pyšná na svůj pobyt u moře. Pane, u moře jako nějaká dáma z těch velikých a výstavných činžáků ve vedlejší ulici.
Frantík přeslechne její pohrdání a řekne jako člověk, který si nemá co povídat s malými dětmi:
»Copak jsem se to chtěl zeptat? Aha. Je maminka doma?«
»Není. Co jí chceš?«
»To je na tebe moc učené. Počkej, až dorosteš!«
A když vidí, že se Božka chystá k ostré odpovědi, sáhne honem do kapsy a vytáhne hrst lusků.
»Chceš?«
Božce blýsknou radostně oči. Popadne lusky, aby si to Frantík snad ještě nerozmyslil.
»Kdo ti je dal?«
Frantík sebou trhne, jako by ho sídlem píchl, a řekne:
»Neptej se a jez!«
Otočí se a chce odejít, ale vtom si ještě na něco vzpomene.
»Kdypak se maminka vrátí?«
»Večer. Kdy jindy?«
»Tak jí vyřiď, že se u vás večer zastavím a že se jí chci zeptat na něco moc důležitého.«
A teď už opravdu jde a nečeká na Božčinu odpověď. Ale Božka je dopálena jeho velkopanskými způsoby a pošklebuje se za ním:
»Prosím, milostpane, jak si račte přát.«

Třetí kapitola
KRADENÉ LUSKY A STRÁŽNÍK

Strážníku číslo 666 je horko. Úžasné, náramné, nesnesitelné horko. Košile se mu lepí na tělo, límec služebního kabátu ho dře do krku, pod čepicí se mu hromadí potůčky potu. Každou chvíli se některý uvolní, stéká dolů a štípe ho do

rozedřeného krku. Obličej se mu leskne jako vyleštěná měď. Strážník číslo 666 se nestačí otírat. Ach to je služba! Čert aby to vzal. A máme červen a je už navečer. Jaké to teprve bude v červenci a v srpnu!
Strážník se vleče po nábřeží a dívá se závistivě na chlapíky, kteří v náplavce koupají koně. Koně jsou ve vodě ponořeni až po břicha, chasníci až po prsa a všichni se lesknou v slunci ne potem, nýbrž svěží a chladnou vodou. Strážník supí horkem a hněvem na celý svět. Léto není pro něho stvořeno. Je těžký a tlustý. V zimě, panečku, je jinak. Může si mrznout jak chce, on si chodí vesele a posmívá se zmrzlíkům. Strážník číslo 666 býval v mladších letech mistrem těžké váhy v zápase řeckořímském a ve vzpírání břemen. Před jménem Brejcha se kdysi s úctou skláněli nějací siláci! Ale jakmile přestal cvičit, všechny svaly se proměnily v sádlo a nyní se mu chodí těžce po světě.
Frantík Severýn se také vypravil k vodě. Přemýšlel o panu Bočanovi, div si hlavu nerozlámal, ale horko jako by mu všechny myšlenky v hlavě vysušilo. »Vykoupám se,« řekl si Frantík, »a možná že mě pak něco napadne.«
Namířil si to k panu Charouskovi, tomu, co má u mostu půjčovnu loděk. Je s ním zadobře a z jeho prámu se ohromně skáče do vody po hlavě. A o Frantíkovi je známo, že plave jako ryba a potápí se jako lovec perel z Tahiti.

Jde s hlavou sklopenou a div nevrazí do břicha strážníku Brejchovi. Nestačí se ani leknout, natož omluvit, a už se vznáší ve vzduchu, číslo 666 ho popadne za opasek, nadzvedne, trochu jím zatřepe a opět ho postaví.
»Nemůžeš dávat pozor na cestu?« zabručí strážník. »Kam letíš?«
Frantík se s ním velmi dobře zná. Kdysi se ho něco naprohánělo, když Frantík vyváděl skopičiny na upoutaných rybářských loďkách. Ale od té doby, co se přesvědčil, že Frantík umí dobře plavat, nechává ho na pokoji a jsou nejlepšími přáteli.
»Chtěl jsem se jít vykoupat,« povídá Frantík. »A moc se vám divím, že se se mnou dřete, když je takové horko.«
»Máš pravdu,« přiznává strážník, »dělám pořád, jako by mi bylo šestnáct. Ale teď si tadyhle sednu a už ani krok.«
Frantík a strážník Brejcha se setkali dole na náplavce, kde v nábřežní zdi je hluboký výklenek a v něm žulová lavice. Z kamene tam dýchá příjemný chlad. Frantík se chvíli rozmýšlí a pak se posadí vedle strážníka. A jak si sedá, cítí, že má v kapse trenýrek ještě trochu lusků. Býval by je dal všechny Božce, ale když se tak hloupě ptala, raději odešel. Sáhne do kapsy a podává zbývající lusky strážníkovi.
»Nemáte chuť?«
»I na mou pravdu, že mám,« řekne strážník Brejcha. »Žízeň mám, že bych lekl jako ryba na suchu. Snad mě to trochu svlaží.«
Rozlouskne lusk a nasype si hrášky do úst.
»Ummhm,« huhňá a pomlaskuje, »jako med. Kdes k nim přišel?«
Frantík se zamračí. Každý se ho na to ptá jako z udělání. Strážníkovi ovšem nemůže říci, aby jedl a neptal se. Teď ke všemu ještě aby lhal.
»Dostal od cesty,« zabručí. Ale pak ho napadne, že je to vlastně také trochu směšné. Strážník tady jí kradené lusky, a pane, jak si na nich pochutnává! Nedá mu to, cuká mu to ústy, musí to vyslovit.
»A co kdyby takhle byly kradené?«
Strážník Brejcha si právě nese do úst nový lusk a v polovině cesty zastaví ruku. Okamžik to trvá, než uváží, má-li považovat Frantíkovu otázku za žert, nebo neskrývá-li se v ní pravda.
»Poslouchej, Frantíku!« povídá hrozivě.
Ale Frantík se už sám polekal své smělosti. Překoná rozpaky a začervenání, které se mu žene do tváře, a řekne rychle:
»Jen klidně jezte. To já jen tak!«
»Opravdu?«
»Opravdu, namouduši,« dotvrdí Frantík, ale dívá se přitom na řeku a je mu až do duše ošklivo a stydno. Tohle bude musit nějak napravit, to nemůže nechat jen tak. Chtěl potrestat pana Bočana, a ne sebe.
»Nu proto,« řekne strážník uklidněně a ještě trochu výhružně a donese rozpůlený lusk do úst. A zatímco si pochutnává, Frantík uvažuje.
»A co byste dělal, pane Brejcho, kdybych ty lusky byl doopravdy ukradl?« zeptá se najednou. »To byste mě musil zavřít?«
»Poslouchej, Frantíku,« řekne strážník znovu, »to je mi nějak podezřelé.«
»Ale dejte pokoj,« řekne Frantík rozmrzele, »a jezte! Když jsem vám řekl, že jsem je dostal, tak jsem je dostal. Ptám se vás, protože se chci něco dovědět.«
»Samozřejmě že bych tě musil sebrat a předvést,« odpoví konečně strážník.
»To musíte každého, kdo vezme něco, co není jeho?«
»Každého, to se rozumí. I kdyby to byl nevímjaký pán. Kradl jsi, budeš potrestán.«
»A co kdyby,« začíná Frantík pomalu, protože dobře neví, jak by to řekl, »co kdyby si někdo připisoval k dluhům víc, než jsou mu lidé dlužni, a pak to na nich chtěl?«
»Hm,« povídá pan Brejcha rozvážně, »to je sice taky trestné, ale s tím my obyčejně nemáme co dělat.«
»A proč ne?«
»Protože na takové ptáčky se musí jinak. Ty musí napřed někdo udat, pak to přijde k soudu, sepíše se žaloba, vyslýchají se svědci, a teprve když se jim to dokáže, mohou být potrestáni.«
»A pak je zavřou?«
»Přijde na to. S takovými lidmi je to těžké. Obyčejně se všelijak vytáčejí a odvolávají, a je-li málo důkazů, třeba z toho vyklouznou. Proč se na to ptáš?«
»Ale jen tak. Onehdy dědeček něco takového vykládal a chtěl jsem vědět, je-li to opravdu tak.«
»Co dělá dědeček?«

»To víte. Teď ještě asi spí, pak půjde pro zboží a za obchodem.«
»Tak ho pozdravuj, já už zase musím jít. A ty sám hleď, ať jsi v pořádku, abych si na tebe nemusil dokročit.«
»Bez starosti,« zubí se Frantík, »na vás já si dám pozor.«
Pan Brejcha ještě něco zabručí a vydá se na další obchůzku. Frantík se za ním chvíli dívá, pak se zvedne a místo k vodě zamíří druhou stranou nazpět do Kovářské uličky.
Božka zatím vytlačila kočárek z dvorku před dům a nyní sedí na bobku a kreslí kouskem dřevěného uhlí na obrubě chodníku.
»Už je doma maminka?« zeptá se jí Frantík, když jde kolem ní.
»Před chvílí se vrátila,« odpoví Božka a kreslí dál uhlem vyjevenou pannu, jež má ruce a nohy jako pavouk sekáč, vlasy jako paprsky a ústa podobná hřebenu s vylámanými zuby.
»Pane, ty ses trefila,« řekne uznale Frantík.
»Hleď si svého,« odsekne Božka.
Frantík chce vejít do domu, ale pak si to rozmyslí. Napřed si musí vyřídit ještě jednu důležitou věc. Kdyby ji odložil na zítřek, snad by ani neusnul. Krůček za krůčkem se došoural před Bočanův krám a chvíli tam nerozhodně přešlapuje. Na košíku s lusky je postavena černá plechová tabulka a na ní křídou napsáno: 1 kg 2 Kč.
»To máme čtvrt kila za padesát haléřů,« počítá Frantík.
Vytáhne z druhé kapsy svých trenýrek starý kožený sáček na tabák, který dostal od dědečka. Loví v něm, neboť v něm má uschováno všechno možné, co může potřebovat: nůž, kousek drátu, kousek křídy, píšťalku, starou korkovou zátku, ocelovou poniklovanou kuličku z kuličkového ložiska, pouzdérko na pera a v něm pečlivě stočený tenký a pevný provázek s udičkou a mimoto nějaké drobné peníze. Frantík si velmi váží svého koženého váčku a říká mu »medicína« po vzoru medicínových váčků starých Indiánů, kteří prý v nich také mívali věci podivné. Konečně vyšťárá padesátihaléř. Sevře peníz pevně v dlani a vykročí ke krámku. Na dvou vstupních schodech se sehne, jako by mu něco upadlo, a pak vejde dovnitř.

Zvonek nade dveřmi se pronikavě rozdrnčí a zezadu se vyvalí pan Bočan.
»Tos ty?« řekne nevrle, když vidí Frantíka. »Co zase chceš?« »Přišel jsem se zeptat, nebudete-li dnes už nic potřebovat.« »Řek jsem ti přece, že ne, tak co sem lezeš? Ale ráno ať jsi tu včas.«
»Našel jsem na vašich schodech padesátihaléř,« řekne Frantík a položí peníz na stůl. »Ten bude asi váš.«
Pan Bočan jej okamžitě shrábne svými tlustými a pokřivenými prsty, podívá se naň, jako by se chtěl přesvědčit, je-li pravý, a zavrčí:
»To bych řekl, že je můj. Čípak by mohl být, leží-li na mých schodech?«
»Mohl jej také ztratit někdo jiný,« řekne Frantík, neboť ho přece jen trochu dopálilo, že hokynář shrábl peníz tak samozřejmě, aniž poděkoval.
»Ztratit?« vrčí pan Bočan. »Jestli jej ztratil, dobře mu tak. Každý si má dát na své peníze pozor.«
Když se Frantík octne zas na ulici, vydychne si zhluboka, jako by vyšel ze sklepa.
»Tak to mám z krku,« myslí si. »Jen ať si pan Bočan nechá své lusky. Spravím si to s ním jinak. Ale chudáky okrádat nebude.«
Zatahá ještě Božku za vlasy a vběhne do domu, aby ušel její herdě.
Ale Božka se za ním žene průjezdem, a tak vběhnou oba na dvůr. Uprostřed dvora je kanál a do něho právě vylévá Božčina maminka, paní Bílková, nějaké pomyje. Okolí kanálku je věčně mokré. Všichni obyvatelé přízemí sem chodí vylévat špínu a za teplých dnů ženy z celého domu perou nad ním prádlo, protože v tomto starém domě není prádelna.
Když paní Bílková vidí Božku, jak se vyjevená žene za Frantíkem, nechá vylévání a zavolá na ni:
»A to se na ni podívejme! Takhle ty mi hlídáš Jeníčka? Už ať jsi u něho, nebo ti jednu...«
Božka nakrabatí obličej a hájí se:
»On mě tahal za vlasy.«
»Však ti je nevyškube. Máš jich dost.«
»I jen se ho nezastávejte, paní Bílková,« ozve se nad jejich hlavami.
To promluvil Frantíkův dědeček. Stojí na pavlači opřen o zábradlí a pokuřuje z dlouhé dýmky.
»Vy abyste si neomočil,« řekne Frantík. »Navečeřte se, dědo. Přijdu domů za chvíli. Musím si ještě tadyhle pohovořit s paní Bílkovou.«
Dědeček Severýn je chvilku zkoprnělý a pak začne hubovat na klukovu drzost. Ale když vidí, že Frantík toho nedbá, otočí se a jde poslušně večeřet.
»Tak copak mi vlastně chceš, Františku?« ptá se paní Bílková. »Je-li to něco moc důležitého, tak pojď k nám.«
»Důležité je to dost, ale můžeme si o tom pohovořit tady,« řekne Frantík, neboť se trochu bojí Bílkovic stísněného bytu. »Tady nás taky nikdo neuslyší.«
»To bude nějaké tajemství,« usmívá se paní Bílková. »A to ani ne, ale nemusí o tom kdekdo vědět. Chtěl jsem se vás totiž zeptat, jestli jste se dnes opravdu nezmýlila v Bočanově krámě. Bylo-li to opravdu jen devatenáct korun dvacet, jak jste říkala vy, a ne dvaatřicet, jak měl zapsáno on.«
»Co si o mně myslíš, Františku?« urazí se paní Bílková. »Ne, nezlobte se,« řekne honem Frantík. »Já vím, že mluvíte pravdu. Myslil jsem si jen, jestli jste se náhodou nezmýlila.«
»Zmýlit jsem se nemohla, protože si vždycky zapisuji, co utratím, i to, co zůstanu dlužná. Mám ještě ten lístek z minulého týdne. Počkej, ukážu ti ho.«
Frantík jde s paní Bílkovou, počká přede dveřmi bytu a za chvilku má lístek v rukou. Zapsáno velkými kostrbatými číslicemi paní Bílkové stojí tady černé na bílém:

Dluh	7,20 Kč
1 kg mouky	2,50 „
1/4 „ amer. sádla	2,80 „
1/4 „ margarínu	3,- „
1/4 „ cukru	3,10 „
1/4 „ žitné kávy	0,60 „

	19,20 Kč

»Hm, je to správné,« povídá Frantík, »ale pročpak tu nemáte zapsáno mléko?«
»I kdepak mléko,« mávne rukou paní Bílková. »Na to nám, chlapče, nezbývá. Děti je dostanou ve škole nebo v opatrovně a nám s tátou stačí černá káva.«
Frantík se zastydí za svou nešikovnost a ptá se honem:
»A co myslíte, paní Bílková, dělá to pan Bočan jenom vám, nebo ještě jiným zákazníkům?«
»Připisuje všem, kdo u něho kupují na dluh,« tvrdí paní Bílková. »Holenku, to je ničema, ten už měl dávno sedět v kriminále. Jen se zeptej paní Sojkové a paní Koldové z našeho domu, uvidíš, že ti povědí totéž co já.«
»Když tak o tom všechny víte, že vás pan Bočan okrádá, pročpak jste proti němu něco nepodnikly nebo proč k němu nepřestanete chodit?« diví se Frantík.
»To je těžká věc,« krčí paní Bílková bezmocně rameny. »Vždyť jsi sám viděl, že sotva zaplatíme jeden dluh, už máme nový. Chodíme k němu dál, aby si nemyslil, že mu s tím chceme utéci. A pak jiný obchodník nás nezná a nedal by nám na dluh. Ale jen jak začne Bílek zase vydělávat! Zaplatím tomu vydřiduchovi do posledního haléře a vícekrát už mě ve svém krámku neuvidí. A nač ty, Frantíku, chtěls tohle všechno vědět?«
»Víte, já jsem si myslil, že by se s ním mělo nějak zatočit.«
»To půjde ztěžka, milý chlapče, tuze ztěžka,« pochybuje paní Bílková.

Čtvrtá kapitola
FRANTÍKOVO ROZHODNUTÍ

Frantíka Severýna nikdo nevychovával, Frantíka nikdo nehlídal. Vychovala ho ulice. Ach to je matička! Podle toho to také někdy dopadalo.
Letopisy vyprávějí, že ve středověku mor vylidňoval celá města. Pokyvujeme hlavou a div si ruce nemneme radostí, že něco takového je už za námi. Kdepak mor v našem osvíceném století! To chřipka je docela něco jiného. Frantíkův tatínek a maminka umřeli na ni jeden za druhým a v jednom týdnu.
Umřeli a zanechali po sobě šestiletého Frantíka a jeho pětašedesátiletého dědečka. Měli se starat jeden o druhého. Dělali to, jak dovedli, a jsou tu dodnes. Frantíkovi je něco přes třináct a dědečkovi něco přes dvaasedmdesát let. A není snad veselejšího, bručivějšího a čilejšího dědečka, než je on.
Když mu bylo pětašedesát, myslil si starý Severýn, že už do smrti bude jen bafat z dýmky, vyhřívat se v létě na pavlači na sluníčku a v zimě u kamen. Potom přišla ta chřipková pohroma. »Půjdu do chudobince a chlapce dám někam do útulku,« řekl si nejdřív. Ale pak se v něm probudila kuráž starého válečníka. Nedovedl si vůbec představit, jak by mohl být živ a nevidět denně kolem sebe toho chlapce, který se tolik podobal jeho zemřelému synovi. A tak se dal starý Severýn znovu na vojnu a začal bojovat o živobytí, třebaže již na to měl jen jednu nohu svou a druhou dřevěnou místo té, kterou mu ustřelili ještě za císaře pána bosenští mohamedáni. Jeho krámem byl veliký dřevěný podnos a na něm na pěkném bílém voskovaném plátně bílé talířky a misky se smaženými rybami, od mřenky až po kapra. Chodil s nimi po hospůdkách ve svém okolí. Obchod šel a vynášel na živobytí.

Tak v noci, když Frantík spal, starý Severýn chodil po svých obchodech a ve dne vařil, poklízel a pral jako každá pořádná hospodyně. Nyní se mu vyplácelo, že kdysi na vojně dělával všechno. Frantík pomáhal dědečkovi, jak nejlíp dovedl, a tak to šlo u nich ráz na ráz: ráno o šesté hodině budíček, umýt se studenou vodou, pak zatopit a semlít kávu, a zatímco dědeček vaří snídani, vyčistit obě své a jednu jeho botu, roznést panu Bočanovi mléko a housky, posnídat a hajdy do školy. Oběd uvaří starý Severýn, umyje nádobí, Frantík je utře a urovná do police. Všechno si udělají sami, ustelou a utřou prach, i okna s pomocí dědovou umyje Frantík. A tak jak o sebe postarají se i o svého podnájemníka, neboť po smrti Frantíkových rodičů se dědeček rozhodl, že jemu a chlapci postačí kuchyňka, a pokoj pronajal šoféru Uvarovovi.
Když se Frantík rozloučil s paní Bílkovou, pospíchá domů, co mu nohy stačí, a bere po třech staré dřevěné a vrzavé schody.
A do kuchyně vpadne jako bouře, až tabulky zadrnčí v jejich zasklených dveřích.
»Dobrý večer, dědečku!«
»Nono, ty divochu!« vrčí dědeček. »Kde jsi lítal celé odpoledne?«
»To ti jsou noviny, děde, nevěřil bys,« odpoví Frantík místo všeho vysvětlování. »A kde mám večeři?«
»V troubě máš kávu a namaž si chleba máslem.«
Frantík, jen začne jíst, povídá plnými ústy:
»Víš, dědo, že hokynář Bočan okrádá lidi?«
»Tak to jsou ty tvé noviny? Fuj, Frantíku, myslil jsem, žes chytřejší.«

»Ale ne, děde, doopravdy okrádá. Připisuje jim ve své knížce, co nikdy nekoupili, a pak to na nich vymáhá.«
»I to se podívejme! Ale to je přece trestné. Pročpak ho neudají?«
»Bojí se, že by jim neměl kdo dát na dluh, když zrovna nemají peníze. Ptal už jsem se na to pana Brejchy. Říkal, že by to bylo všechno na hrozně dlouhé lokte. Co myslíš ty, dědečku - že by se s ním mělo nějak zatočit?«
»To by mělo, protože vybrat si na okrádání právě ty nejubožejší, to je do nebe volající. Ale naše věc to není a ty se do ničeho nepleť. Však on nějak zakopne a potrestá se sám.«
»Já vím,« bručí Frantík, »a zatím svlékne z těch lidí poslední košili.«
»Na tohle jsme my slabí,« končí dědeček rozprávku. »Půjdu si teď pro zboží a ty si napiš úkol, máš-li jaký, a pak hned spat. Dobrou noc!«
»Dobrou noc,« řekne Frantík zklamaně. Očekával, že se dědeček rozhorlí víc a poradí mu co podniknout. Ale dědeček je už na takové věci stár a myslí si, že má dost svých starostí.
Když starý Severýn odejde, rozsvítí si Frantík petrolejku a vyhledá si početník. Namáhá se, jak může, aby myslil jen na svůj úkol. Jde to ztěžka. Místo číslic, které mu mají vycházet, skáče mu před očima účet paní Bílkové a zelená, ohmataná knížka páně Bočanova. Než je s počítáním hotov, slyší z pokoje Uvarovovy hodiny tlouci deset. A to je čas, aby byl v posteli.
Zasklené dveře vedoucí na pavlač jsou zároveň jediným oknem kuchyňky a jimi vidí Frantík ze své postele noční oblohu s hvězdami a někdy i s měsícem a s podivnými, strašidelně vypadajícími mračny, ozářenými odleskem nespočetných světel města. S peřinou přitaženou až po bradu bavívá se Frantík pozorováním oblohy, až usne.
Dnes však se mu spánek vyhýbá. Slyší už tlouci půl jedenácté a jedenáct, a stále ještě nespí. Nemůže se zbavit myšlenky na zelenou hokynářovu knížku. Kdyby zmizela, zmizelo by s ní ze světa i mnoho zla. Lidé ve své poctivosti by panu Bočanovi jistě zaplatili do haléře, ale zaplatili by mu jen to, co jsou mu doopravdy dlužni. Ano, zelená knížka by měla zmizet. Ale jak?
Po obloze pluje měsíc, je skoro v úplňku a přes něj se přehánějí mraky podivných tvarů. Chvílemi je kuchyně plna měsíčního jasu a opět se zatemňuje. Vypadá to skoro strašidelně, ale Frantík se nebojí. Ví, že to, co tak krásně svítí, je měsíc, a co přináší zatemnění, je shluk vodních par. A to ještě nikdy nikomu neublížilo.
Měsíc pluje svou dráhou, mraky se přes něj převalují, Frantík nespí a přemýšlí. A náhle, jako by mu to někdo poručil, posadí se na posteli a odhodí peřinu. Půjde a pokusí se zmocnit té knížky a zničit ji. Jak je dobře, že dědeček není doma a že i Uvarov má noční službu, neboť Frantíkovi se zdá, že jedině noc je vhodná k tomu, aby provedl svůj plán.
Šaty má složeny na židli u postele; dědeček mu vštípil, že všechno dobré začíná pořádkem. Natáhne si tedy trenýrky a košili a je hotov s oblékáním. Pak si vzpomene, že v noci je možná venku chladno, vyhledá v šatníku svetr a přetáhne si jej přes hlavu. Odemkne, otevře opatrně dveře a vyklouzne na pavlač.

Pátá kapitola
NOČNÍ VÝPRAVA

Sotva se Frantík octne na pavlači, přikrčí se, neboť si přeje být co nejméně viditelný. Nejlépe by ovšem bylo, kdyby se mohl stát úplně neviditelným. Je velmi jasno. Měsíc pluje právě po volné obloze, září jako ohromná obloukovka a zaplavuje svým světlem pavlač i dvůr. Všechno je zřetelné jako ve dne, ba zdá se ještě jasnější. Ale to bude tím, že ve dne si Frantík tolik nevšímá svého okolí jako nyní, kdy všechny jeho smysly jsou napjaty. Všechno, kolem čeho chodí ve dne bez povšimnutí, dláždění dvora, zdi domů i jejich okna, železné zábradlí pavlače i stín jím vržený, střecha garáže i osamělý strom, tyčící se nad ní u zdi a dělící oba dvory, všechno má jiný vzhled než za dne.
Jako by to bylo živé, napadá Frantíka a trochu se otřese. Chladno z dlaždic pavlače mu běží po nohou. Stále ještě neví, co vlastně podnikne, jen cítí, jak ho to táhne k Bočanovu krámu.
Ve všech oknech už je tma, jen odraz měsíčního světla se v nich jeví a rozsvěcuje. V tomto domě chodí lidé záhy spat hlavně proto, aby ušetřili za světlo. Přesto Frantík, když se odhodlá jít dál, sehne se a plíží se po čtyřech pod okny vedoucími na pavlač, aby nebyl spatřen někým, kdo se třeba náhodou probudí ze spánku.

U schodů se zastaví a trochu si vydychne. Jak běžel po čtyřech, krev se mu nahnala do hlavy a srdce mu buší vzrušením. Nyní mu nastává těžká část úkolu: musí přejít staré vrzavé schody tak, aby neprobudil domovnici, která bydlí vedle nich. Frantík zatají dech, položí nohu na schod a pomaloučku, polehoučku přenáší na ni váhu celého těla. Pak přisune druhou. A hle, první schod zůstal zticha, ani nemukl. Zbývá jich však ještě devětadvacet, protože schodů je třicet, a to bude dřina. Kdyby tu bylo zábradlí, Frantík by si na ně sedl a sjel by po něm dolů. Bylo by to tiché a rychlejší. Ale schodiště má po obou stranách zeď, a tak mu nezbývá než s největší opatrností brát jeden schod za druhým. Dolů se dostane námahou a úzkostí všecek zpocen. Tu a tam některý schod přece skřípl a to ho vždy hrozně vyděsilo. Naslouchá znovu napjatě, zdali opravdu nikoho neprobudil. V domě je však naprosté ticho.
Veliký mrak se právě přivalil na měsíc a dvůr je nyní potopen ve tmu. Frantík přes něj přeběhl tiše jako kočka. Zeď mezi oběma dvory není vysoká, její omítka je na mnoha místech oprýskaná a otlučená, cihly tu a tam napolo vydroleny, a to je zrovna tak, jako by tu Frantíkovi někdo přistavil žebřík. Ale právě v okamžiku, kdy je nahoře a chystá se přehodit nohu přes hřeben zdi, rozkřičí se křaplavý zvonek v průjezde nad bytem domovnice. Frantík se poleká, sklouzne ze zdi a přikrčí se do tmavého kouta za plechovou stěnu Kolískovy garáže.
Teď ho teprve napadá, do jakého nesmyslného kousku se pustil. Kdyby se nyní vrátil domů Uvarov nebo dědeček a nenašli by ho v posteli, jak by jim vysvětlil, kde se toulal a co dělal venku v tak pozdní hodinu? Jistě by si myslili, že takhle se toulá noc co noc. Nebo kdyby to tak byl pan Kolísko a kdyby ho napadlo obejít garáž, aby se přesvědčil, že je všechno v pořádku, a přistihl ho tu skrčeného jako zloděje. Co tomu by řekl?

Ze svého úkrytu vidí Frantík, jak domovnice Bůžkova vyšla z bytu a jde se svíčkou otevřít vrata. Plamen svíčky kmitá a za paní Bůžkovou se kymácí její stín. Až k Frantíkovi je slyšet skřípění ohromného klíče ve starodávném zámku vrat, nenamazané veřeje vydávají skřek a někdo zdraví.
Frantík si oddychne. Podle hlasu poznává, že je to pan Skulina, tramvajový průvodčí; vrací se ze služby. Pak zase skřípějí vrata i klíč, vrací se paní Bůžkova, jež vypadá strašidelně v záři svíčky, zavržou schody pod panem Skulinou, bouchnou dvoje dveře a vše ztichne. Celý dům je opět ponořen ve tmu a ticho.
Frantík čeká ještě chvíli ve svém úkrytu, a když se nikde nic nehýbe, vrátí se ke schůdnému místu ve zdi, vyleze nahoru, přehodí jednu nohu a druhou a seskočí neslyšně do sousedního dvora. Dopadne na zem právě za košatinou, v níž pan Bočan dováží časně ráno z trhu zeleninu. Z tohoto úkrytu se rozhlíží, aby zjistil, že ani tady ho nemůže být odnikud vidět. Nyní, když se blíží k cíli své noční výpravy, cítí, jak se ho zmocňuje větší a větší strach. A jedině myšlenka na zelenou knížku a na to, jak hokynář bude zuřit, až ji pohřeší, zdržuje Frantíka, že se nevrátí domů. A pak, nechce si přiznat, že se bojí. Frantík Severýn a bát se? Nikdy!
Dvůr, na němž se Frantík octl, je daleko menší než dvůr u domu, v němž bydlí. Je na něm seřazeno několik ručních dvoukolových vozíků, hokynářova košatina a v jednom koutě před dřevěnou kůlnou je vyrovnána hromada beden od zboží.
Odtud hrozí Frantíkovi nebezpečí, neboť kůlna má svého obyvatele, vlastně obyvatelku. Pan Bočan ve své hrabivosti ji pronajal staré žebračce, babce Halíkové, která v ní v zimě v létě přespává. Řekli jsme, že hokynář pronajal kůlnu z hrabivosti. A máme pravdu. Protože z milosrdenství by v ní žebračce dovolil přespávat zadarmo. Babka Halíková mu platila korunu nájemného denně za to, že zde mohla přečkat nepohodu a přespat mezi koši, starými bednami, krabicemi od konzerv a jiným harampádím. Kdyby nyní Frantík babku probudil a vylekal ji, mohla by způsobit poplach. Musí být opatrný a pohybovat se tiše jako stín, protože staří lidé mívají slabé spaní.
Frantík ví jen o jedné cestě, jíž by mohl vniknout do hokynářova krámku. Je to okno vedoucí do malého prostoru, jakési předsíňky mezi krámem a hokynářovým bytem. Pan Bočan tam má narovnáno zboží, které se mu nevejde do krámu. Okno je jednoduché a jedna z jeho hořejších tabulek je zařízena jako větráček, který bývá po celý den otevřen, aby ke zboží mohl vzduch.
Kdyby tak byl otevřen i teď, myslí si Frantík, šlo by všechno snadněji.
Vykročí ze svého úkrytu a vydá se na obhlídku hokynářových oken. Zatím se drží u zdi, protože na této její straně je úzký pruh stínu. Úzký, ale stačí, aby se v něm Frantík skryl.
Obě okna, jež vedou do hokynářovy kuchyňky, jsou ovšem zavřena, neboť hokynář i jeho žena mají pověrečnou hrůzu před trochou čerstvého vzduchu. A o nočním vzduchu věří oba, že je přímo jedovatý. Ostatně jejich okna jsou snad jen půldruhého metru nad zemí, a tak tu spolupůsobí i strach před zloději. Ale ani větráčky nemají otevřeny. Okno od předsíňky, kde je srovnáno přebytečné zboží, je za rohem domu mimo Frantíkův dohled. Frantík musí nyní opustit ochranný úkryt stínu a přeběhnout kus jasně osvětleného dvora pod hokynářovými okny. Kdyby tak náhodou někdo z nich se probudil a vyhlédl ven, pane, to by byla mela!
Frantík se opět spustí na ruce a přeběhne nebezpečné místo po čtyřech. Pod hokynářovými okny se na chvíli zastaví a naslouchá. I zdá se mu, jako by tabulky v oknech slabounce drnčely. Zbystří pozornost, trochu se vzpřímí a přiloží ucho k rohu jednoho okna. A najednou je mu do smíchu. Slyší chrápání. Jedno hluboké, vrčivé, jako když veliký řeznický pes se chystá k útoku, a druhé tenké, pisklavé. Frantík se zaraduje. Hokynář i jeho žena spí, jako by je do vody hodil, jako by měli svědomí čisté jak holubičky. Ti se jen tak neprobudí, a bude-li Frantíkovi štěstí přát, bude zítra ráno pan Bočan svolávat hromy a hledat marně svou zelenou knížku.
Když Frantík vklouzne za roh, shledá, že větráček v okně vedoucím do předsíňky je otevřen. Stále přikrčen přiblíží se Frantík k oknu a opět chvíli naslouchá. Bude-li slyšet chrápání Bočanových i sem, znamená to, že dveře z kuchyňky do předsíňky jsou otevřeny. Ticho. Ani nejslabší šelest sem nedoléhá. A v tom tichu tak naprostém úzkost sevře znovu Frantíkovo srdce.
Teprve teď, když se přiblížil k provedení svého záměru, napadá ho, jakou bláznivou věc si to vymyslil. Vždyť je to vloupání, krádež, a kdyby se hokynář probudil a Frantík byl chycen, nikdo pod sluncem by mu neuvěřil, že vlezl do Bočanova krámu jen proto, aby odtamtud odnesl knížku v zelených deskách.
Stojí tu schoulen a nohy se mu třesou v kolenou při tom pomyšlení. Ach to by byla ostuda, kterou by asi dědeček nepřežil. A Frantík, když přivře oči, vidí nad sebou zuřícího pana Bočana a strážníka Brejchu, který se mračí a říká: »Nepovídal jsem ti dnes odpoledne, aby sis dal na sebe pozor? Já jsem si hned myslil, že za tvým vyptáváním něco vězí.«
Frantík cítí neodolatelnou chuť nechat svého nesmyslného záměru a vrátit se domů. Ale pak ho napadá, že to není nic jiného než našeptávání zbabělosti a že už nemůže ustoupit, když došel tak daleko. Nechce se přece dopustit ničeho špatného. Chce jen zabránit panu Bočanovi, aby neprováděl své nepravosti, a tu musí štěstí stát při něm. Odvaha se mu vrací. Bude-li dost opatrný, nemůže se mu nic stát.
Nový veliký mrak se přihnal na měsíc a dvůr se znovu potopil ve tmu. A to se Frantíkovi zdá pokynem a šťastným znamením. Musí si pospíšit, aby byl vevnitř, než měsíc znovu vyjde.
Zkouší otevřít okno. Shledává však, že je pevně zavřeno a přes všechno jeho opatrné a tiché úsilí se ani nepohne. Padá naň bezradnost. Co teď? Nemůže přece vymáčknout tabulku, tím by způsobil hluk a probudil hokynáře. Jediný způsob je dostat se k otevřenému větráčku, prostrčit jím ruku a pokusit se odsunouti zástrčku. Vetráček je však příliš vysoký a Frantík naň se země nedosáhne. Lomcuje tiše oknem. Marně.
Pak se mu mihne hlavou vzpomínka na bedny, narovnané v koutě dvora. Ano, tu je východ z nouze. Nastaví-li dvě na sebe pod okno, octne se jistě dost vysoko, aby mohl prostrčit ruku větráčkem a otevřít okenní závěru.
Jako stín mihne se Frantík přes dvůr a již stojí u kupy beden. Musí vzít ty, jež jsou na kraji, aby nepobořil hromadu a

neprobudil hlukem celý dům. Naštěstí právě u jeho nohou stojí dvě dosti velké bedny. A jak zvedá prvou z nich a chystá se ji odnést, něco úžasně hladkého se mu neslyšně otře o nahá lýtka.
Frantík, jak je napjat a vzrušen svou prací, lekne se, div nevykřikne a nepustí bednu. Pohlédne dolů a vidí ze tmy u svých nohou zářit dva body jako žhavé uhlíky a současně slyší tiché zamňoukání.
»Fuj, ty opice!« uleví si Frantík a odstrčí kočku zlehka nohou. Pak popadne bednu a nese ji opatrně pod okno. Jedna bedna však nestačí a Frantík musí donést ještě druhou. Tam i zpět kočka ho stále sleduje.
»Čic!« pokouší se ji zahnat, protože to zvíře ho ještě víc zneklidňuje. Tře se mu stále kolem nohou a přede, spokojena, že na své noční toulce našla někoho, s kým se může bavit.
No, konečně, buď si tu, pomyslí si Frantík, když vidí, že všechno zahánění je marné. Ty na mne nic neprozradíš.
Druhá bedna je o něco menší než prvá a umožňuje Frantíkovi pohodlný výstup. Jakmile však jeho váha dolehne na suchá prkna beden, několikeré hlučné skřípnutí se rozlehne nočním tichem.
Frantík stojí na své pyramidě a se zatajeným dechem naslouchá, co způsobil tím hrozným hlukem. Poslouchá dlouho a bojí se pohnout, aby bedny znovu nezaskřípaly, ale nikde se nic nepohne. Slyší jen vlastní šumění pobouřené krve v uších. A slabé mňoukání kočky, jíž se nelíbí, že ji opustil a vylezl nahoru. Chvíli se tře o bedny a pak šups! za ním.
»Tys mi tu ještě scházela,« šeptá Frantík, ale bojí se ji shodit, aby tím nezpůsobil nový hluk. Jen aby ji nenapadlo lézt za ním až dovnitř. Z toho by mohla být pěkná mela.
Ale čas utíká, kdoví kolik už bude hodin, a každou chvíli se může vrátit dědeček nebo Uvarov. Proto se musí Frantík buď hned pustit do práce, nebo nechat všeho a vrátit se domů.
Prostrčí ruku větráčkem, nahmatá zástrčku a odsune ji. Jde kupodivu lehce. Zkouší otevřít. Ale okno drží pevně. Frantík přidává síly, okno se ani nepohne. Ovšem, jak by ne. Dole je ještě jedna zástrčka. Na tu Frantík ve svém rozčilení zapomněl. Tak je opět tam, kde byl před chvílí, a všechna jeho námaha a nošení beden byly marné. Je mu do pláče zklamáním a vztekem. Když se dostal skoro k cíli, nezbude než se vrátit domů s nepořízenou. A pan Bočan bude dál okrádat chudáky z Kovářské uličky.
Měsíc vykoukne přes okraj mraku a opět zmizí, jako by se mu posmíval. Frantík má chuť zahrozit mu pěstí, ale vzpomene si včas, že stojí na bednách a že si nesmí dovolit žádné divočiny. Zkouší ještě jednou, povolí-li to nešťastné okno. Kdepak! Drží jako přibité. A nyní, Frantíku, pěkně slez, vrať se domů a buď rád, že se ti to nepovedlo. Protože kdybys už byl uvnitř a Bočanovi se probudili, mohl by ses stát nešťastným nadosmrti.
Kočka se stále ještě tře o Frantíkova lýtka, jako by tu byl jen pro ni. Frantík se pro ni sehne a chystá se ji shodit. Ne že by neměl kočky rád, ale teď právě je mu protivná ta kočičí spokojenost, nyní, když jemu se nepovedlo, co chtěl provést.
A jak drží kočku v náručí a chystá se ji shodit na zem (kočka se mu přitom tře hlavou o prsa, jako by ji byl zvedl proto, aby se s ní mazlil), bleskne mu hlavou nápad. Nemůže-li dovnitř sám, pustí tam alespoň kočku. Ať se má dobře, ať se poměje, protože v hokynářském krámku může takové zvířátko najít ledacos dobrého na zub.
Frantík zvedne kočku a pustí ji větráčkem dolů. A když slyší, že kočka, nespokojena tím, jak s ní bylo naloženo, mňouká, sesune se s beden a utíká ke zdi. Přelézt ji a přeběhnout dvůr a pak vzhůru po schodech domů! Na zpáteční cestě nedbá ani, budou-li skřípat schody. A teprve když vklouzne do kuchyně a zamkne za sebou dveře, rozbuší se mu srdce naplno a Frantík pochopí, do jakého bláznovství se to pustil. Naštěstí dědeček není ještě doma. Ani Uvarov se dosud nevrátil. Ted honem do postele a spat.
Ale v okamžiku, kdy si stahuje svetr přes hlavu, zdá se mu, že zaslechl výkřik.

Šestá kapitola
»POMÓC! ZLODĚJI!«

»Pomóc, zloději!« křičí mužský hlas. A k němu se vzápětí přidá jiný, pronikavý, patrně ženský hlas. Křik, přicházející z hloubi polotemné ulice, kde několik plynových lamp se marně pere s tmou, naplní Frantíkovo srdce strachem. Takhle to tedy vypadá, je-li zloděj objeven. A totéž se mohlo stát jemu. Nyní se seběhnou lidé a ten chlapík bude chycen a odevzdán policii. Ale pak napadá Frantíka ještě něco hroznějšího. Nebyl před chvílí na takové výpravě sám. Někde tam, patrně nablízku, byl opravdový zloděj. Frantík ani nechce domyslit, co by se mu bylo stalo, kdyby se byl s tím člověkem srazil. Kdo ví, jestli by tu teď ještě stál živ.
Křik neustává, ba zesiluje. Pane, ti lidé křičí, jako by jim šlo o krk. Nyní je slyšet, jak okno za oknem haraší. Lidé se probouzejí ze spánku a vyhlížejí, co se děje. Ale Frantík, třebaže se vyklání, div nevypadne, nemůže nikoho zahlédnout. Sousední dům (je to dům, v němž bydlí pan Bočan) je vysunut hlouběji do ulice a okno, z něhož Frantík vyhlíží, je skryto právě za tímto výstupkem. Křik však přichází zblízka a Frantíkovi se zdá, že poznává hlas pana Bočana. Je možné, že by to bylo právě u nich? Ale kudy by tam byl ten člověk vlezl, když Frantík tam byl před chvílí, na dvorku nikoho neviděl a okna byla zavřena? Asi z ulice rovnou do krámu. A tam by se byl s ním Frantík srazil a neštěstí by bylo hotovo. Také ho napadá, že Bočanovi neměli ani zdaleka tak tvrdý spánek, jak se mu zdálo. Dobře že se tam nedostal, dobře že už je doma.
Nyní je slyšet, jak se otvírají jedna domovní vrata za druhými. Frantík vidí postavy, jež z nich vybíhají, běží po chodníku a mizí za výstupkem sousedního domu. Křik ustal a místo něho se ozývá rozčilený, hlučný hovor.
Frantík už to nemůže vydržet, otočí se a spěchá ven. Dveře bytu však pečlivě uzamkne, pamětliv toho, že nablízku je opravdový zloděj a že by na útěku mohl třeba vklouznout do jejich bytu.
Ulice je už plná narychlo a napolo oblečených lidí. Frantík je všecky zná, neboť jsou z jejich a ze sousedních domů. Je tu i paní Bílková, oblečená jen tak do sukně a do kabátu, a její dcera Božka, zabalená do vlňáku. A všichni ti lidé jsou

rozcuchání, jak se vyhrabali z peřin, a vypadají vyjeveně. Tvoří veliký hlouček, uprostřed něhož kdosi hlasitě vykládá a rozhazuje rukama. Je to pan Bočan.
»Vždyť vám říkám, že tam ještě někde je. Přece nejsem blázen a žena taky ne.«
A najednou nechá vykládání a začne křičet:
»Strážník! Kde je strážník? Policie! To je hrozné, tady člověka div nezavraždí, a strážník nikde!«
Několik mužů se k němu přidá a všichni volají sborem: »Policie! Policie!«
Strážník se prozatím neobjevuje, zato však přibíhá několik opozdilců, kterým se dlouho nechtělo z postele. Frantík stojí, oči na stopkách, uši nabystřené, aby mu nic neuniklo. Podle hokynářova vyděšeného vyprávění by se zdálo, že v jeho krámě byla celá horda zlodějů.
»A viděl jste je?« zeptá se někdo z hloučku.
»To je otázka!« zlobí se hokynář. »Budu se po nich rozhlížet, aby mě některý z nich něčím praštil, ne? Slyšel jsem je, pane, a to stačí. Něco shodili, jak se tam hrabali ve tmě. Probudil jsem se a myslel jsem, že z toho budu mít smrt. Slyším šramot a potom bác! zase něco shodili, asi nějaký kamenný hrnek. Už jsem na nic nečekal a jen jsem koukal, abych byl s ženou venku.«
Frantík poslouchá a myslí si:
»To bych se byl dostal do pěkné kaše!«
Tu se ozve z pravého nároží:
»Strážníci! Už jsou tu!«
Hlouček se zavlní a div jim všichni neběží vstříc. Je slyšet dusání těžkých služebních bot, strážníci se objeví na rohu a blíží se poklusem. Jsou dva a jeden z nich je pan Brejcha, který má dnes i noční službu. Když doběhne ke krámu, supí těžce a nemůže popadnout dech. Jeho mladší druh se zatím ujme vyšetřování.
»Co se tu vlastně děje?« spustí úředně a rázně.
»V mém krámě jsou zloději!« vykřikne pan Bočan a současně s ním asi dvacet hrdel řekne: »U Bočanů jsou zloději.«
Konečně nabyl pan Brejcha dechu a zařve:
»A to je vás tu taková halda a nepustíte se dovnitř?«
Kolem se ozve bručení a někdo vykřikne:
»To tak! Přijít do neštěstí pronic zanic!«
Pan Brejcha v rychlosti vyslechne pana Bočana, když se dozví, že krám byl zavřen a že hokynář jej musel na svém útěku teprve otvírat, řekne:
»Tak to k vám teda vlezli oknem. Hlídá tam někdo? Ne. To jsem si hned myslel. Je vás tu jako na táboru lidu, ale hlídat okna nenapadlo nikoho. Ti už budou dávno v prachu. Nu, podíváme se na to. Heleď, Kotasi,« obrátí se k svému druhu, »jdi pod okna a já tam vniknu odtud. Snad se tady najde někdo, kdo půjde s tebou.«
Najednou se ukáže, že všichni přítomní muži jsou ochotni jít s panem Kotasem pod okno. Pan Brejcha je narychlo spořádá. Polovina půjde s panem Kotasem a ostatní zůstanou před krámem.
Tu si Frantík vzpomene na bedny, které neodklidil zpod okna, a trochu se mu zatočí hlava. Ale pak si řekne, že to také přijde na vrub těm zlodějům, a uklidní se.
»Tak co - půjdete se mnou dovnitř?« obrátí se pan Brejcha na pana Bočana.
Hokynář sebou zavrtí, přešlapuje z nohy na nohu jako malý kluk a pak řekne skoro nafoukaně:
»Já myslím, že na to, abyste chytal zloděje, jste tu vy.«
Strážník Brejcha se zasměje a odpoví:
»To máte taky pravdu.«
Upraví si opasek, vytáhne z pouzdra revolver, z kapsy elektrickou svítilnu a ihned ji rozsvítí. Pak zmáčkne loktem kliku dveří a prudce do nich strčí, takže se rozlétnou dokořán. Zvonek nad nimi se kašlavě rozřinčí, a když ztichne, strážník zavolá:
»Jménem republiky! Ozvete se, kdo jste tam!«
Lidé se nahrnuli za strážníkem, takže tvoří u vchodu půlkruh tak hustý, že by jím ani myš neproklouzla. Čekají napjatě, zadržují dech, aby jim neušel ani šelest. Ale v krámě je naprosté ticho. Světlo elektrické lampy jím bloudí a osvětluje kout za koutem celý krám. Nikoho není vidět. Strážník váhá chvíli na prahu a pak pokročí dovnitř.
»Jen dejte pozor, pane Brejcho,« vykřikne někdo vzadu, »mohou být schováni za pultem.«
Strážník nedá vůbec najevo, že slyšel tento varovný hlas, a pojednou se přenese dlouhým, při jeho tloušťce obdivuhodným skokem až k samému pultu a nakloní se se svou lampou přes něj. Ihned se však vzpřímí a jde dál. Z toho poznávají diváci, že ani za pultem nikdo není. Napětí se stupňuje, celý ten kruh lidí sotva dýchá. - V krámě nejsou. Budou tedy v předsíni nebo v kuchyni? Nebo už utekli?
Pan Brejcha zmizí v předsíni a stále se nic neděje a nikdo se neozývá. Dva muži z hloučku u dveří se odváží a vstoupí do krámu. Je to pan Skulina, elektrikář, a pan Kolísko. Přikrčiv se tiše a nenápadně vklouzne za nimi i Frantík Severýn. Proč? Ach Frantíka něco napadlo a nyní se chce pokusit, dalo-li by se to opravdu provést. Zelená knížka! Snad by se s ní nyní mohlo něco podniknout. Ví, kde leží. Alespoň ve dne. Hokynář ji nedává do zásuvky, ale mívá ji vstrčenu mezi dvěma lahvemi na pultě. V jedné, abychom už pověděli vše, jsou kyselé okurky a v druhé červená řípa.
»Pane Brejcho,« volá tlumeně pan Skulina, »můžeme vám nějak pomoci?«
A z kuchyně se ozve odpověď pána Brejchy:
»Ten Bočan se zbláznil. Nikdo tu není a okna jsou zavřena zevnitř. Rozsviťte, pane Skulino!«
Pan Skulina se rozhlíží po vypínači, ale Frantík, který zná krám jako své kapsy, přiskočí a rozsvítí. Světlo naplní krámek a v tu chvíli rozsvítí v kuchyni pan Brejcha. Muži se rozhlížejí, strážník Brejcha nakoukne i pod postel. Nikde po nikom ani památky.

»Tys tu taky?« zavrčí pan Brejcha, když vidí Frantíka. »Koukej, ať už jsi venku! Anebo - počkej. Jdi a zavolej toho Bočana, ať sem jde. A pak zavři dveře, nebo se nám sem nahrne půl ulice.«
Ale panu Bočanovi se do krámu nechce.
»Opravdu tam nikdo není?« vyptává se opatrně a na prahu ještě chvíli váhá, než se rozhoduje vejít.
»To jste muž?« křikne někdo z hloučku. »To jste baba!« Sotvaže pan Bočan vkročí do krámu a Frantík za ním zavře dveře (toť se ví, že nezůstal venku za nimi, nýbrž v krámě), ozve se ze dvora volání strážníka Kotase:
»Haló, tady jsou pod oknem narovnány bedny.«
»Tak vida!« vykřikne pan Bočan a chce utíkat z krámu.
»Neblázněte, člověče,« zavrčí na něho pan Brejcha. »Bedny ještě nikoho nekously.«
A hned přiskočí k oknu, za nímž volá pan Kotas. Strčí do okna a hle - okno je zavřeno. Prohlíží je pozorně a vidí, že nahoře je otevřený větráček. »Nu dobrá,« myslí si, »ale jím sem přece nikdo nemohl vlézt.« A jak si to myslí, řekne to také nahlas.
»A co je tohle?« vykřikne najednou pan Bočan a ukazuje na několik krabic olejových rybiček, jež byly zjevně shozeny z hromady, vyrovnané nahoře na polici.

»A co je to tady?« volá pan Kolísko a ukazuje na hromádku střepů z několika rozbitých kamenných hrnků. Vskutku, v řadě nádobí, stojící nad nimi, jsou po nich mezery.
Zatímco si muži lámou hlavy tou záhadou, Frantíkovi svítá. »Ano, bude to tak,« řekne si a hned se přestane zajímat o další pátrání. Nyní byl příhodný okamžik. Všichni čtyři muži jsou skloněni k zemi, jako by nikdy v životě neviděli střepy z hrnců. Frantík se přiblíží k pultu. Zelená knížka je na známém místě mezi lahvemi. Frantík se ohlédne po mužích. Stále ještě zkoumají střepy na zemi. Popadne tedy knížku a šup s ní pod svetr a za košili. Guma v trenýrkách ji udrží, aby nevypadla.
Frantík by nejraději utekl, ale nemůže, protože by to bylo nápadné.
Přiblíží se tedy k mužům a dělá, jako by se také bůhvíjak zajímal o střepy na podlaze, a přitom přestěhuje knížku pod paži, aby byla co nejméně viditelná a nápadná.
»Z toho je nejlépe vidět,« prohlašuje pan Bočan, »že tu někdo byl.«
»Jenomže mi nejde do hlavy,« dumá pan Brejcha, »jak se sem mohl dostat, když je všechno uzavíráno?«
»A co bedny pod oknem?« vykřikuje pan Bočan vítězně. »To není nic?«
»Ty bedny ovšem jsou podezřelé,« připouští strážník. »Ale i kdyby tu někdo býval byl, kudy se dostal ven? Přede dveřmi jste stál vy a spousta jiných lidí. Tamtudy neutekl. A okna jsou zavřena na zástrčky zevnitř a tabulky jsou v pořádku. Tudy
proto také nemohl utéci. Tady jsme ho také nenašli. Hm. Tomu nerozumím. Ztratilo se vám něco?«
»Peníze ne. Na ty se mi hned tak někdo nedostane,« prohlašuje pan Bočan a pochechtává se sebevědomě své opatrnosti, »jestli nějaké zboží, to ještě nevím, musel bych se podívat.«
»To je divné, to je divné,« vrtí hlavou pan Brejcha. »Kdyby nebylo těch shozených olejovek a rozbitých hrnků, řekl bych, že se vám něco zdálo.«
A co tak tou hlavou vrtí a všichni ostatní s ním, ozve se nad nimi zamňoukání. A zatímco se rozhlížejí, odkud to, mňoukání se ozve znovu.
»Tamhle je!« vykřikne pan Skulina a ukazuje na polici. Tam, v mezeře po spadlých hrncích, sedí veliká černá kočka.
»Hrom do ní!« zakleje pan Bočan. »Kde se tu bere?«
»Cožpak není vaše?« diví se pan Brejcha.
»Jakživ jsem neměl takového neřáda v krámě,« dušuje se hokynář. »Nenávidím to, střílel bych to na potkání. Jen počkej, až tě dostanu!«
Pan Bočan zvedne pěst a hrozí kočce, která nepřestává mňoukat. A tu se pan Brejcha drbne pěstí do čela, div mu nespadne jeho služební čepice.
»Záhada je vysvětlena!« vykřikne a hned se osopí na pana Bočana. »Někdo vám sem hodil kočku a vy vzbouříte kdekoho, jako by šlo nejmíň o vraždu. Sebrat bych vás měl, rozumíte, sebrat a zavřít pro porušení nočního klidu a obtěžování stráže.«
»Jářku, a to je psina,« nevydrží to už pan Skulina a plácne se do stehen. »To se lidi nasmějou.«
A hned utíká ke dveřím, rozevře je dokořán a křičí na celé kolo:
»Už ho máme, lidičky, už jsme ho chytli!«
Venku je chvíli ticho a pak se ozvou výkřiky:
»Kdo je to? Kde ho máte?«
»Je chlupatý, svítí očima, škrábe a prská,« vykřikuje pan Skulina. »Je to domovníkovic kocour.«
Chvíli je ticho, ale pak lidé začnou nadávat, smát se a pokřikovat, každý podle své povahy. Nejvíc je smíchu a výkřiků: »Čiči! Mňau, mňau! Čiči!« A ve chvíli se celá ulice směje, mňouká a vykřikuje: »Čiči, mňau!« Je z toho boží dopuštění jako o jarmárce nebo o matějské pouti.
Frantík by se nejraději smál a pokřikoval s ostatními. Panečku, tohle se mu povedlo, ačkoliv s tím ani nepočítal, když házel kočku větrákem. Na to pan Bočan hned tak nezapomene. Ale Frantík musí nechat lidi jejich veselí a pana Bočana strážníku Brejchovi a hledět, aby zmizel se svou kořistí. Hurá, všecko šlo líp, než si mohl myslit.
Proklouzne mezi lidmi a utíká domů. Ale před vraty se zastaví. Ne, domů se svou kořistí nemůže. Co kdyby pan Bočan pohřešil knížku ještě teď v noci? Na Frantíka by jistě padlo
podezření, protože byl v krámě, a pan Brejcha by ji přišel hledat k nim. Váhá chvíli a přemýšlí, kam se svou kořistí. Už to má! Tam ji nikoho nenapadne hledat.

Rozběhne se dolů k vodě. Tady, právě na rohu nábřeží a Kovářské uličky, je starý, do nízkého sloupku otesaný kámen, který kdysi sloužil bůhvíčemu. Nyní si na něm odpočívají ženy, když nesou od řeky v putnách vodu na prádlo, a jinak je jen oblíbeným zastaveníčkem všech psů z okolí. To však Frantíkovi nevadí. Za kamenem totiž, zpola v zemi, zpola ve zdi je díra, do níž si Frantík někdy, když spěchá rovnou ze školy za nějakou toulkou, schovává učení. Nikdo krom něho o této díře neví. A tam nyní zmizí zelená knížka hokynáře Bočana, aby až do zítřka čekala na svůj vlastní osud.
Nikde ani človíčka. Všichni se ještě kupí a pokřikují před Bočanovým krámem. Šup tam s ní! - Frantík se ještě jednou rozhlédne a spokojeně si vydechne. A vejde do domu právě v okamžiku, kdy se na druhém konci Kovářské uličky objeví starý Severýn, který se vrací ze své obchodní pochůzky.

Sedmá kapitola
ZELENÁ KNÍŽKA ZMIZELA
»Moji knížku,« vrčí nazítří pan Bočan, »moji knížku jsi, Frantíku, neviděl?«
»Jakou knížku?« odpovídá Frantík, jako by netušil, oč jde. Je skloněn nad košem, do něhož si rovná láhve mléka k ranní roznášce. Srdce mu buší až v hrdle, ale když mluví, není to znát.
»Nedělej se hloupější, než jsi,« rozkřikuje se pan Bočan. »Knížku v zelených deskách. Však ty dobře víš kterou.«
»Houby vím,« odsekne Frantík. »Vaše věci vám ani neuklízím, ani nehlídám. Včera jste si ji asi někam zastrčil.«
»Nikam jsem ji nezastrčil,« zlobí se hokynář. »Ale ty ses tady v krámě motal, mohl bys to spíše vědět.«
»Nebyl jsem tady sám, a pak, co je mi po vaší zelené knížce? Ani já, ani dědeček vám nejsme nic dlužni.«
»Hm, to je pravda,« bručí pan Bočan. »Ale někdo mi ji přece vzal a já ji musím dostat zpátky, kdybych měl jít až na policejního ředitele. To není jen tak, to je, jako kdyby se mi ztratily hotové peníze.«
»To bych neřek,« odpovídá Frantík a rovná si k lahvím v košíku ještě sáčky s houskami. »Lidé nevědí, že se vám knížka ztratila, a zaplatí vám jako jindy. Tady jsou lidé poctiví. Zaplatili by vám, i kdyby věděli, že jste tu knížku ztratil.«
Pan Bočan to ví také, ale je mu líto, že nyní nebude vědět, kolik komu připsal, a že dostane zaplaceno jen to, co mu skutečně patří. A to mu připadá, jako by byl opravdu okraden. Je rozzloben tím pomyšlením, až supí.
»Táhni,« vykřikne na Frantíka, »a koukej, ať rozneseš zboží.« Frantík sebere mlčky svůj košík a jde roznášet. Ať se v krámě tvářil jak chtěl lhostejně, je přece jen poděšen. Což jestli pan Bočan splní svou hrozbu a oznámí ztrátu knížky policii? Budou jistě vyšetřovat všechny, kdo byli včera v noci v krámě. Kdyby jen Frantík věděl, že pan Bočan nemá ani pomyšlení jít na policii! Předně se bojí, aby mu tam znova nevyčinili za včerejší zbytečný poplach, a za druhé ví příliš dobře, co měl ve své knížce, a zlé svědomí mu nedovolí, aby s něčím takovým lezl příliš na světlo. Zuří sám v sobě, ale nepůjde nikam. Vztek jím lomcuje tak, že by nejraději všem obyvatelům Kovářské ulice zapálil střechy nad hlavou.
Ach to je teprve počátek. Pan Bočan ještě neví, co ho čeká přes den. Ta příhoda s kocourem, ten noční poplach mu nebudou jen tak prominuty.

Frantík zatím roznáší mléko a housky a v hlavě mu vězí Bočanovo vyhrožování. Nebude mít pokoj dříve, dokud knížka nezmizí nadobro ze světa. Přemýšlí, jak nejlépe by ji zničil. Má ji spálit, má ji někde zahrabat, nebo má k ní uvázat těžký kámen a potopit ji do řeky? Panečku, není to tak lehké sprovodit zlo ze světa. Řeknete třebas: spálit - ale kde? Zkuste si uprostřed Prahy někde na ulici rozdělat ohýnek! A doma v kamnech také nemůže, protože dědeček se dopoledne z kuchyně ani nehne. Zakopat? Tu je také otázka kde? A potom, zakopat neznamená zničit. Kdo ví, jakou náhodou se může stát, že knížku zase někdo vyhrabe. Utopit? Ano, to by se zdálo nejbezpečnější. I kdyby snad někde vyplavala, bude bůhvíkde, protože voda ji odnese a zápisy dávno zničí. Utopí ji tedy. Jenom musí dát pozor, aby ho při tom nikdo neviděl.
Frantík spěchá s roznáškou, jak může, schody nahoru bere po dvou a dolů se z nich řítí, až to duní, jen aby už mohl provést svou. Do Bočanova krámu se vrátí skoro bez dechu. Ale tam ho čeká nová práce. Pan Bočan ví, že Frantík dnes nemá školu, a hledí toho využít. A tak je tu ještě tohle odnést a tohle někam zanést, pomalu se blíží poledne a Frantík pořád nemá volno.
Ale nejenom Frantík, i pan Bočan má horké dopoledne. Snad proto honí Frantíka, že sám už je zuřivostí bez sebe. Lidé mu plní krám, je jich tu jaksi nezvykle mnoho, i ti, kteří se tu ještě nikdy neukázali. Čemu to přičíst? Pověst o nočním hokynářově dobrodružství se už roznesla po celé čtvrti a lidi sem táhne zvědavost. Je jich stále plný krám a hokynář by mohl mít radost. Jenomže málo kupují, většinou jen tak, aby se neřeklo, zato však tím více se vyptávají. Ano, známí se pana Bočana vyptávají, cizí si ho jen tak prohlížejí a přitom se usmívají. Hokynář div nevyletí vzteky z kůže, ale zákazníky nemůže přece vyházet z krámu. Naopak, musí k nim být zdvořilý a pěkně jim vysvětlit, jak to bylo.

Ach, kdyby ho trápili jen dospělí, ale to se mu každou chvíli seběhnou před krámem děti a spustí kočičí koncert. Mnoho dětí bylo svědky nočního poplachu a ty, které jej zaspaly, dověděly se o něm od ostatních. Kupí se před krámem, mňoukají a volají »čiči«.
Pan Bočan nechá zákazníky stát a vyběhne na chodník, aby rozehnal ty uličníky. Křičí a nadává, až se lidé vyklánějí z oken, cože se to zase děje. A pak se mu smějí a zákazníci v krámě s nimi.
Děti poodběhnou dál, aby se dostaly z dosahu hokynářových rukou, a za chvíli se opět vrátí. Koncert začíná znovu. Kdyby byl pan Bočan rozvážný, nechal by je mňoukat, až by je to omrzelo, a měl by pokoj. Ale je jako čertem posedlý, a když nepomáhají nadávky, postaví si za pult veliký plecháč vody. Jak děti začnou mňoukat, nechá prodávání, vyběhne ven a chrstne na ně vodu. To je ovšem, jako by nalil do ohně oleje. Copak o trochu vody, je-li pěkně

slunečno! Děti provádějí dále svou do omrzení a rozprchnou se, až když se na rohu uličky objeví strážník.
Frantík je svědkem těch kočičin. Směje se jim, ale nejraději by vykřikoval na celou ulici: »Lidičky, tuhle švandu jsem vám připravil já! A nejen to: zelená knížka zmizela, už vás nebude pan Bočan okrádat.« Ale jak si vzpomene na knížku, přejde ho všechno veselí a nemůže se dočkat chvíle, kdy už ji bude mít v rukou a poběží s ní k řece. Proto sotva je hotov s poslední roznáškou, odevzdá koš, vytratí se z krámu a upaluje rovnou ke své skrýši za nárožním kamenem. Doběhne na místo. Nemůže hned provést svou, protože před domem stojí dvě sousedky a o něčem horlivě vykládají. Není ani pomyšlení, aby se v tuto chvíli zmocnil knížky, protože takové sousedky mají nejen nabroušené jazyky, nýbrž i slídivé oči.
Frantík si tedy strčí ruce do kapes a lajdá se nenápadně kolem nich. Sedne si na patník, za nímž má skrytu zelenou knížku, vytáhne ze svého koženého váčku kousek drátku a tváří se, jako by se z něho pokoušel něco vyrobit. A přitom přemýšlí, jak dlouho se asi ty dvě paní budou bavit a jak by se daly odstranit z dohledu.
Těžké boty zadupají za rohem, a než se Frantík stačí ohlédnout, stojí nad ním pan Brejcha. Frantík se lekne, div nespadne z patníku.
»Nono,« řekne pan Brejcha, »ty se nějak lekáš. Nemáš už zas něco na svědomí?«
»Nevím co,« zahučí Frantík a dívá se do země.
Pan Brejcha odstoupí o krok a dívá se na Frantíka, jako by mu chtěl nahlédnout až do žaludku. Frantíka se zmocňuje strach. Ještě chvíli se naň bude strážník tak dívat a on se začne třást a poví mu všechno.
»Poslechni, Frantíku, ty se mi nějak nelíbíš. Nepustils toho kocoura do Bočanovic krámu ty?«
I toto obvinění je povážlivé a Frantík neví, co by se mu mohlo stát za tenhle kousek. Přesto cítí, jak mu padá kámen ze srdce. Pan Brejcha neví nic o zelené knížce. A to je hlavní.
»Nevím kdy ani jak,« odpoví Frantík vyhýbavě.
»No, možná že to víš náramně dobře,« řekne pan Brejcha. »Ale ať už to udělal kdo chtěl, nic lepšího tomu lakomci a strašpytlovi nemohl provést.«
Frantík by si radostí nejraději výskl. Užuž má chuť pochlubit se, že to byl skutečně on. Ale ještě včas se vzpamatuje. Jak je daleko od kocoura k zelené knížce? Za chvíli půjde pan Brejcha kolem Bočanova krámu a dozví se možná i o ní.
»Měl byste vidět,« řekne Frantík, »co mu dělají lidé dnes.«
»To si dovedu představit,« směje se pan Brejcha. »No, já mu půjdu taky přiložit polínko za tu noční štrapáci. Jdeš-li k obědu, tak pojď se mnou.«
Frantíkovi se příliš nechce. Ale poněvadž by panu Brejchovi mohlo být jeho otálení nápadné, jde s ním.
Kromě dvou sousedek, stojících u Frantíkovy skrýše, je nyní Kovářská ulička liduprázdná. Je poledne, lidé sedí doma u oběda, pokud jaký mají, neboť mezi obyvateli této uličky je mnoho těch, kterým se žitná káva k obědu zdá hostinou.
Pan Brejcha s Frantíkem docházejí k výstupku, jejž v ulici tvoří Bočanův dům, když z krámu vyběhnou dvě děti asi Frantíkova věku, chlapec a děvče, a za nimi se vyvalí hokynář. Na zdi vedle vchodu do krámu visí automat na čokoládu, oplatky a karamely. Opuštěný automat, mohli bychom říci, protože děti z Kovářské ulice do něho nikdy nic neházejí. Jednak proto, že padesátihaléř, na nějž je automat zařízen, je pro ně příliš veliký peníz, ale hlavně, že s ním mají špatné zkušenosti. Automat je věčně polámán a pan Bočan se zdráhá vrátit peníz, za nějž nic nevypadlo. Tyhle děti však nejsou z Kovářské ulice, Frantík je nezná.
Pan Bočan otvírá klíčem skříňku a bručí. Ani on, ani děti nevědí, že pan Brejcha s Frantíkem jim stojí takřka za zády.
»Dovolte, pane,« říká děvče pronikavě jasným hlasem, »kdybychom tam byli nic nehodili, tak se k vám neodvážíme jít.«
»To jsou řečičky,« vrčí pan Bočan. »Takových, jako jste vy, už tu bylo! Ale na mne si nepřijdete.«
Frantík chce jít dál, ale pan Brejcha ho zadrží. Zůstanou stát, skryti napolo za výstupkem domu. Pan Brejcha je asi zvědav, jak tohle dopadne.
Pan Bočan otevře skříňku automatu, nahlíží dovnitř a chvilku v ní štrachá. Pak zvedne hlavu a řekne náramně rozhořčeně:
»Vždyť jsem to hned věděl. Nic tam není. Pane, já vám ukážu, dělat si ze mne blázny.«
»Ne, pane, to není možné,« zakvílí chlapec. »My jsme tam opravdu hodili padesátihaléř, který jsme prve dostali od babičky.«
Na chlapcově hlasu je znát, že mu je do pláče, a Frantík má na něho vztek. Co je to za kluka, který se tu rozbrečí, místo aby se zastal své spravedlivé věci? A zároveň je rád, že pan Brejcha je tu svědkem. Alespoň bude nyní vědět, co je pan Bočan zač.
»Kdybyste tam byli něco hodili, tak by to tam muselo být,« vykřikuje hokynář.
Tu se však ukáže, že děvče je mnohem nebojácnější než hoch a že nemá chuti dát se připravit o svůj peníz.
»Pane, nás neukřičíte,« spustí. »Padesátihaléř jsme tam hodili, a protože nevypadlo ani cukroví, ani peníz, tak tam musí být. A vy nám jej pěkně vydejte, nebo zavoláme strážníka.«
V tu chvíli, právě tak důležitou pro to, co se má dále stát, nějaký prach nebo muška vlétne panu Brejchovi do nosu a strážník číslo 666 kýchne, div mu nespadne helma. Uskočí sice rychle za výstupek domu, ale pan Bočan jej už zahlédl.
»Nono,« řekne hokynář hezky nahlas, »tys nějak prudká. Podívám se tam ještě jednou, abyste neřekli, že vám to chci upřít.«
Skloní se znovu nad otevřenou skříňkou a něco v ní kutí. Pak se ozve cvaknutí, peníz cinkne o dlažbu a kutálí se po chodníku. Děvče skočí jako lasička a zdvihne jej.
»Tak vida, opravdu tam byl. Ti uličníci mi tak pokazili automat svými knoflíky, že už se v něm sám nevyznám. No, však se nic nestalo, padesátihaléř je na světě. Pojďte a vyberte si něco v krámě.«
Pan Bočan šveholí sladce, div se nerozplyne. Ale děvče zvedne nos do výšky a řekne svým pronikavým hláskem:

»Ba ne. Půjdeme někam, kde jsou slušnější. Pojď, Jeníku!«
Popadne bratra za ruku a táhne ho pryč. Pan Bočan se za nimi dívá strnulý a jen supí. Frantík se nezdrží a zašeptá panu Brejchovi:
»Pane, to je správná žába. Ta mu dala.«
»Ba,« přisvědčí strážník. »A teď se na něj podíváme my.«
Vystoupí z úkrytu za výstupkem právě v okamžiku, kdy se pan Bočan otočí a štrachá se zpátky do krámu.
»Dobré poledne,« pozdraví pan Brejcha hezky nahlas. »Copak jste to tu měl s těmi dětmi?«
Pan Bočan se pomalu otočí a tváří se, jako by ho teprve teď uviděl.
»Á, pan Brejcha! Dobré poledne. To máme zase teplicko.«
A chystá se vejít do krámu.
»Ptal jsem se vás,« nedá se odradit pan Brejcha, »co jste tu měl s těmi dětmi.«
»Co bych s nimi měl mít?« řekne pan Bočan nakvašeně. »Byly by mi málem polámaly automat. Musel jsem je trochu zpražit.«
»Hm - a jak jste se vyspal z těch zlodějů?«
»Přišel jste se mi snad taky posmívat?« zlobí se hokynář. »To bych si vyprosil. Už toho mám dost. Celá ulice se mě chodí na to vyptávat, děti mi mňoukají před krámem, div se z toho nezblázním. Vy, pane, jako řádný policista byste měl vypátrat toho, kdo mi hodil tu kočku do krámu. To byste měl dělat, ano, a ne se mi posmívat. Vždyť je to trestné, takhle zesměšňovat obchodníka, vždyť já abych se teď odtud vystěhoval.«
Pan Brejcha se musí kousat do rtů, aby se nesmál. Ale Frantíkovi, který stojí za ním, není do smíchu.
»Ale jděte, pane,« řekne strážník, »copak si myslíte, že policie tu je proto, aby se zabývala takovými hloupostmi? Jestli se vám něco ztratilo, pokusíme se vám to najít a dopadnout pachatele, ale kočky my nechytáme, pane, to ne. A vám se přece nic neztratilo, či ano?«
Ve Frantíkovi hrkne nad tímhle nebezpečným obratem v rozhovoru. Teď to přijde. Pan Bočan otvírá ústa, jako by užuž chtěl něco říci, ale zase je sklapne. A dívá se před sebe tak vyplašeně, jako by se ho strážník ptal, jestli něco sám neukradl. Konečně vyrazí:
»Ne, nic se mi neztratilo.«
Frantík nechce věřit svému sluchu. Co tohle znamená? Jak je tomu dlouho, co pan Bočan chtěl běžet na policii a oznámit tam ztrátu zelené knížky? A najednou, když se mu naskytne nejlepší příležitost, ji popře.
Hokynář se střeží pohlédnout zpříma na strážníka a se skloněnou hlavou rovná hlávky zelí a kapusty. A tu se Frantíkovi pojednou rozbřeskne: vždyť on má strach, vždyť on se bojí, aby se o té knížce před panem Brejchou nemluvilo.
»Tak vidíte,« řekne strážník dobrácky, »buďte rád, že to byla jen kočka, a ne zloděj.«
Hokynář něco zabručí a zmizí v krámku. Pan Brejcha se chvíli dívá na dveře, a když zvonek utichne, zavrtí hlavou:
»Ten člověk se mi nějak nelíbí. Tak jako on vypadají lidé, kteří mají něco na svědomí.«
Pak se obrátí k Frantíkovi:
»Syp už k obědu, chlapče, ať se dědeček na tebe nezlobí.«
Pan Brejcha pokračuje ve své služební obchůzce a Frantík se za ním dívá, dokud nezmizí za rohem Kovářské uličky. Pak se obrátí a peláší zpátky ke své skrýši.
Má vyhráno, pan Bočan se bojí přiznat ke ztrátě knížky. Nyní ji Frantík popadne, utopí a bude po všem. Ale když se přiblíží k domu, kde je kámen s jamkou, vidí, že sousedky si mají stále ještě co povídat. Cožpak nepůjdou vůbec domů?
Frantíkovi bleskne hlavou nápad. Zná jednu z nich. Je to paní Šmejcová. Bydlí v tomto nárožním domě, v bytě takřka podzemním, jehož okna jsou v jedné rovině s chodníkem.
Frantík se zastaví před jejími okny a vtáhne nosem vzduch, jako by ucítil něco podezřelého. A už křičí:
»Paní Šmejcová, vám se asi něco pálí.«
Panička se lekne, zvedne ruce a vykřikne:
»Prokristáčka, já mám v troubě buchtu a zapomněla jsem na ni! Ta bude vypadat.«
Zmizí v průjezde a druhá sousedka za ní.
Frantík za nimi vyplázne jazyk. Ulice je nyní zcela prázdná.
Poklekne tedy na chodník a ponoří ruku až po loket do díry za kamenem. Leknutí jím trhne. Hmatá znovu, ohmatává kousek po kousku celou tu nevelkou jamku, hrabe hlínu jako jezevčík. Marně. Díra je prázdná. Zelená knížka zmizela.

Osmá kapitola
KOCOUŘÍ DRÁP

»Co je ti, Frantíku?« vyzvídá dědeček Severýn u oběda.
Na Frantíkovi je opravdu znát, že není ve své kůži. Polévku sotva dojedl a přitom pobryndal celý ubrus kolem talíře, jak se často nestrefil do úst nebo jak obrátil lžíci na půl cestě, než ji donesl k ústům. A nyní tu sedí jako náměsíčný nad třešňovými knedlíky, které jsou vedle švestkových jeho největší láskou. Dívá se někam, kam nevidí nikdo než on. Kdo ví, jestli snědl tři knedlíky, ačkoliv jindy jich za tu dobu má v sobě plný talíř, to znamená tak mezi dvaceti až třiceti kusy.
»Cožpak ti nechutnají?« naléhá dědeček a je na něm znát, že se chce urazit, protože je velmi pyšný na své kuchařské umění.
»I chutnají. Já nevím, co na mně pořád vidíte,« řekne Frantík a začne honem jíst, aby dohonil, co promeškal, a odvrátil od sebe dědečkovu pozornost. Ale za chvíli už zase civí tak utkvěle před sebe. Ta zelená knížka mu dala! Kam jen mohla zmizet? Kdo jen ji mohl vyslídit? Napadá ho hrozné podezření. A čím déle na ně myslí, tím se mu zdá správnější.

Skrýš vyslídil a knížky se zmocnil pan Bočan. Proto se nezmínil panu Brejchovi o její ztrátě. Frantík by nejraději položil vidličku a běžel se zeptat pana Bočana přímo, našel-li už svou knížku.
»Tak se na něj podívejte, Vasile,« řekne dědeček Severýn, »zas už sedí, jako by o sobě nevěděl. Něco se mu přihodilo a nechce s barvou ven.«
Vasil Uvarov, šofér, má dnes volno a obědvá s nimi. Zvedne hlavu od novin, které četl při jídle, a zahledí se na Frantíka.
»Copak se ti přihodilo? Ven s tím.«
Frantík chce zapírat, ale pak ho napadne, že by přece jen bylo lépe, kdyby se jim přiznal. Vždycky mu dobře rozuměli, snad mu i nyní poradí.
»Děde, já si ty knedlíky nechám na večer a teď vám to raději povím. Ale ne abyste mi skákal do řeči, jak to máte ve zvyku.«
Dědeček Severýn slíbí a Frantík vypráví. Dědeček s Uvarovem napjatě poslouchají. Jenom když se Frantík zmiňuje o své noční výpravě, pohne sebou starý Severýn, jako by chtěl vyskočit, ale když vidí Uvarovův odmítavý pohled, zůstane sedět a poslouchá dál. Když Frantík skončí, řekne dědeček:
»Tak mi povězte, Vasile, co mám dělat. Mám se zlobit, nebo se mám smát? Mám tomu klukovi nařezat, nebo ho mám pochválit?«
»Myslil to dobře,« odpoví Vasil zvolna a zamyšleně. »Není pochyby, že ten Bočan je zlý a špatný člověk. Chtěl ho potrestat a napravit, chtěl ochránit chudáky, kteří se nemohli sami bránit. Nene. Chudákům nemáme ubližovat. Bída sama je dost veliké neštěstí.«
»Hmhm. Tak vy ho nakonec ještě pochválíte,« bručí děda, ale najednou řekne skoro vesele:
»Tak tos byl ty, uličníku, kdo tam hodil tu kočku? To se ti povedlo, to myslím ho vytrestá víc než co jiného. Vždyť pro smích teď v ulici ani nevydrží.«
»Potřeboval bych, abyste mi poradili,« ozve se Frantík naléhavě.
»Má pravdu,« zabručí Uvarov. »Začal-li už s tím, měl by to nějak dokončit a musíme mu při tom pomoci.«
»Nejdřív bych chtěl vědět, jestli se ta knížka dostala zpátky k Bočanovi, nebo ne. Děde, dejte mi něco, já vám pro to skočím a nenápadně se ho zeptám.«
»Sůl bys mi mohl přinést,« svolí starý Severýn, »už mi dochází. A také nějakou cibuli tam kup a jednu svíčku.«
Bočanův krám je prázdný jak obvykle v poledních hodinách a hokynář patrně pospává v kuchyni na pohovce. Než se přivalí do krámu, stačí Frantík vsunout ruku mezi sklenici s okurkami a s červenou řípou, kde bývala uložena zelená knížka. Nahmatá však jen oblé boky lahví a prázdnotu mezi nimi. Knížka tam není. Ale pan Bočan, dostal-li ji zpět, mohl ji uložit někam, kde by byla bezpečněji schována. Zeptá se ho přímo.
»Tu zelenou knížku jste už našel?« řekne Frantík nejistým hlasem.
Hokynář se zamračí jako čert.
»I nic jsem nenašel. Ale jen až přijdu na toho, kdo mi ji vzal, spravím si to s ním, že na to do smrti nezapomene.«
»A proč jste to nehlásil panu Brejchovi?« chce ho Frantík píchnout, ale včas si to rozmyslí.
»Tak ji nemá,« hlásí doma, sotva za sebou dovře dveře bytu. »To je záhada, kam jen mohla zmizet.«
V kuchyni je chvíli ticho, ve kterém je slyšet jen bzučení much, pobouřených vůní jídla. Frantík, Uvarov i starý Severýn usilovně přemýšlejí.
»Někdo objevil tvou skrývačku, to je jisté,« řekne dědeček. »Ale kdo? Myslím, že se ta knížka už jaktak nevrátí k Bočanovi. Ten, kdo ji vzal, mu ji neponese.«
»Pravděpodobně ne,« řekne Uvarov, »ale tím Frantík ještě nedosáhl svého cíle.«
»Pročpak ne?« diví se Frantík. »Nebude-li mít knížku, nebude moci připisovat a chtít na lidech, co mu nepatří.«
»A že by si mohl pořídit novou a začít znovu, to tě nenapadlo?« namítne Uvarov.
Ne, to Frantíka vskutku nenapadlo a nyní je tím zdrcen.
»Tak to všechno nebylo nic platné,« řekne zklamaně. Dědeček Severýn si odkašle a podívá se tázavě na Uvarova. Ten vstane, obejde stůl a položí ruku na Frantíkovo rameno:

»Snad by ses nevzdal tak rychle? Něco jsi začal, tak to musíš dotáhnout až do konce. Důležité je, že hokynář je teď tak postrašen, že se o své ztrátě bojí vůbec mluvit. Z toho je nejlépe vidět, jak špatné má svědomí. Zasloužil by vystrašit ještě víc. Vystrašit ho tak, aby ho už nikdy ani nenapadlo okrádat chudáky takovým špinavým způsobem.«
Na Uvarova, který je jinak dost nemluvný, byla tohle náramně dlouhá řeč. Nyní je trochu v rozpacích, popotáhne se za nos, pomne si bradu a jde si opět sednout. Dědeček Severýn vzdychne ztěžka a řekne:
»Hm.«
Ale Frantíkovi svítí oči vzrušením a pochopením:
»Máte pravdu, Vasile,« vykřikne. »Ale jak to udělat?«
Uvarov si zatím zapálil svou papirosku a našel opět rovnováhu.
»Jak? To nebude nijak těžké. Napíšeme mu dopis.«
»Dopis?« diví se Frantík s dědečkem. »Proč dopis? Jaký dopis? Co s dopisem?«
»Takový dopis,« praví Uvarov, »aby se ještě více polekal a věděl, že jsou tu lidé, kteří vědí o jeho počínání a nedají mu pokoj, dokud nebude obchodovat poctivě.«
Chvíli je v kuchyni takové ticho, že je jasně slyšet tikot talířovitých kuchyňských hodin a bzučení much nad nádobím v dřezu, které se dnes nemůže dočkat umytí. Pak Frantík vyskočí od stolu a zvolá:
»Ano, napíšeme dopis, Vasile, to je znamenitý nápad.« Ale vzápětí řekne sklesle:
»A co když budou pátrat po pisateli a poznají, že je to písmo někoho z nás?«
»I na to jsem myslil,« odpoví Uvarov. »Napíšeme dopis pěkným tiskacím písmem.«

Proti tomu se ovšem nedá nic namítat.
Frantík vyhledá čtvrtku bílého papíru a začnou se radit, jak by dopis napsali.
Nejprve vznikne spor o to, jak jej nadepsat. Uvarov míní, že nemusí být vůbec nadepsán, kdežto Frantík je pro přesnost, aby nemohla vzniknout mýlka. Proč jej nenadepsat jako každý jiný dopis? Prostě: »Panu Bočanovi, zde.«
Ale tu se rozzlobí starý Severýn:
»Jakémupak panu! Kdo krade, není u mne žádný pán. Pán znamená vždycky slušného člověka. Řekneme-li někomu pane, je to, jako bychom mu vzdali poctu. Chceš-li to už nějak nadepsat, napiš tam jednoduše: Hokynáři Bočanovi - a je to. Alespoň bude vědět, že to skutečně patří jemu.«
Dědečkův návrh je přijat a pak skládají všichni společně dopis a Frantík jej píše, vlastně kreslí úhledná tiskací písmenka.

HOKYNÁŘI BOČANOVI!
MÁME VAŠI ZELENOU KNÍŽKU. VÍTE, CO TO ZNAMENÁ, A MY TAKÉ.
BUDETE-LI JEŠTĚ OKRÁDAT LIDI, ODEVZDÁME JI POLICII
A TA S VÁMI UŽ ZATOČÍ.

Když Frantík dopíše, začnou se zas všichni přít o to, má-li být dopis podepsán, nebo ne. Uvarov myslí, že by stačilo poslat jej bez podpisu. Dědeček Severýn je pro to, aby jej podepsali Černá ruka. Ale to se nelíbí ani Frantíkovi, ani Vasilovi.
»Černá ruka - to už je moc staré,« tvrdí Frantík. »Lidé se tomu smějí a Bočan by si z toho nic nedělal. Musíme vymyslit něco účinnějšího. A - počkejte - už to mám.«
A dříve než se mohou zeptat, co vlastně má, vyběhne ze dveří.
Neuplyne ani pět minut a Frantík je zpátky. V náručí nese mourovatého kocoura paní Koldové.
»Tady je náš podpis,« hlásí.
Uvarov s dědečkem jsou zvědavi, co zas kluka napadlo. Frantík jim to vysvětlí. Kocourem v Bočanově krámě to přece začalo. Otisknou tedy mourkovu tlapu na dopis a podepíší: KOCOUŘÍ DRÁP.
Frantíkův nápad je schválen. Hned rozdělají vodou trochu uhelného prachu, namočí do té kasičky kocourovu přední tlapu a otisknou ji na dopis. Když kocoura pustí, sedne si ten starý dobrák a pečlivě si olizuje umazanou packu. Aby se mu odměnili, vyhledají mu v hrnci od polévky kosti, na nichž je plno kližek. Ať se má dobře!
Teď zbývá jen vpašovat dopis do Bočanova krámu a umístit jej tak, aby hokynáři padl na první pohled do oka. Ale to už Uvarov a dědeček Severýn ponechají Frantíkovi.

Devátá kapitola
CÉSAR NESE POSELSTVÍ

Frantík přešlapuje na chodníku před Bočanovým krámem. Výstražný dopis pro hokynáře má složený v zadní kapse trenýrek. Nebude tak jednoduché dostat jej do krámu a nebýt při tom viděn. Frantík už si vyvzpomněl několik způsobů, ale žádný z nich se mu nehodil. Mohl by k dopisu přibalit kámen, hodit jej do krámu a utéci. Ale dveře jsou jako z udělání zavřeny. Mohl by poslat dopis poštou, to by bylo nejjednodušší, a pan Bočan by jej dostal, to však připadá Frantíkovi tuze zdlouhavé; a nemůže také nechat dopis v krámě, až ponese prázdné láhve od mléka. Kdyby jej pan Bočan objevil hned po Frantíkově odchodu, padlo by naň podezření.
Jak tu tak Frantík bloumá po chodníku, představuje si jeden neobyčejně krásný a účinný způsob. Ano, představuje si sám sebe jako štíhlého pána vysoké postavy, záhadného cizince, abychom byli přesní, cizince v černém širokém klobouku a s černou maskou na tváři. Záhadný cizinec vstupuje do Bočanova krámu a blýská ohnivýma očima. Pan Bočan, jak ho uzří, začne se třást jako utržený plakát ve větru a drmolit něco nesrozumitelného. Dejme tomu:
»Co si račte přát? Čím bych vám mohl posloužit? Máme tady prima čajové máslo a uherský salám nebo báječně uleželé olomoucké tvarůžky.«
Ale záhadný cizinec si ani nepovšimne jeho blábolení, vytáhne prudce ruku zpod svého širokého pláště a podá mu dopis.
»Čtěte!« zahřmí na něho hlasem, který se rozlehne krámem jako dunění hromu, a zablýskne strašlivýma očima.
Pan Bočan přečte dopis a padne na kolena.
»Milost, vzácný pane, nahradím těm lidem všecko, oč jsem je ošidil.«
Ano, tak by to mělo být. Jenomže Frantík není záhadným cizincem, nemá ani černý plášť a masku na tváři, ani strašlivé oči, před nimiž se lidé třesou a padají na kolena. Musí tedy vymyslit něco jiného, něco takového, co by mohl provést Frantík Severýn s bosýma nohama, v trenýrkách a v tričku.
Před domem vozí Bílkovic Božka svého nejmladšího bratříčka a čte si v obrázkovém časopise. A jako vždycky: to mrně v kočárku už dávno spí, ale Božka je nepřestává vozit. Začtla se tak, že neví vůbec o světě. Frantík je vždycky dopálen, vidí-li to zbytečné drkotání ubohým nemluvňátkem, které se nemůže bránit a musí usnout, ať chce nebo nechce.
»Kdyby tě viděla maminka, jak s ním tady zbytečně kvedláš!« řekne Frantík.
»Hleď si svého,« odsekne Božka, aniž zvedne hlavu od čtení.
»Co čteš tak zajímavého?«
Tahle otázka naladí Božku smířlivě. Přestane vozit a podívá se na Frantíka očima, které jsou ještě vyjeveny nad tím, co čtla.
»Román,« odpoví šeptem a otočí se, není-li nablízku maminka. »Báječný román, Frantíku.«

»Takové vymyšleniny,« řekne Frantík pohrdavě, »co na nich může být báječného?«
»Ať si,« odpoví Božka paličatě. »Ale je to moc krásné. Vystupuje v tom takový záhadný cizinec s maskou na tváři a v černém plášti. Trestá darebáky a pomáhá chudým lidem. A má ti takové hrozné oči, že na koho se podívá, tomu se hned strachy roztřesou kolena.«
Frantík cítí, jak se červená. Stydí se v tu chvíli nějak sám za sebe.
»Hm, to je pěkná blbina,« ohrne rty. »A někde už jsem něco takového četl.«
»Tos nemohl číst,« pře se Božka nakvašeně. »To je nový román na pokračování, který nedávno začal vycházet.«
»Když ti říkám, že už jsem to čet, tak je to pravda.«
»A že ten cizinec měl psa, to tam taky stálo?« ptá se Božka.
»Psa?« ptá se Frantík. »Ne, ten můj cizinec neměl psa.«
»Tak vidíš, že to bylo něco jiného. Protože tenhle má psa. A jakého! Kam nemůže vniknout sám, tam pošle toho psa a ten všechno vyřídí a obstará jako člověk.«
Vida, takového psa by Frantík potřeboval!
»Ukaž,« řekne Božce a vezme jí časopis z ruky, »kdepak je to o tom psu?«
Božka mu ochotně ukáže to místo.
»Co tomu říkáš?« ptá se vítězně, když Frantík dočte.
»Že je to pitominka,« odpoví Frantík pohrdlivě, aby si uchoval svou převahu.
Strčí si ruce za pás trenýrek a loudá se dál. Ale Božka je
dopálena.
»Jsi hlupák,« volá za Frantíkem. »Vypůjčím ti ze školy pohádky, když tomuhle ještě nerozumíš.«
Jejím křikem se probudí bratříček v kočárku a dá se do pláče. A v tu chvíli se objeví paní Bílková ve vratech. Co se děje potom, nebylo by hezké vyprávět. Myslíte snad, že Frantík se otočí, aby strouhal Božce mrkvičku? Není tak zlomyslný. Loudá se pomalu k nábřeží. Míří k panu Charouskovi, aby si z jeho prámu skočil několikrát po hlavě do vody. Možná že ho ta koupel přivede na nějaký nápad. A jak se blíží k rohovému domu, kde za kamenem byla tak nešťastně ukryta zelená knížka, vyjde z jedněch vrat starší pán s bílým plnovousem a mohutnou lysou hlavou. Je bez klobouku a na očích má černé brýle. Frantíkovi se skoro zastaví srdce v těle a zároveň s ním se zastaví i Frantík. Pane na nebi, jak na to mohl zapomenout ! Jen jde-li s ním a pošle-li ho k Bočanovi! Ale mohl by. V tuhle hodinu ho skoro pravidelně posílává nakupovat.
Frantík stojí jako přikovaný na místě, kde se zastavil. Objeví se, nebo ne? Šedovousý pán se otočí do vrat, z nichž vyšel, a zavolá:
»Tak pojď, Césare, pojď! Nějak se dnes loudáš, kamaráde.«
César se vynoří z domu a postaví se vedle svého pána. César je čistokrevný ovčácký pes, má nádherně hustý kožich, zbarvený na hřbetě rezavě až kávově a na prsou sněhobíle. Je věrným společníkem a průvodcem svého pána, neboť pan Zych je skoro slepý. Býval profesorem chemie a při nějakém nešťastném výbuchu v laboratoři přišel téměř o zrak. Vidí jen málo na jedno oko a to ještě musí chránit černými skly, protože ostré denní světlo mu škodí.
Profesor Zych žije se svou sestrou, která mu řídí domácnost, a se psem Césarem, který ho vodí a je vycvičen tak, že dovede sám nakupovat. Chodí ovšem jenom pro maličkosti, pro věci, na něž se zapomnělo při nákupu, nebo pro noviny. Řekne-li mu pan profesor: »Teď půjdeš a přineseš noviny,« jde César rovnou do trafiky, zaštěká, pan trafikant mu dá složené noviny do tlamy a César je odnese domů. A právě tak si ho pán posílá nakupovat k Bočanovi. Jenomže na tyhle nákupy má César malý košík, který nese důstojně v tlamě, a v košíku lístek, co mu má být vydáno. Na ten lístek musí pan Bočan napsat, kolik to stálo (na pana profesora si nepřijde se svým připisováním), a při velkém nákupu to dostane zaplaceno.
César, k veliké radosti Frantíkově, objeví se s košíkem v tlamě. To znamená, že půjde nakupovat k hokynáři.
Pan profesor se skloní k Césarovi a řekne:
»Tak jdi, Césare, jdi! Pěkně všechno přines a nic nezapomeň. Já tu na tebe počkám.«
César postaví košík, krátce štěkne, aby dal pánovi na srozuměnou, že pochopil, pak zas košík zdvihne a běží. Frantíkovi je to k smíchu, že pan profesor mluví se psem, jako by to byl člověk. Nečeká však, až pes doběhne k němu. Jde před ním k Bočanovu krámu, aby si byl jist, že pan profesor nemůže svým jedním, trochu vidoucím okem zahlédnout to, co se chystá
udělat.
Před domem, v němž bydlí, se Frantík zastaví. Božka s kočárkem už zmizela - maminka ji zahnala na dvůr, aby ji měla na očích. Frantík se otočí tváří k vratům, aby nikdo nepostřehl, co dělá. Vytáhne z kapsy dopis a přeloží jej tak, aby jej mohl pohodlně ukrýt v dlani. Když je hotov, vidí, že měl právě nejvyšší čas, protože César běží kolem. Přikročí rychle k němu a shýbne se, jako by chtěl psa pohladit - okamžik, a už je dopis v košíku.
Jenomže César zahlédl, že se v košíku octlo něco, co tam dříve neměl. Postaví košík na zem, očichne papír, který se mu tam snesl, a vyčítavě zaštěkne. Frantík trne. Snad toho psa nenapadne, aby mu dopis vyhodil z koše? Ale César se spokojil jen zaštěknutím. Popadl opět košík a zmizel v Bočanově krámě.
A nyní musí Frantík hezky rychle odtud. Dal by sice nevímco za to, kdyby mohl být svědkem toho, co se nyní bude u Bočanů dít a jak se bude hokynář tvářit, až přečte dopis. Ale musí také počítat s tím, že se pan Bočan třeba rozběhne k panu profesorovi a bude se ho vyptávat a třebas i obviňovat. Rozhodně nesmí Frantíka přistihnout na ulici.
O tři domy dále směrem k vodě je průchodní dům, jehož druhý východ ústí na nábřeží. Proběhne-li jím Frantík, octne se na druhém konci Kovářské uličky a tam za rohem bude moci pozorovat, co se děje v ulici.
Frantík vběhne do průchodu, a než bys napočítal do desíti, vykukuje za rohem. Je to právě onen roh s kamenem, za nímž měl Frantík svou skrýši. Nyní mu ten patník poskytne dobrý úkryt. Stačí jen sednout si na bobek a dívat se

skulinou mezi kamenem a rohem domu a nikdo z ulice jej nemůže zahlédnout dříve, dokud by nestál přímo nad ním. Vida, Frantíkovo tušení bylo správné. Ještě si ani pořádně nedosedl a už vidí pana Bočana vyběhnout z krámu. I na tu dálku je znát, jak je hokynář rozčilen. Rozhlíží se napravo i nalevo Kovářskou uličkou, kousek jí popoběhne dopředu, ale opět se vrátí svým kolébavým krokem ke krámku a z jeho prahu se ještě jednou dlouze rozhlédne. Je to marné - nikde nikdo. Ulice je liduprázdná.

Desátá kapitola
PAN BOČAN HLEDÁ PACHATELE

Pan Bočan je rozčilen, pan Bočan neví, co se s ním děje. Odněkud se naň valí pohroma, ale neví odkud. Potlačí v sobě první pohnutí, kdy se chtěl rozběhnout k panu profesoru Zychovi, aby se ho zeptal, poslal-li mu on ten dopis. Beztoho v krámě už nespokojeně štěká César, kterého netěší tak zdlouhavá obsluha. Hokynář se tedy vrátí do krámu a jako ve snu narovná do Césarova košíku všechno, co bylo napsáno na objednacím lístku: osm housek, čtvrt litru smetany, dvacet deka čajového másla. Ale sotva pes vyjde z krámu, cítí pan Bočan, jak se mu podlamují nohy podivnou slabostí. Bojí se. Bojí se tak, až se mu zdá, že omdlí. Musí se opřít o pult, aby neupadl.

Pokouší se přemýšlet. Kdo mu mohl poslat ten dopis? Rozhodně jenom ten, kdo mu ukradl zelenou knížku. A to nemohl být pan profesor. Ten je napolo slepý, sotva se mohl odvážit na ulici bez průvodce, a mimoto nebyl v Bočanově krámě už přes týden. Bezpochyby někdo ten dopis hodil na ulici do Césarova koše. Ale kdo? Ach kdyby ho znal, pomstil by se mu, strašlivě by se mu pomstil! Ani teď není panu Bočanovi líto, že připisoval k dluhům svých zákazníků a že je okrádá. Bojí se jen, aby pro to nebyl potrestán.

»Kocouří dráp!« opakuje si pan Bočan, »kocouří dráp.« A cítí, jak mu na čele vyvstává studený pot.

Někdo ho pronásleduje, to je jisté. A pan Bočan ho musí vypátrat dříve, než ho ten někdo přivede do neštěstí.

»Čiči, mňau,« ozve se z ulice, »čiči, mňau.«

Hokynář se vytrhne ze svého zamyšlení a vyběhne jako zuřivý z krámu. Ale zahlédne jen dva kluky utíkat a mizet za parožím.

»čiči, mňau, čiči, mňau,« křičí na něho z té bezpečné vzdálenosti. A pan Bočan jen zvedne ruku a zahrozí jim bezmocně pěstí.

Ano, nyní je pro smích celé čtvrti. Lidé přicházejí nakupovat, ale hokynář je jako ve snách, prohlíží si každého podezřívavýma očima. Ten i onen může mít zelenou knížku a mohl mu napsat dopis, podepsaný kocouřím drápem. A lidé, když vidí jeho divné chování, říkají si: »Co se s tím Bočanem děje?« Připadá jim jako pomatený. Je to věru podivný obchodník, který se na vás dívá, jako by vás chtěl zabít, a když mu řeknete o máslo, podá vám cikorku a místo půl kila mouky vám přinese práškovou sodu nebo krém na boty. A kdybyste se ho zeptali, co se s ním děje, utrhne se na vás hrubě. I jsou mezi kupujícími mnozí, kteří říkají:

»Kdopak by kupoval u blázna, ještě by nás mohl něčím otrávit!«

A zapřísahají se, že v tom krámě byli naposledy.

Mezi těmi je i paní Bílková. Po celou tu dobu, co ji hokynář obsluhuje, div ji očima neprobodne. Ta, říká si v duchu pan Bočan, by taky mohla mít zájem na tom, aby zelená knížka zmizela ze světa. Posledně se tu se mnou hádala a vzpírala se mi zaplatit, co jsem chtěl. Paničko, vy jste mi podezřelá ze všech nejvíc. Kdybych vám najednou řekl: Kocouří dráp!, tak byste se asi náramně polekala a utekla z krámu.

Pan Bočan však neřekne ani kocouří dráp, ani nic jiného, protože si přece jenom není jist. Spokojí se tím, že vrhá na paní Bílkovou hrozné pohledy. Ale paní Bílková si myslí: Jen se mrač a dívej se jako kakabus, beztak už je to naposledy.

»Tak mi to spočítejte,« řekne paní Bílková, když nakoupila všechno, co potřebovala.

Hokynáři se zdá, že její hlas zní nějak příliš pánovitě. Počítá tedy a čert mu nedá správně jednat.

»Tak to máme dohromady třináct osmdesát,« řekne, když je součet hotov. A tu, zboř se, světe, pan Bočan nechce věřit svým očím, paní Bílková vezme lístek, na němž počítal, a začne si přepočítávat útratu sama.

»Je to jen dvanáct osmdesát,« řekne paní Bílková. »Protože čtyři a pět je devět a jedna je deset a dva je dvanáct, a ne třináct.«

Pan Bočan se vzteky div nezadusí. Kdo to jakživ viděl, aby taková žebrota byla takhle drzá?

»A co dluh od posledně?« vyjekne vztekle.

»Ten zaplatím taky. Bylo to pět korun, tak to máme dohromady sedmnáct osmdesát.«

Ach teď kdyby tu byla zelená knížka! Takhle může říci jen: »Myslím, že to bylo osm korun, a ne pět.«

»Ba ne, milý pane, pět, mám to doma zapsáno, abyste nemohl šidit. Ostatně, ukažte, co vy máte zapsáno?«

A tu je pan Bočan v koncích. Ta se nějak shání po té knížce, myslí si, ta o ní ví jistě víc, než by se zdálo. Ale nahlas se to bojí říci, protože není tak snadné obvinit člověka z krádeže. Na to jsou zákony a to pan Bočan ví lépe než kdo jiný.

»Dobrá,« řekne jen. »Tak zaplaťte, co máte napsáno, a pamatujte si, že vám už nedám ani za haléř na dluh.«

»Nemusíte ani za hotové,« odpoví paní Bílková. »Budu kupovat u zdvořilejšího a poctivějšího obchodníka.«

A vyjde z krámu pyšně jako královna a nechá hokynáře jeho údivu. Ano, paní Bílková si to mohla dovolit. Její muž našel konečně zaměstnání a ona se už nepotřebuje nechat okrádat panem Bočanem. Může si vybrat obchodníka podle svého přání.

S panem Bočanem je to nyní špatné. Nemá-li v krámě zákazníky, sedí a láme si hlavu nad tím, kdo mu ukradl knížku a napsal ten dopis. Kdo to mohl být? Byla to Bílková nebo Koldová nebo... a pan Bočan si vzpomíná na všechny zákazníky, kteří u něho kupovali na dluh, neboť podle jeho soudu byl pachatelem jenom někdo z nich. Ale kdy mu ji

mohli vzít? A tu pan Bočan zjistí ve své vzpomínce, že docela jistě měl knížku v rukou ještě toho večera, kdy mu byl do bytu vhozen kocour. Ano, tak je to. Ten kocour sem byl vhozen jenom proto, aby vznikl poplach a při té příležitosti aby mohla být ukradena knížka. Pak si pan Bočan vzpomene, že později byl v krámě Frantík Severýnů se strážníkem Brejchou. A ještě někoho tam potom zahlédl. Aha, pan Skulina, tramvajový průvodčí. Ten však to jistě nebyl, protože nekupuje nikdy na dluh. Ale pan Kolísko...
Vida, pan Kolísko tam také byl a na toho by byl pan Bočan málem zapomněl. Pan Kolísko mohl mít několik důvodů, aby tu knížku sebral. Jeho autodopravě se nedařilo příliš dobře. Taxametrů jezdí po Praze tuze mnoho, a tak se často stalo, že Uvarov, jeho šofér, vydělal za celý týden sotva na svou mzdu a na zaplacení daní a benzínu. A než se panu Kolískovi podařilo prodat se slušným výdělkem nějaké opravené staré auto, trvalo to někdy celé měsíce a výdělek pak ihned pohltily dluhy. Krom toho byl pan Kolísko dlužen panu Bočanovi několik tisíc korun, které si od něho vypůjčil na vysoký úrok, aby mohl koupit starší auto, jež nyní opravoval. Ten velký dluh nebyl sice zapsán v zelené knížce, zato však tam byla celá spousta drobných dloužků páně Kolískových, které už také dostupovaly pěkného čísla.
Ano, pan Kolísko by se mohl jen radovat, kdyby se zelená knížka ztratila. A pan Kolísko byl v noci v krámě, ačkoliv tam vlastně neměl co dělat. Pan Bočan si luskl prsty, že se mu to podařilo rozluštit. Počkejte, pane, s vámi pěkně zatočíme! Na hokynáře Bočana jen tak nevyzrajete.

Jedenáctá kapitola
ASI MÁ O KOLEČKO VÍC

»Pojď do krámu!« zavolá pan Bočan na svou ženu. »Musím si odskočit k panu Kolískovi.«
Pan Kolísko, který už je hotov s opravou motoru a podvozku starého auta, pracuje právě na nasazení karosérie. Pomáhá mu Uvarov, který má dnes noční službu, a ještě jeden dělník. Frantík Severýn je tu ovšem také a přihlíží, protože tahle práce ho vždycky zajímá.
Frantík je první, kdo vidí přicházet pana Bočana, a hrkne v něm leknutím. Nejprve ho napadne, že Bočan jde za ním. Asi ho někdo zahlédl, jak házel dopis do Césarova koše, a pověděl to hokynáři. Jinak by se ten člověk netvářil tak podivně: jako by se smál a mračil zároveň. Ach ano, tak nějak může vypadat čert, myslí si Frantík, jenomže ten by asi nebyl takhle tlustý. A ještě něco napadá Frantíka, když se naň tak dívá: že ten člověk vlastně ani nejde, nýbrž se plíží jako kočka k vrabci. Ne, takového jej dosud neviděl. Jde z něho skoro strach.
Vtom už ho také zahlédl Uvarov a podíval se tázavě na Frantíka. Co věděl Frantík? Odpověděl mu jen pokrčením ramen. Pan Bočan si jich však ani nevšimne a jde rovnou k panu Kolískovi.
Autodopravce, který se až dosud mořil s nějakým nýtkem na karosérii, zvedne hlavu a řekne vesele:
»Pěkně vítám. Tady jde pomocník. Tak pojďte, pane Bočane, pojďte. Při téhle práci si člověk napraví ztuhlý hřbet.«
Ale Bočan zabručí něco nesrozumitelného a blíží se k panu Kolískovi. Upírá na něho stále pohled jako hypnotizér ve varieté. Tu si konečně pan Kolísko také povšimne divného vzezření hokynářova a zvážní, neboť si nedovede vysvětlit, co by to mělo znamenat.
Hokynář dojde až k němu, vyvalí oči a řekne:
»Kocouří dráp!«
Nyní ovšem vyvalí oči zas pan Kolísko.
»Cože?«
»Kocouří dráp!« zařve pan Bočan.
Pan Kolísko ustoupí polekaně o krok a podívá se bezradně na Frantíka a Uvarova.
Ti ovšem chápou všechno a Frantík se strachy div neroztřese. Ale Uvarov najde rychlý způsob, jak vysvětlit panu Kolískovi, co se děje. Zvedne ruku, ukáže na pana Bočana (stojí totiž zrovna za ním) a zaťuká si na čelo. Pan Kolísko pochopí.
Začne se smát na celé kolo, jako by to byl znamenitý vtip, poplácá pana Bočana po rameni a začne také vykřikovat:
»Kocouří dráp! To je ohromné. Vy jste ale filuta, pane Bočane. Kocouří dráp! Koho by to hned napadlo!«
A směje se, jako by se chtěl smíchy potrhat. Začnou se smát i Frantík a Uvarov, a zejména druhý dělník, protože je to nyní opravdu směšné, jak tu pan Bočan stojí a jak se pan Kolísko chechtá. Hokynáři se ovšem okamžitě rozbřeskne, že všichni, jak tu jsou, myslí si o něm, že se nadobro zbláznil. Proto se pan Kolísko směje a nic mu nevymlouvá, neboť bláznům se nemá odporovat, aby se ještě více nedráždili. A hokynář, aby vyvrátil jejich podezření o svém pomateném rozumu, začne se také smát na celé kolo a vykřikovat:
»Panečku, to jsem vás dostal. To jste se vylekal, co?«
A pan Kolísko, aby ho dokonale uklidnil, přizvukuje:
»To bych prosil. Vy jste ale šelma, pane Bočane. Kdo by si to byl do vás pomyslil!«
A zatímco se všichni ještě smějí, jako by se sami zbláznili, pan Bočan přestane právě tak náhle, jako začal, přešlápne z nohy na nohu, zamračí se a zabručí:
»Tak. A teď už zas musím jít.«
Dívají se za ním, jak odchází, pohrbený v ramenou, a již se nesmějí. A když jim zmizí z očí, řekne pan Kolísko vážně:
»Safra, s tím to jde nějak z kopce. Už jsem slyšel, že je nějak divný od té doby, co ho vyplašila ta kočka. Ale že by to šlo tak rychle, to mě věru nenapadlo. Vypadá skoro, jako by měl něco na svědomí.«
»Svědomí příliš čisté mít nebude,« řekne Uvarov. »O tom jsem slyšel ledacos povídat. Kdoví, možná že měl něco za lubem, že na vás z ničeho nic spustil takovou hloupost.«
»Co by mohl mít za lubem?« uvažuje pan Kolísko. »Kocouří dráp... co by to mohlo znamenat? To bude jistě od té noci s tou kočkou. Nějak se mu to pomátlo v hlavě. A teď mě napadá: co kdyby najednou začal zuřit? Měli bychom vlastně,

lidičky, sehnat nějakého lékaře, aby Bočana prohlédl. Co kdyby v tom pomatení pak něco provedl?«
Pan Kolísko je dobrák. Ví, co je pan Bočan zač, a přece je mu ho líto. Chtěl by mu pomoci a obává se, aby nedošlo k neštěstí. Ale Frantík i Uvarov vědí příliš dobře, že se pan Bočan nezbláznil a že je právě tak zdráv jak oni nebo pan Kolísko. Vědí, že hokynář přiběhl na autodopravce jen proto, že ho začal podezřívat z krádeže zelené knížky a z napsání dopisu s kocouřím drápem.
A nyní je jim oběma trochu úzko nad tím, co provedli. Frantík potají postrkuje Uvarova, aby panu Kolískovi rozmluvil toho lékaře. To by mohla vzniknout pěkná motanice!
»Myslím,« řekne tedy Uvarov, »abyste s tím voláním lékaře ještě počkal. Bude to jen takové přechodné a možná dost, že si pan Bočan lízl nějakého likérku. Takový poplach by byl zbytečný a stržil byste jen smích.«
Pan Kolísko dá konečně Uvarovovi za pravdu. A tu je opravdu divné, že není slyšet žádné bouchnutí, protože tady spadly dva pořádné kameny: jeden ze srdce Uvarovova a druhý z Frantíkova. To se jim ulevilo! Alespoň na chvíli. Protože kdo ví, co se ještě bude dít dál, když pan Bočan začal takhle slídit.

Dvanáctá kapitola
ZELENÁ KNÍŽKA STRAŠÍ

Samozřejmě že paní Bílková nemlčela. Kdepak! Ženské vždycky povídaly a budou povídat, co svět bude světem. A potom - taková událost se nedá přejít jen tak. Vždyť vlastně dala panu Bočanovi co proto. Pověděla o tom té a té sousedce a ty zas to pověděly jiným. A nejzajímavější pro všechny bylo, že hokynář ztratil svou zelenou knížku, a tak všichni, kdo jsou mu dlužni, budou alespoň na čas zbaveni jeho falešného připisování, proti němuž byli až dosud bezbranní. Jen ať jdou a zkusí zaplatit jenom to, co jsou opravdu dlužni, a když hokynář začne bručet, že kdesi cosi a že je to nějak málo, jen ať se pěkně zeptají po zelené knížce. Uvidí na vlastní oči, jak ten starý dareba bude v úzkých a nebude vědět kudy kam.
První se k němu vypravila paní Koldová, jejíž muž sehnal nějaké zaměstnání a přinesl domů více peněz. Pan Bočan ani nemukl a vzal bez odporu, co mu zaplatila. Ale paní Koldové to nedalo a ještě se ho zeptala po zelené knížce, aby prý se přesvědčil, že je to tak správně. A tu se prý hokynář rozkřičel, že tohle je spiknutí proti němu a aby se starala o své věci. Připadal jí takový divný, jako by se pomátl na rozumu. A nejhorší bylo, když na ni docela znenadání vykřikl:
»Kocouří dráp!«
Tu to již nevydržela, popadla honem svůj nákup a utekla z krámu.
Och, och, ta pověst rostla jako lavina, protože lidem ústa nezalepíš. Celá Kovářská ulička byla jeden hlas, že někde je tu tajemný člověk, který se zmocnil hokynářovy zelené knížky a drží ho nyní v šachu, a že lakomý hokynář se z toho strachy napůl pomátl. Proto každý, kdo měl u Bočana nějaký dluh, mohl-li, spěchal jej zaplatit, aby se zbavil své závislosti na hokynáři.
»Ať si teď okrádá, koho chce,« říkaly hospodyně, »my už k němu chodit nebudeme.«
Frantík stále ještě roznášel hokynáři po ránu mléko a housky. Ale když o tom uvažoval, připadalo mu, že nejedná správně. Bojovat proti někomu, pro koho pracuji a od koho přijímám peníze? Ne, to se mu jaksi nechtělo. Svěřil se s tím dědečkovi a Uvarovovi.
»Znamenitě, Frantíku,« řekl Uvarov. »Jsi hoch, který má od přírody smysl pro to, co je správné a spravedlivé.«
»Jaképak od přírody,« zabručel starý Severýn. »To má po mně a po tátovi. Samo sebou se rozumí, že už Bočanovi žádné mléko ani housky roznášet nebudeš.«
Frantík šel tedy k panu Bočanovi a řekl mu, že dědeček si nepřeje, aby běhal dál po roznáškách.
»Jen si táhni i se svým dědečkem,« zavrčel hokynář. »Beztak jsem tě už dávno chtěl vyhodit. Deset takových kluků, jako jsi ty, a lepších, vezme rádo takový výdělek.«
Pan Bočan se však zmýlil. Ptal se toho i onoho kluka, ale nikde nepochodil. Kdepak, rodiče nechtěli ani slyšet. Kdo by svěřil své dítě takovému podivínu? A právě tak to dopadalo, když si vyvěsil tabulku, že přijme mravného hocha ze spořádané rodiny do učení. Jeho špatná pověst již se příliš rozšířila a houževnatě se ho držela.
Nezbývalo, než aby si pan Bočan sám obstarával své posílky, zatímco jeho lenivá žena ho zastávala v krámě. Ale bylo to příliš namáhavé pro jeho nohy, uvyklé jen stání za pultem, a zejména pro jeho těžké břicho. Potil se, namáhal a klel a nepodařilo se mu ani roznést všechno, co potřeboval. Nechtěl-li přijít nadobro o všechny své zákazníky, musel si najmout řádného pomocníka a zaplatit mu tolik, co se platí vyučeným krámským. A to byla nová rána pro jeho lakomost a vydřidušství.

Tak jako pan Bočan ani Frantík nepřestával pátrat po zmizelé knížce, neboť kdo ví, co všechno by se mohlo stát, kdyby se opět objevila. Ale po knížce nebylo nikde ani památky. Kdo jen, kdo ji mohl vzít z té díry, o níž byl Frantík přesvědčen, že ji zná jen sám?
Frantík, protože přestal pomáhat panu Bočanovi, má nyní mnohem více volného času. Tráví jej nejraději u řeky. Může se vykoupat, zaplavat si přes řeku a nazpět, rozprávět s panem Charouskem, půjčovatelem loděk, a přihlížet, jak chytá ryby. Pan Charousek chytá ryby na těžko, to je štiky nebo šíly, na něž je třeba živé rybí návnady, mřenek nebo malých bělic, spuštěných hluboko pod vodu na vlasci, zatíženém jedním nebo dvěma těžkými olověnými broky. Někdy pomáhá Frantík panu Charouskovi s uklízením loděk, dávají do pořádku ševče a šinágly, vylévají vodu z těch, do nichž trochu teče, a vyspravují dehtem, koudelí a silnými třískami ty, do nichž už zatéká tolik, že ani vylévání dvakrát denně nestačí. Tady na vodě, když může skákat z jedné loďky na druhou, je Frantík ve svém živlu a skoro zapomíná na zelenou knížku i na pana Bočana.
Pan Charousek sedí právě na druhém konci prámu a dívá se upřeně na korkový splávek, který sebou neklidně

poškubává, což je neklamným znamením, že ryba začíná brát. Frantík zatím vylévá vodu ze dvou lodiček, které se před chvílí vrátily z projížďky. A tu, jak odstrkuje jednu od druhé, zahlédne mezi nimi uvízlou papírovou lodičku, takovou, jaké si děti skládají ze čtvrtek, vytrhaných z popsaných školních sešitů.
Frantík se pro ni skloní, aby ji vysvobodil z jejího uvěznění a pustil ji dále po volné řece, neboť je krásné dívat se za papírovou loďkou, jak ji voda odnáší, představovat si její cestu a přát si, aby doplula až do moře, třebaže tamhle o kousek níž je jez a ve vírech pod ním lodička ztratí svůj pyšný tvar a vyjde odtud jako beztvarý rozmočený cár. Nene, na to nemysleme, tato lodička je hrdá a mocná loď, my na ní sedíme a pak celý svět bude před námi a my se ještě rozhodneme - máme-li plout do Ameriky, nebo do Indie.
A jak ji Frantík drží a chystá se ji pustit znovu na vodu, připadne mu její papír nějak známý. Podívá se naň pozorněji. To není papír ze školního sešitu, nýbrž takový, jaké bývají v účetních knihách, kde linky mají docela jiné seskupení - jedna bývá modrá a druhá červená. A tuhle je vidět kostrbaté číslice, napsané obyčejnou tužkou, takže je voda nerozpila.
Aby tak..., napadne Frantíkovi a rozbaluje promočený papír tak rychle, div jej neroztrhá. Nemýlil se. Papír, z něhož byla loďka udělána, byl opravdu vytržen ze zelené knížky páně Bočanovy. Ano, tuhle je ještě napsáno Koldová a pod tím datum a řada čísel jejího dluhu a opět jiné datum a zase řada čísel a opět a tak to jde celou stránkou. Frantík obrátí list. Druhá stránka není popsána.
Není pochyby - je to list ze zelené knížky, která je ještě na světě. Ale kde? Ale kde? Frantík přemýšlí. To, že z jejího listu byla udělána lodička, nasvědčuje, že se octla v rukou dětí. To ho přece mohlo napadnout hned. Kdo jiný by lezl do skrýše za kamenem než děti? A budou to jistě děti z okolí, a proto je naděje, že by knížku mohl opět najít a konečně ji zničit.
Frantík vyskočí z lodičky a běží na záď prámu k panu Charouskovi.
»Prosím vás,« křičí na celé kolo, »nepouštěly si tu nějaké děti papírové loďky?«
Ve svém rozčilení Frantík zapomněl, že při lovu na udici je klid a ticho první podmínkou. Pana Charouska, kterému právě začínala brát štika nebo co to bylo, mohou vzít všichni čerti.
»Prach kluku jeden, co tě napadlo řvát tu jak na lesy? A zrovna když mi začíná brát. To byl kousek, vždyť táhl jako pivovarský kůň. Do smrti už nic takového tady nechytnu. Hned bych ti jednu vrazil...«
»Já jsem zapomněl, nezlobte se, prosím vás,« omlouvá se Frantík zdrceně. »Ona se vám třeba vrátí.«
»Vrátí, vrátí,« bručí pan Charousek. »Takhle za sto let jako Halleyova kometa. Pane, to byl starý zkušený lupič, čtvrt hodiny už mi ukusoval vnadidlo a ne zabrat. Ten už se nikdy nevrátí.«
Pan Charousek byl tak smutný, že ho bylo Frantíkovi líto. Omlouval se, jak nejlépe dovedl, až pan Charousek už jen pobroukával:
»A proč jsi vlastně spustil takový povyk?«
»Chtěl jsem vědět, jestli tu dnes nepouštěly nějaké děti papírové lodičky. Víte, je to pro mne moc důležité, hrozně důležité,« dodá Frantík rychle, když vidí, že pan Charousek je podrážděn tak zdánlivou malicherností.
»Rád bych věděl, co by na tomhle mohlo být tak důležitého. Toť se ví, že si tu nějací caparti hráli, ale do vody nespadli, to je hlavní. Odběhli zrovna, než jsi přišel.«
Není-li to smůla, není-li to k vzteku? Kdyby byl Frantík přišel jen o chvilku dřív, mohl už mít zelenou knížku v rukou.
»A nevíte, či to byly děti?«
»Ne. Copak si myslíš, že znám kdejaké mrně z celé čtvrti? Ale počkej, přece. Byl to chlapec a děvče, tak asi osmi nebo devítiletí. Chlapec byl myslím o něco starší, protože byl větší.«
Hm. Chlapec a děvče. Osmi nebo devítiletí.
»Myslíte, že to byl bratr se sestrou?« vyzvídal ještě Frantík.
»Ani ti nepovím, chlapče. Podobni si byli pramálo. Ale to ještě neznamená, že by to nemohli být sourozenci.«
Frantík si vzpomíná na všechny děti z Kovářské uličky a z okolí. Je jich pěkná řádka a zná je všechny. Je mezi nimi i slušný počet bratří a sester, ale většinou jsou rozdílného věku. Pak mu napadá: A co Karel a Růžena Kolískovi? Ti si hrají beztak jen pořád spolu. Karlovi je deset a Růženě osm. Ti by to mohli být.
Frantík se rozběhne ke Kovářské ulici. Zastihne-li doma Růženu a Karla Kolískovic, musí na ně hezky zvolna a zchytra, aby je nepoplašil a aby mu knížku třeba nezapřeli. A jak běží - napichuje to, div si neukopne palce u bosých nohou - zahlédne na nábřeží nedaleko rohu Kovářské ulice na dláždění složený kus papíru. Už jej vlastně přeběhl a chtěl utíkat dál, když mu ten papír připadl nápadný. Zastavil se tedy a vrátil se.
Když se pro papír shýbá, vidí, že se nemýlil. Zase ty červené a modré linky. Opět jeden list ze zelené knížky. Tentokrát byl složen do tvaru pistole, totiž pistole: když se to přeložilo o jednou méně, byly z toho kalhoty, a když dvakrát více, byla z toho pěkná válečná loď, křižník se dvěma komíny. Nu, a když se papír rozložil opět do svého původního tvaru, byl to list ze zelené knížky a na něm účet jedné paní z šestého čísla v Kovářské ulici. Protože tu paní neznáme, nebudeme ji ani jmenovat. Lidé se z toho nikterak netěší, když o nich kdekomu vykládáte, že mají dluhy, třeba za ně ani nemohou.
Papír byl pro Frantíka novou stopou a ta stopa mu napovídala, že se dal správným směrem. Urovnal a uhladil jej pěkně na noze a opět jej složil, tentokrát do čtverce, a schoval jej do kapsy svých trenýrek.

Třináctá kapitola
PŘILETĚLA VLAŠTOVIČKA

V tu dobu právě, kdy Frantík zahýbá za roh Kovářské uličky, stane se jiná příhoda.
Pan Bočan má v krámě dvě zákaznice, což je v poslední době pro jeho obchod úplný nával. A protože ani jedna z těch paní není mu nic dlužná a pan Bočan nemá proč je podezřívat, překonává se v ochotě a zdvořilosti: Poskakuje za

pultem, až se mu břicho natřásá, a říká s nejsladším úsměvem, jako by prodával růže nebo vonné masti:
»Za korunu syrečky, prosím, jsou prima, jen se roztekou, za dvacet haléřů pepříčku, půl kila cukříčku, prosím, a čím ještě posloužíme? Jednu cikorku v kostkách, co bude ještě libo, tři vajíčka, a co si ještě račte přát, mám tady znamenité nové okurčičky na salátek a nový hrášek, něco prima, nic už neračte, jak je libo, prosím, tak to spočítáme, to máme...«
A zrovna když pan Bočan řekne: »To máme« a nasliní si svou usmolenou tužku a chce začít počítat, něco se mihne v otevřených dveřích, přelétne nad hlavami obou kupujících žen, zakrouží kolem hlavy hokynářovy a snese se pěkným klouzavým letem na pult. Dětská vlaštovka. Vlaštovka složená z papíru.
»Fuj, to jsem se lekla!« řekne jedna z těch paní.
Pan Bočan zavrčí něco o bandě, která by se měla postřílet nebo poškrtit, a myslí tím ty děti, jejichž hračka sem zalétla. Popadne vlaštovku a chystá se ji zmačkat a zahodit. Ale jak ji tak drží v ruce za ocásek, upoutá ho červená a modrá barva linek. Okamžitě zapomene spočítat druhé zákaznici, kolik má platit, a roztřesenými prsty začne rozbalovat papír všelijak složený. Pak ve tváři zrudne a vzápětí zas zezelená tak, že jeho hlava připomíná hlávku zelí nebo kapusty. To strachem. Ba ne, pane, nezmýlil jste se. Je to skutečně list ze zelené knížky. Z vaší zelené knížky. Pan Bočan poznává na jedné stránce vlastní rukou psané číslice, je to konec nějakého součtu. Tady na předposlední číslici poznává, jak ze čtyřky udělal sedmičku, aby zvýšil zákazníkův účet.

Chvíli se pan Bočan dívá na tu stránku, jako by spadl z měsíce, nemůže najít slova, nemůže popadnout dechu, až konečně se mu v jeho strachy popletené hlavě rozbřeskne, že ta vlaštovka sem nepřilétla z nebe, nýbrž že ji sem musel někdo hodit. I nechá stát kupující paní zkamenělé údivem a vyběhne s rozbalenou vlaštovkou z krámu.
Hleďme, v touž chvíli, kdy pan Bočan vyběhl z krámu, objevil se na druhém konci Kovářské uličky Frantík Severýn. A oba se ženou za týmž cílem. Kdežto pan Bočan se rozhlíží, kde by ten cíl objevil, Frantík, ač nemá k němu daleko, žene se za ním přímo, neboť na rohu Kovářské ulice zahlédl Růženu a Karla Kolískovic, kteří spolu seděli na kamenné obrubě chodníku.
Pana Bočana si Frantík ani nevšiml, neboť měl oči jen pro děti na chodníku. A proto také přehlédl, že naproti stojí pan Brejcha. Věru, ani pan Bočan si ho ve svém spěchu nevšiml. Hokynář totiž zahlédl ze svého místa to, co Frantík pro vzdálenost vidět nemohl: zelenou knížku ležící na okraji chodníku mezi oběma dětmi.
Pan Bočan jen zasupí a vyrazí takovou rychlostí, jaké by se od něho nikdo nenadal. Než bys řekl švec, stojí nad Kolískovic dětmi. Tu ovšem ho zahlédne Frantík a zůstane, jako když do něho střelí. Zastaví se na místě a dívá se, co se bude dít. A ještě někdo se dívá. Pan Brejcha, neboť ten má ve službě oči všude, jak se na pořádného strážníka sluší a patří.
Pan Brejcha si přestane stírat pot, který se mu řinul po čele zpod čepice, a dívá se, kam se hokynář Bočan tak žene.
»Tak už vás mám,« slyší ho, jak vykřikl a vytrhl Karlovi zelenou knížku. »Kde jste to vzali? Tatínkovi, což?«
Ale Karel Kolískovic je nebojácný kluk a neníse jen tak snadno dát připravit o knížku, v které je tolik pěkného papíru. Vstane a pokouší se vzít ji z Bočanových rukou.
»Nic jsme tatínkovi nevzali,« křičí. »Je naše, my jsme ji s Růženou našli.«
Ta příhoda začne nyní také zajímat pana Brejchu. Strážník má za to, že je čas, aby zakročil a zjistil, jak to s tou knížkou vlastně je. Nasadí si opět čepici - trochu do čela, musíme podotknout, aby vypadal hodně přísně - a přejde pádným a důstojným krokem ulici.
Jak ho Růžena s Karlem zhlédnou, polekají se a je na nich vidět, že by nejraději utekli. Se strážníky nejsou žerty a oni ke všemu si nejsou zcela jisti, zda jednali správně, když si tu nalezenou knížku ponechali a nikomu se o tom nezmínili. Ale jejich leknutí je malé proti strachu páně Bočanovu. Kdyby si býval povšiml, že je tu nablízku strážník, nebyl by se k těm dětem tak hnal. Nyní by knížku nejraději pustil a zmizel.
»Tak co se tu vlastně děje?« řekne pan Brejcha svým obvyklým způsobem. Takhle začíná vždycky, když zahajuje vyšetřování nějaké pouliční nehody nebo nepřístojnosti. A dovede to říci tak, že si každý uvědomí, teď že přišel zákon a přestávají všechny žerty.
Chvíli je ticho, protože ani Karlovi Kolískovic, ani panu Bočanovi se nechce do vysvětlování.
»No tak - co je?« opakuje pan Brejcha. »Proč jste se tak rozběhl na ty děti? Je to vaše knížka?«
»Totiž,« koktá pan Bočan, »myslel jsem, domníval jsem se, zdálo se mi, že by mohla být moje.«
»A je?«
»Totiž snad by mohla být, nevím ještě.« Pan Bočan je stále rozpačitější. »Ztratila se mi kdysi podobná, ale to už je déle, vlastně dávno, asi půl roku.«
»Půl roku?« diví se pan Brejcha a pan Bočan vidí, že pleskl náramnou hloupost. »To se divím, že se teprve teď po ní sháníte. Ukažte, podíváme se do ní a snad poznáte, je-li vaše, nebo ne.«
Pan Bočan ví příliš dobře, že je to jeho knížka, a vidí, jakou provedl hloupost, že to zapírá. Kdyby byl prostě řekl: »Ano, je moje,« bylo by po všem a pan Brejcha by místo něho musel vyšetřovat ty caparty, jak k ní vlastně přišli. Ale pak by asi jejich tatínek nemeškal a udal by pana Bočana pro nesprávné záznamy v knížce. Ať tak či tak, bylo to nyní špatné. Takhle se daří lidem, kteří zapomněli na poctivost a myslí si, že bez ní se jim bude dařit lépe.
O kousek dál za výstupkem domu Frantík Severýn vystrkuje opatrně hlavu a vidí, jak pan Brejcha bere zelenou knížku z hokynářových rukou. Ale jen ji strážník otevře, je na jeho protáhlém obličeji vidět, jak se diví. Bodejť by ne. Všechny popsané listy jsou z knížky vytrhány. Karel s Růženou je spotřebovali na své lodičky, pistole, parníčky, vlaštovky a bůhvíco ještě, takže v knížce zůstalo jen pár čistých nepopsaných listů.
»Vy jste ji ale zřídili,« řekne pan Brejcha přísně těm dětem. »Copak se takhle zachází s knížkou, která byla třebas pro někoho moc důležitá? Nevíte, že takovou věc máte dát rodičům, aby ji odevzdali na policii?«
»My jsme nevěděli, že by byla tak důležitá,« brání se Karel a je mu znát na hlase, že strachy nemá daleko do pláče. A

Frantík za svým výstupkem si myslí: »To ti patří, chlapečku. Mohls ji nechat ležet, kde byla.«
»Mysleli jsme, že ji někdo zahodil,« vysvětluje Karel.
»Zahodil,« zlobí se pan Brejcha. »Copak někdo zahazuje takovéhle věci? Kde jste ji vlastně našli?«
»Tamhle na rohu,« ukazuje Karel k nároží. »Byla strčena za kamenem.«
»Za kamenem?« diví se pan Brejcha. »Kdo by strkal knížku za kámen?«
»To si jen vymysleli,« řekne pan Bočan. V duchu si však říká, že ji děti vzaly svému tatínkovi, panu Kolískovi. Ovšem nemůže to povědět strážníkovi, protože by pak vzniklo vyšetřování, kterému chce zabránit.
»My nelžeme,« brání se Karel. »Opravdu jsme ji našli - viď, Růženo?«
»To už je jedno,« řekne pan Brejcha. »Podívejte se,« podá knížku znovu panu Bočanovi, »je-li opravdu vaše, ať tu nemluvíme naplano.«
Hokynáři se třesou ruce, jak přijímá knížku, ale cítí, že už je napolovic zachráněn, když její obsah nevzbudil strážníkovo podezření. A jak ji otevře, vidí, že teď už mu nedokáže jeho hříchy nikdo pod sluncem. Hurá, pan Bočan má vyhráno! Nejraději by se zasmál, ale tváří se, jako by knížku náramně vážně zkoumal. Jeho lakota mu napovídá, aby se přiznal, že mu náleží. Ale špatné svědomí ho varuje. Snad přece jen bude lépe, když zapře i teď, myslí si.
»Ne, není moje,« řekne a podá ji zpátky panu Brejchovi s tváří dokonalého poctivce, který by si za nic na světě nenechal to, co mu nepatří.
»Hm, tak co s ní?« Pana Brejchu mrzí, že se do věci vůbec pletl. Ale protože je ve službě, nezbývá mu než prohlásit knížku za nález a odnést ji na strážnici, jestli se tam o ni někdo nepřihlásí.
»A přihlásí-li se,« řekne Karlovi a Růženě, »pak si to teprve vypijete, že jste mu ji takhle zřídili.«
Strážník Brejcha zastrčí knížku do kapsy a vydá se na další obchůzku. Blíží se k Frantíkovi a chlapci nezbývá, než aby vystoupil ze svého úkrytu. Pozdraví pana Brejchu a právem starého kamarádství řekne, jako by nevěděl zhola nic o tom, co se před chvílí odehrávalo:
»Co jste měl zase s tím Bočanem?«
Pan Brejcha mu to vyloží a nakonec řekne:
»Napřed se po té knížce hnal jako drak, a když jsem se objevil, tak se k ní nechtěl znát. Nevím, co na tom je, ale nějak se mi to nechce líbit.«
»Mohl byste mi ji ukázat?« řekne Frantík. »Snad ji poznám.«
Frantík ví, proč to říká. Chce vidět, co všechno z ní bylo vytrháno. Pan Brejcha vytáhne knížku z kapsy a podá Frantíkovi.
Chlapec vidí, že knížka už není k ničemu. Všechno, co mohlo hokynáře usvědčit z nepravosti, je pryč. Teď už mu nebudou moci vyhrožovat a přidržovat ho k poctivosti, které se pan Bočan tolik štítí. Frantík má v kapse dva listy, jenomže ty už také nebudou k ničemu, ledaže by panu Brejchovi pověděl všechno od začátku. A do toho se Frantíkovi nechce.
»Nevím,« řekne Frantík, když vrací knížku strážníkovi. »Podobá se sice té, co míval pan Bočan na pultě, ale určitě to říci nemohu. Kdyby v ní alespoň bylo něco zapsáno.«
»Kdyby v ní bylo něco zapsáno, tak bych na to nepotřeboval tebe a zjistil bych si pravdu sám,« bručí pan Brejcha. »Jestli patří skutečně Bočanovi, je divné, že se k ní nechce hlásit. Nutit mu ji ovšem nemůžeme. A provádí-li něco, co nemá, však ho dostaneme a pak mu bude zle.«
»A co když už bude pozdě?« namítne Frantík. »Když toho zatím natropí tolik, že se to ani nedá napravit?«
Pan Brejcha pokrčí rameny.
»Nedá se nic dělat. Nic na něho nevíme, nic proti němu nemůžeme podnikat. Ale já si ode dneška dám na něho větší pozor.«

Čtrnáctá kapitola
PAN BOČAN SE MSTÍ

Ukázalo se, že pravdu má nejenom Frantík, nýbrž i pan Brejcha, neboť pan Bočan začíná provádět něco, čeho by se byl Frantík ani ve snu nenadal.
Pan Bočan si totiž vzal do hlavy, že ten, kdo mu ukradl zelenou knížku a vyhrožoval mu, není nikdo jiný než pan Kolísko.
»Jen počkej, já ti teď ukážu, zač je v Pardubicích perník,« slibuje v duchu pan Bočan. »Na mne už teď, panáčku, nemůžeš, ale zato já na tebe moc dobře.«
Bohužel, pan Bočan vskutku může moc dobře na pana Kolíska, protože chudák autodopravce je mu dlužen mnoho peněz a nemá právě, čím by mu zaplatil. Obchody jdou špatně. Lidé z města jsou ještě na prázdninách a nájemná auta nemají koho vozit. Za celý týden vydělá pan Kolísko sotva na mzdu pro dělníky a jemu samému jen taktak zbude na stravu. Už pomýšlel na to, že dá Uvarovovi výpověď a bude jezdit sám. Ale ještě to neudělal, protože stále doufá, že bude zase lépe, jen co se lidé vrátí do města. Poctivému člověku je těžko zbavit druhého práce a chleba, hlavně když poznal sám, jaké to je, když je ho nedostatek. Až se lidé vrátí z prázdnin, snad se mu podaří prodat opravené auto, které už tak dlouho stojí v garáži na dvoře. Pak zaplatí také panu Bočanovi, co mu je dlužen, a zas bude všecko v pořádku. Tak si to představuje pan Kolísko, ale pan Bočan si umínil, že bude jinak.
Hoří vztekem a touhou pomstít se mu a rovnou na něho vyrazí: »Zaplaťte své dluhy!«
Marně mu pan Kolísko vykládá, že nyní právě nemá, a prosí o poshovění. Pan Bočan nechce ani slyšet. Však se mu to znamenitě hodí, že pan Kolísko nemá na zaplacení. Teď, bude-li pan Bočan chtít, může jej nadobro zničit, přivést na mizinu, dokázat, že panu Kolískovi nezbude než vzít hůl a žebráckou mošnu anebo harmoniku, dovede-li na ni hrát, a

sednout si s ní k mostu. Ach to bude krásné, až potom pan Bočan půjde po mostě a pan Kolísko ho bude pro smilování boží prosit
o nějaký dáreček pro své děti. Tak to musí dopadnout, a ne jinak, aby si pan Kolísko nadosmrti odvykl vyhrožovat.
Frantík se nahodí k jednomu takovému výstupu, kdy pan Bočan upomíná pana Kolíska o dluh. Pan Kolísko opravuje motor malého nákladního auta a Frantík přihlíží a podává autodopravci a jeho pomocníkovi, co potřebují, neboť Frantíkovi se tohle řemeslo velmi líbí a rád by vstoupil k panu Kolískovi do učení. Měl by také rád pramici na řece, půjčoval by loďky a v zimě by prodával jablka jako pan Charousek. Dědečkovi se však zdá správnější, aby se vyučil nějakému řemeslu.
Pan Kolísko a jeho pomocník si už tak navykli na Frantíkovu přítomnost a ochotu, že naň docela samozřejmě pokřikují: »Frantíku, to malé kladívko, Frantíku, olej, Frantíku, vrtáček, Frantíku, tu matici, Frantíku, ten hadr, ale tamhle leží, kde ty ho hledáš,« a tak všelijak.
Oprava je bezmála hotova, pan Kolísko zkouší právě motor, jehož zapalování ještě zlobí, když se na dvoře objeví pan Bočan. Jde rovnou k panu Kolískovi a spustí, aniž se namáhá zdravením:
»Jak jste se rozhodl, vážený pane? Zaplatíte?«
Pan Kolísko div nepustí kladívko, jež drží v ruce, a zbledne.
»Vždyť jsem vám včera říkal, pane Bočane, že teď nemohu,
i kdybych se rozkrájel na takovéhle kousíčky.«
»Na kousíčky se krájet nemusíte,« řekne hokynář posměšně. »Zaplaťte a můžete zůstat pohromadě, jak jste.«

»Prosil jsem vás už, abyste mi ještě počkal. Po prázdninách vám zaplatím, jen co se mi podaří prodat to ojeté auto.«
»Mám dost čekání i vašeho balamucení. Mohl bych čekat až do smrti a třeba bych se nemusel dočkat. Co takhle kocouří dráp, he?«
»Teď jsem mu to dal,« myslí si pan Bočan, »teď alespoň ví, proč to všechno je, a pochopí, že s ním nebudu mít ani za nehet slitování.«
Pan Kolísko ovšem neví a netuší. Rozhlédne se kolem sebe bezradně. Ale jeho pomocník kouká právě tak vyjeveně a Frantík se shýbá pro šroubovák, který upustil na zem, aby se vyhnul pohledu na pana Kolíska.
»Copak máte s tím kocouřím drápem?« řekne pan Kolísko utrápeně. »Nerozumím tomu ani za mák. Něco snad proti mně máte?«
»Tak vy nevíte, co to má znamenat?« pošklebuje se pan Bočan. »Nu dobrá, já taky ne. Zaplaťte, a bude po řečech. Na mne si, pane, nepřijdete. Do zítřka chci mít peníze, nebo vás dám k soudu, ať vám zabaví auto.«
Pan Kolísko je nešťasten. Kdepak on, takový poctivý člověk, tak poctivý řemeslník, který nikdy neměl se soudy co dělat, a nyní tohle. Zdá se mu, že by to byla taková ostuda, že by ji ani nepřežil. Pokouší se tedy znovu uprosit pana Bočana, dovolává se své poctivosti a hokynářovy dobroty, až Frantík, který to poslouchá, skřípe vztekem zuby. Ale kdepak - pan Bočan nebyl nikdy dobrotivý a poctivost pana Kolíska je mu lhostejná.
»Co si kdo nadrobil,« odpovídá, »ať si také vyjí. Zítra chci mít své peníze, sic bude zle.«
»Do zítřka peníze nesezenu, to je marné,« řekne zoufalý řemeslník. »To si raději vemte to ojeté auto hned a netahejte mě po soudech.«
»Dobrá,« souhlasí hokynář. »Vezmu si tedy auto a vrátím vám je, až mi zaplatíte.«
»Chtěl jsem vám zaplatit z prodeje toho vozu. Jak to teď provedu, když si jej vezmete, nevím.«
»Po tom mi nic není,« řekne tvrdě Bočan. »Ten vůz mi brzy připravte.«
A odchází hrdý a nadutý jako bůhvíjaký vladař.
Po jeho odchodu je chvíli ticho. Všichni, jak tu stojí, bojí se promluvit. Pan Kolísko několikrát vzdychne a pak řekne:
»Tak vidíš, Frantíku, vidíš. Rád bych věděl, co tomu člověku vlezlo do hlavy, že si na mne tak zasedl. Nu, nedá se nic dělat. Chce vůz, musím mu jej dát, když peníze nemám.«
Frantíkovi je tak hořko, jako by jemu pan Kolísko vyčítal, že je tím vším vinen. Ve skutečnosti je to tak, jenomže pan Kolísko o tom neví. Co má Frantík nyní počít?
Pan Kolísko se svým pomocníkem vešli do garáže, aby panu Bočanovi připravili a vytlačili auto. Frantík na dvoře osaměl. Přešlapuje ve své bezradnosti, tahá se za gumu u trenýrek. Je tím opravdu sám vinen? Vždyť nechtěl nic zlého, naopak doufal, že pomůže lidem, které pan Bočan okrádal. Má jít k panu Bočanovi a povědět mu, jak to doopravdy bylo? Kdyby tu alespoň byl dědeček nebo Uvarov, aby se s nimi mohl poradit. Ale Uvarov jezdí po městě a dědeček nakupuje zboží na večer.
Frantík se otočí a loudá se ven ze dvora k řece. Počká u řeky, až se dědeček vrátí, a poradí se s ním jak napravit bezpráví, kterého se stal nevinnou obětí pan Kolísko.
Zatímco jde Frantík k řece, spěchá pan Bočan, aby si zařídil jinou věc. Cestou si mne ruce, jak toho Kolíska dostal a jak snadno přišel k autu. Pane, ten vůz bude pan Kolísko těžce dostávat zpátky! To, co musí ještě zařídit, není nijak příjemné, ale takový člověk, jako je Bočan, se toho nezalekne. Jde totiž o garáž pro nové auto. A ta garáž nebude nikde jinde než v kůlně na dvoře Bočanova domu. Pamatujeme si, že v té kůlně bydlí a přespává žebravá babka. Co na tom - pan Bočan se už postará, aby se kůlna uprázdnila.
Zabouchá na dveře kůlničky a zavolá zhurta:
»Haló, vy tam! Otevřete, ale hezky rychle, nemám kdy.«
Z kůlničky se začne ozývat hlasité vzdychání a šramocení.
»Hned, hned to bude, milostpane.«
V otevřených dveřích kůlničky se objeví babka Halíková, shrbená a vystrašená, proč ji pan Bočan burcuje. Při včerejším dešti promokla a dnes zůstala doma, protože ji trápí kašel.

»Co si přejou, milostpane?« řekne babka a v tu chvíli ji popadne nový záchvat kašle, který ji celou zkroutí.
Hokynář se na ni dívá zamračeně a čeká netrpělivě, až záchvat přejde. Když babka přestane kašlat, dýchá sípavě, jako by měla vypustit duši, a utírá si cípem vlňáku slzy, které jí při kašli vyhrkly z očí.
»To jsem se tak včera nastudila,« omlouvá se babka pokorně.
»Po tom mi nic není,« řekne Bočan hrubě. »Musíte odtud. A hezky zčerstva. Já to místo tady potřebuju.«
Babka stojí jako zkamenělá. Nechápe, nerozumí. Kam půjde, kde co najde? Vždyť tohle místo považovala za svůj domov. Snad pan Bočan jenom žertuje.
»Tak co - rozuměla jste, nebo ne?« rozkřičí se hokynář.
»Ale vždyť já mám ještě na tři dny zaplaceno,« pokusí se stařena odporovat. »Vždyť jsem vám před týdnem dala deset korun.«
»Zaplaceno nebo ne,« křičí pan Bočan, »koukejte, ať už jste
odtud!«
Babka vidí, že je všechno marné, že by se marně dovolávala Bočanovy spravedlnosti. Tato bouda, do níž v deštivých dnech zatékalo a v níž se vítr točil jako na náměstí, byla jí přece jen domovem. Řekla-li, půjdu domů, myslela tím tuto kůlnu. A teď ani tu nebude mít.
»Ale kam půjdu?« rozpláče se.
Na to už jí hokynář neodpoví. Tváří se, jako by neslyšel, a čeká, až si babka sváže několik svých hadříků do vlňáku. Pak prohlédne rychle kůlnu a zavře ji za babkou. A právě když stařena vychází z průjezdu jeho domu, padnou na chodník první dešťové kapky a za chvíli se hustě rozprší.

Patnáctá kapitola
FRANTÍK ZACHRAŇUJE

Frantík sedí u vody na pramici, škrábe panu Charouskovi brambory k večeři a dává mu pozor na splávek. Charousek mezitím zatápí v plotýnce uvnitř svého lodního příbytku.
Musíme říci, že pan Charousek má na své pramici byt velmi pěkný: kuchyňku zrovna tak velkou, jak potřebuje, a za ní docela slušný pokojík mimo prostrannou komoru, v níž má složeny nástroje, dehet, provazy a vůbec všechny věci, jež k svému povolání potřebuje. Z pokojíku i z kuchyňky vedou okna na vodu a na nábřeží. Jsou to, pravda, jen malá okýnka, ale záclonky v nich jsou, a vždycky čistě bílé. Pod okny jsou přidělány truhlíky, natřené zelenou barvou, a v nich po celé jaro a léto až do podzimu pořád něco kvete.
Pan Charousek neopouští svou loď ani v zimě. Na podzim totiž přijede ze severních Čech loď s ovocem, s jablky a hruškami, které pan Charousek rozprodává. A později ještě, když řeka zamrzne, umete a ohradí si pan Charousek plochu zamrzlého ledu a pronajímá kluziště. Je málo lidí na světě, kteří by byli tak spokojeni se svým živobytím jako pan Charousek. Řeka je mu vším: domovem i živitelkou, a pan Charousek si nedovede představit život bez ní.
Je to hodný a málomluvný člověk, ten pan Charousek, starý mládenec, jak se říká, protože není ženat. S Frantíkem uzavřel veliké přátelství, protože ho Frantík neobtěžuje zbytečným mluvením a pomůže mu, kde se co dá.
Frantík škrábe brambory a zároveň hlídá splávek. Obojí se dá dělat najednou. Reka kolem je prázdná, i plovárny na druhém břehu. Kdepak, v takovém počasí, jako je dnes, nikdo se nekoupe ani nejezdí na lodičkách. Frantík sedí pod přístřeškem lodního domku a vidí, jak veliké kapky deště tvoří na vodě kola, jež splývají stále hustěji, až se celá hladina rozčeří a rozšumí v prudkém dešti.
Vypadá to krásně i smutně a Frantíkova hlava je také plna starostí a smutných myšlenek. Zachránit pana Kolíska, aby nebyl vydán hokynáři na milost a nemilost, jak to asi bude těžké!
Splávek trčí nehnutě na rozčeřené hladině, ryby dnes neberou. A jak Frantík zvedne hlavu, aby se protáhl a narovnal v zádech, uvidí malou, shrbenou postavu blížit se k okraji řeky.
Kterýpak chytrák si vyšel v takovémhle lijáku? myslí si Frantík a podívá se lépe. Zdá se mu, že je to někdo, koho dobře zná. Jak by ne, vždyť je to babka Halíková, ta žebrácká, co bydlí vedle v domě, v Bočanově kůlně. Babka vleče nějaký raneček a šourá se s ním k samému okraji pobřeží, div nespadne do vody. Kdyby se jí hlava zatočila, je tam hned.
Frantíkova pozornost je odvrácena od babky náhlým zachvěním prutu. Ohlédne se a vidí, že splávek se potápí a opět vynořuje. Ryba bere. Přece!
Frantík běží do kuchyňky, aby přivolal pana Charouska. Tentokrát mu alespoň nahradí tu štiku, kterou mu posledně vyplašil. Pan Charousek nechá hned kuchaření a hrne se k prutu.
»Jen tiše,« napomíná šeptem Frantíka, »ať mi ji zase nesplašíš.«
Tichounce a po špičkách se oba blíží k prutu. Splávek zrovna tančí po rozčeřené hladině.
»Safra!« řekne tiše pan Charousek. »To je zase on, to je zas ten candát. Podívej se, co s tím vyvádí. Ale dnes mi neupláchne.«

Jemně, polehoučku pozvedá pan Charousek prut a připravuje se trhnout jím, jakmile ucítí, že ryba se zakousla naplno do vnadidla. A právě v tuto rozhodnou a napjatou chvíli, kdy oba mají oči jen pro splávek, zmítající se na hladině, ozve se opodál hlučné šplíchnutí, jako když něco velmi těžkého spadne do vody. Oba polekaně pozvednou hlavy. Napravo od pramice, asi padesát metrů zdáli, rozbíhají se po vodě mocné kruhy.
»Který čert už to zas,« řekne pan Charousek pohněvaně, neboť ryba mu okamžitě přestala brát a utekla. Ale Frantík pochopil, co se stalo.
»Loďku, rychle loďku a hák!« vykřikne Frantík. »Stará Halíková spadla do vody a topí se!« A hned sám peláší k místu, kde se na vodě rozbíhají kruhy. Zastaví se tam, přetáhne si svetr přes hlavu a pozoruje upřeně hladinu. »Propána,«

myslí si, »cožpak tam spadla jako kámen a už se nevynoří?«
Pojednou o kousek dál od středu vlnění se něco zabělá. Snad jsou to stařeniny šedivé vlasy. To Frantíkovi postačí. Už nerozmýšlí, zdvihne ruce nad hlavu a skočí.
»Frantíku, neblázni, vždyť už jedu,« volá pan Charousek, ale Frantík již neslyší. Prudká šipka po hladině ho zanese přímo k místu, kde se objevila stařenina hlava. Teď už zase zmizela. Frantík však hmátne pod sebe a cítí, jak se mu roztažené prsty zaplétají do něčeho řídce vláknitého. Jsou to vlasy.
Sevře ruku a uchopí je pevně. Pak se vzepře a trhne sebou vzhůru, takže se rázem vynoří nad hladinu a s ním zároveň se objeví i tvář staré Halíkové. Uchopil ji správně. Je k němu obrácena zády, jak to má být, zachraňujeme-li tonoucí.
»Ta je chudinka lehounká,« myslí si Frantík, šlape statečně vodu a rozhlíží se po panu Charouskovi. Stařena je opravdu jako věchýtek. Váží-li něco na ní, jsou to šaty nasáklé vodou.
»Máš ji, Frantíku?« volá pan Charousek. »Tak vydrž, hned jsem u tebe.«
Blíží se k němu mocnými rázy vesel na široké, spolehlivé loďce. Má v ní položeny dvě dlouhé tyče - jednu s velikým okem ze silného drátu, kterého se mohou chopit tonoucí, druhou s železným hákem, aby jím bylo možno zachytit ty, kteří se potopili ke dnu.
Když pan Charousek dorazí k Frantíkovi, zatočí obratně loďkou, aby ji nepřekotil, a než bys napočítal do tří, spočívá stařena na dně loďky. Frantík udělá dvě tempa k zádi a vyleze si nahoru sám.
»To bych rád věděl, kam sem tu babu čert nesl v takovémhle nečase,« bručí pan Charousek. Ale sotva přistane u pramice a vyloží babku na její palubu, dá se hned do první pomoci. Přeloží si stařenu přes koleno, aby z ní vytekla voda, která ji dusí. Pak ji položí naznak a začne zavádět umělé dýchání.
»A ty si, Frantíku, svlékni se sebe tu mokrou košili a vem si můj kabát. A skoč pro strážníka, ať zavolá záchrannou stanici.«
»Je živá?« ptá se Frantík ustrašeně.
»I je,« řekne pan Charousek. »Ale moc dobře jí nebude, ani až přijde k sobě. Kdepak v takovémhle chladnu. Ještě štěstí, že tu dnes nejsou žádní čumilové.«
Kdež by se tu kdo vzal v takovémhle dešti! Frantík se převlékne do Charouskova kabátu, protože zimou drkotá zuby.

»Tak jen běž, Frantíku, alespoň se zahřeješ.«
Rozumí se, že Frantík upaloval, jak nejvíce dovedl, protože na tom, jak brzy opatří záchrannou stanici, závisel lidský život. Chudák babka, takovou neopatrnost vyvede! Bude zázrak, neodnese-li to zápalem plic.
Ale Frantík nemusí až na policejní strážnici. Když běží mimo poslední výklenek v pobřežní zdi, zahlédne v něm něco blýskavého. Málem by to přehlédl, ale vrátí se. Strážník Brejcha se tam ukryl před deštěm a pokuřuje si v suchu a závětří cigaretu. To blýskavé, co Frantík zahlédl, je číslo na jeho helmě.
»Kam letíš v té maškarádě?« rozesměje se pan Brejcha, protože Charouskův kabát visí Frantíkovi až na paty. Chlapec si však ani nevšimne jeho výsměchu a spustí rozhořčeně:
»Tamhle pár kroků od vás se topí člověk, a vy si tady v suchu pokuřujete a nevíte o ničem.«
Pan Brejcha zrudne rozpaky a hněvem nad pokáráním, které mu uštědřil takový spratek. Ovšem, teď není kdy na zlobení. Topí-li se opravdu tam někde člověk, pak se mu napřed musí pomoci. S Frantíkem si to vypořádá později.
»Kde je?« vyhrkne pan Brejcha. »Doveď mě tam!«
»Je to babka Halíková, ta žebrácká od Bočanů. Už jsme ji s panem Charouskem vytáhli. Ted by bylo třeba záchranné stanice, protože se pořádně napila a je v bezvědomí.«
»Hned to zařídím,« řekne strážník Brejcha a vyrazí takovým tempem, jakého by se od něho nikdo nenadal.
Frantík se vrátí na pramici k panu Charouskovi. Tomu se zatím podařilo přivést stařenku k vědomí. Leží nyní na pohovce v kuchyni a pan Charousek jí honem vaří silnou černou kávu, aby jí povzbudil její chatrné srdce, které už mělo namále.
»Nemohu z ní dostat slova,« stěžuje si půjčovatel loděk Frantíkovi. »Jenom se chvěje a vzlyká. Co ji to jen napadlo, lézt k vodě v takovémhle nečase!«
A stařenka se opravdu chvěje a vzlyká, až je žalno na ni pohledět. Frantík se otočí a jde ven. Na nábřeží leží jeho svetr, který před chvílí svlekl na místě, kde stařena spadla do vody. Poblíž svetru je uzlík s jejími hadříky. Frantík sebere obojí a vrátí se na prám. Zůstane však venku pod přístřeškem a přemýšlí o tom, co se stalo. Nedal by ani zlámanou grešli za to, že za tím nějak vězí pan Bočan. Konečně přijede auto záchranné stanice, naloží stařenku a odvezou ji do nemocnice; tam se jí dostane pořádného ošetření. Pak teprve sepíše pan Brejcha s panem Charouskem a s Frantíkem zprávu o té události.
»Co myslíte,« zeptá se jich pan Brejcha, »skočila do vody, nebo tam nešťastnou náhodou spadla?«
»Kdo ví,« krčí rameny pan Charousek. »My jsme s Frantíkem měli oči jenom pro splávek, protože mi zrovna bralo něco těžkého. A najednou plac! A babka byla v řece. Ani jsem nevěděl, že tu někde je.«
»A kdo ji vlastně vytáhl?« ptá se dál pan Brejcha.
»Tady Frantík za ní hned skočil. Křičel jsem na něho, ale kluk nedbal. Pak jsem přijel s loďkou a bylo to.«
Pan Brejcha se zadívá na Frantíka a má takový teplý, skoro zamžený pohled. »Kluk darebák,« myslí si, »ale srdce má na pravém místě a nebojí se.«
»Tak tos byl ty?« řekne pan Brejcha nahlas a uznale.
»No jo,« odpoví Frantík úmyslně drsně, protože nemá rád, když budí přílišnou pozornost. »To je řečí pro takovou hloupost.«
A obléká si rychle košili, která mu zatím u roztopených kamen uschla.
»Tys nějak skromný,« poznamenává pan Charousek. »Jiný na tvém místě by se naparoval nevímjak. Měl byste se o

něm hezky zmínit ve své zprávě.«
»Ovšem,« přisvědčí strážník a poplácá svou těžkou rukou Frantíka po zádech, až se chlapec prohýbá.
»Jen se opovažte,« bručí Frantík. »Ale teď musím domů, aby se děda nezlobil, kde lítám v dešti.«
Dědeček je už opravdu doma a Frantík mu musí povědět co a jak. Zamlčí jen, že skočil za babkou Halíkovou do vody. Děda už zatím také ví o tom, jak Bočan vyhnal žebračku z její kůlničky. Lidé zle odsuzovali jeho nelidské jednání. A nyní tohle. Nějakou vinu na jejím pádu do vody bude mít pan Bočan jistě. Až stařena bude schopna promluvit, ukáže se, není-li vinen ještě více.
»Nejlíp by udělal, kdyby se z naší čtvrti odstěhoval,« soudí dědeček, »a začal někde obchodovat poctivěji než tady. Pochybuju, že nyní bude ještě někdo od něho kupovat.«

Šestnáctá kapitola
UVAROV MÁ NÁPAD

Když se vrátí domů Uvarov, ukáže se, že pan Kolísko provedl v rozčilení strašnou hloupost. Bočan na něho vyzrál jako starý lišák. Vyzrál? Ach to je slabé slovo. Okradl ho tak, jak jen může okrást lupič s obuškem v ruce bezbranného člověka na osamělé lesní cestě. Zdá se opravdu, že Bočanovým špatnostem nebude konce a že teprve nyní se ukazuje jeho pravá povaha. Využil rozčilení páně Kolískova a přinutil ho, aby mu podepsal lístek, kterým potvrzuje, že autem je zaplacen jeho dluh u pana Bočana a že je vůz od tohoto okamžiku majetkem hokynářovým.
»To je do nebe volající nespravedlnost,« zlobí se Uvarov. »Kdybych byl býval při tom, nikdy bych to nebyl připustil. Pan Kolísko byl dlužen hokynáři všehovšudy asi tři tisíce korun a ten vůz měl nyní po opravě cenu nejméně osmi tisíc.«
»A tím vším jsem vinen já,« naříká Frantík. »Kdybych si nebyl nic začal se zelenou knížkou, nebyl by hokynář sebral panu Kolískovi auto a nebyl by vyhnal babku Halíkovou z kůlničky.«
»Mluvíš nesmysly, Frantíku,« řekne rozhodně Uvarov. »Chtěl jsi pomoci a také jsi pomohl. Hokynář se už nikdy neodváží lidem nesprávně připisovat. Ba ne, chlapče, počínal sis dobře. Zbývá jen, abychom napravili poslední hokynářovu nepoctivost a dali mu za vyučenou tak, aby ho nadosmrti přešlo dělat špatnosti.«
»Ale jak?« pochybuje Frantík. »Nemůžeme mu přece to auto vzít.«
»Však se něco najde,« konejšil ho Uvarov. »Zítra mám Bočanovi přezkoušet motor. Do té doby na něco přijdu, uvidíš.« K tomu přezkoušení dojde hned nazítří ráno, dokud ještě Kovářská ulička spí. Pan Bočan se nechce ukazovat se svou kořistí dříve, dokud si nebude jist, že všechno klape. Uvarov ho na zkoušku doveze ráno do trhu a zpátky.
»Jeli jsme jako všichni čerti,« hlásí Uvarov, když se vrátí z té projížďky. »Dovezl jsem ho až do Bráníka. Napichoval jsem to, že jektal zuby, řezal jsem zatáčky jako na Jílovišti. Teď má radosti za deset tisíc, protože se mu podařilo získat tak lacino takový krásný vůz. Nu, a když jsme se vrátili, tak jsem mu na dvoře ještě trochu prohlédl motor, je-li v pořádku.«
Uvarov se ušklíbne, jako by si vzpomněl na něco velmi veselého.
»Co jste mu proved, Vasile?« ptá se Frantík napjatě.
»I nic, holoubku,« řekne Uvarov a nasadí nevinnou tvář. »Co bych mohl provést? Prohlédl jsem trochu stroj, jak povídám. Zítra mám zavézt Bočanovy na výlet.«
»A pojedete?« zeptá se Frantík zamračeně.
»Co tě nemá! Nemohu. Pojede jeho domovník z branické vily. Přísahá, že jezdil s nákladním autem a že umí bezvadně jezdit. No, dej pámbu. Já bych mu nesvěřil ani hnojný vůz, ale to se mi právě líbí. Vysvětlil jsem mu ještě leccos o tomhle voze, aby nedošlo k žádné nehodě. Ale víš,« dodá náhle Uvarov, »teď mě napadlo, že bychom se vlastně měli postarat o nějakou reklamu.«
»O reklamu?« diví se Frantík. »Jak to?«
»Nu na ten zítřejší Bočanův výlet. Udělat mu nějakou slávu, ne?«
Toť se ví, že Frantík je hned pro.
»Měla by se před jeho krám sehnat celá ulice,« navrhuje.
»Ať má pěkný špalír.«
»Ano, hokynář ať má parádu a Kovářská ulice ať se jednou zasměje. Ale jak bys to chtěl provést, Frantíku?«
»Víte co,« napadá chlapce. »Namaluji plakát. Takový, aby se každý dověděl o jeho výletě.«
»To je něco,« poplácá ho Uvarov po ramenou. »Pojď, hned se do toho dáme.«
Dají hlavy dohromady a radí se. A Frantík se pak pustí plnou parou do malování.

Sedmnáctá kapitola
PANSTVO JEDE NA VÝLET

V neděli je Kovářská ulička od časného rána plna nezvyklého ruchu. Zatímco pan Bočan ještě ani nevylezl ze svého krámku a strojí se s ženou do svátečních šatů, před jeho domem se to hemží lidmi. Na železném závěsu jeho krámu je nalepen žlutý plakát s velikými červenými písmeny. Lidé se před ním zastavují a čtou:

PAN FERDINAND BOČAN,
velkoobchodník,
s chotí
OZNAMUJE

svým P. T. příznivcům a zákazníkům
SVŮJ AUTOVÝLET
START DNES O 8. HOD. RANNÍ.
Potlesk, volání SLÁVA a pod. projevy vítány.
DOSTAVTE SE V POČTU NEJHOJNĚJŠÍM.

Rozumí se, že zpráva o tomto podivném plakátu se nesla Kovářskou uličkou i jejím okolím rychlostí elektrického proudu. Lidé, jak se o tom dověděli, nechávali svých snídaní a nedělních novin a spěchali, aby si jej přečtli vlastníma očima. A tak už od sedmé hodiny ranní se před Bočanovým krámem kupil hlouček lidí, který se k osmé hodině stále zvětšoval. Shromáždili se tu nejen obyvatelé Kovářské uličky, nýbrž i lidé ze sousedních ulic. Ovšemže mezi nimi byli také ti chudáci, kteří Bočanovu nepoctivost pociťovali donedávna na vlastní kůži. Všichni, kdo tu jsou, vědí, jak pan Bočan přišel lacino ke svému autu, neboť taková věc se neutají. Vědí také, co provedl žebračce Halíkové, i to, že by se stařena potom byla málem utopila. Dnešní ranní noviny už o tom přinesly zprávu. Podle nich byla to nehoda a bylo uvedeno jméno statečného čtrnáctiletého zachránce Františka Severýna, který neváhal nasadit vlastní život.
»Hleďme, kdo by to byl řekl do toho chlapce,« říkali si lidé mezi sebou. »Takový střízlík - přece ho znáte, ne? - a zachrání člověka!«
Frantík nevěděl ani o těchto chvalozpěvech, ani o novinové zprávě. Seděl zatím doma a cukalo jím to, aby viděl, jak plakát působí.
»To snad ani není možné, aby si to vyvěsil sám,« mínili někteří z hloučku.
»A to ho zas neznáte,« odporovali druzí. »Ten je schopen všeho. Okrade člověka a ještě chce, aby se mu lidé za to klaněli.«
»Tohle mu přece jen musel provést někdo, kdo má naň spadeno.«
»Možná že bychom ani nemuseli daleko chodit,« vykřikne někdo a všichni vědí, že má na mysli pana Kolíska.
»To je nesmysl,« volá paní Bílková. »Pan Kolísko je z té ztráty auta tak zničen, že k němu museli volat lékaře.«
Tahle zpráva rozhořčí všechny ještě víc. Kdo viděl kdy takového vydřiducha, který svou lakotou ničí lidi! Když už sem byli sezváni tím plakátem (ať už jej vylepil kdo chtěl), měli by panu Bočanovi ten výlet nějak osladit.
Ze dvora Bočanova domu se ozve hrčení automobilového motoru. Domovník z branické vily musel přespat v kůlně u auta, aby se vozu nic nestalo.
»Pozor, představení začíná,« vykřikne někdo z davu a všichni utichnou.
Pak se z průjezdu ozve houkání. Pomalu vyjíždí auto, řízené chlapíkem velikým jako lamželezo a navlečeným do černého svátečního kabátu. Jeho slavnostní vzhled je korunován tvrdým černým kloboukem. Ten člověk připomíná družbu z venkovské veselky a ke všemu ještě má ve tváři takový ustrašený výraz. Snad se bojí, že mu ta supající a vzdychající potvora vybuchne pod nohama.
Pomalu, opatrně sune se automobil ze vrat. Shromáždění na ulici přihlíží tiše, ani nedutá. Auto sjede z chodníku a zastaví se, neboť jeho řidiči působí zjevně rozpaky, jak se má otočit, aby stál, jak si přeje. Kroutí volantem vlevo a pak, jako by si to rozmyslil, zase vpravo. A tu již někteří pochopili, že ten chlapík měl v ruce častěji opratě než volant.
»Haló, strejdo, musíte to vzít hot,« vykřikne někdo.
»To se rozumí. Napřed hot a potom trochu čehý,« přizvukuje jiný.
Švanda začala a každý chce přijít se svou troškou do mlýna.
»Couf, malá, couf, prr!« volají.
»Asi jste jim dal málo nažrat.«
»Po seně netáhnou, měl jste jim dát oves.«
Slavnostní šofér však nemá kdy všímat si těch poznámek. Zápasí s autem hůř než se splašeným koňským spřežením, aby je dostal do správné polohy k chodníku.
V zábavě s řidičem přeslechl hlouček, že pan Bočan odmyká krám. Teprve zaharašení vlnitého železného závěsu je upozorní, že na scénu vstupují nové osoby dnešní veselohry: hokynář a jeho žena.
Oba jsou vystrojeni do svých nejlepších šatů. Nyní, když jim vytažený závěs jako divadelní opona odhalil ulici, naplněnou veselým a rozesmátým davem, stojí tu jako přimrazeni. Nechápou, co to má znamenat a jak si to mají vysvětlit. Pan Bočan sice očekával, že jeho první výlet vlastním autem vzbudí v ulici rozruch, ale něčeho takového se přece nenadal. Představoval si, že lidé budou zvědavě vyhlížet z oken a pukat závistí, a radoval se, že jim ukáže, jak málo mu na nich záleží. Ano, chtěl jim ukázat, že jeho, majitele tří pražských domů a branické vily, hned tak něco nezničí. A měla to také být jeho odpověď na to, že v sobotu, když hospodyně nejvíc nakupují, měl krám úplně prázdný. Pan Bočan doufal, že je přesvědčí o své velkomožnosti a přiměje, aby se k němu zákazníci opět pokorně vrátili.
Nyní tu však stojí jako přimrazen. Co to má znamenat?
»Čiči, mňau,« ozve se v ten ráz dětskými, mužskými a ženskými hlasy. A vzápětí mňouká celá ulice, všichni, kdo tu jsou, každý, kdo hrdlo má, takže to dopadá jako na kočičím sjezdu.
Pan Bočan napřed zrudne vzteky a pak bledne strachy. Neví, co má dělat, a ptá se sám sebe, nebylo-li by lépe, kdyby utekl zpátky do krámu a stáhl za sebou železný závěs. Tam by byl alespoň v bezpečí. Kdyby tu proti němu stály jen děti, věděl by si rady: popadl by plecháč s vodou a rozehnal by je studenou sprchou a nadávkami. Ale z toho množství dospělých lidí, přestože se smějí a vesele pokřikují, jde strach.
Užuž se hokynář rozhoduje, že se vrátí domů, když mu jeho žena zasyčí do ucha:
»Nevšímej si toho a pospěš, ať jsme ve voze!«
Po tomto projevu paní Bočanové se hokynáři vrátí trocha odvahy. Vlastně ani ne tak odvahy jako pohrdání tou chátrou, která se nemůže vozit v automobilu, a proto tady vztekem povykuje. Popadne za závěs a stáhne jej prudce

dolů. A nyní teprve uvidí Frantíkův plakát. Je trochu pomačkán, jak byl stočen v závěsu, ale přesto dobře čitelný. Bočanovi čtou a nemohou věřit svým očím. Pak hokynář strhne vztekle plakát ze závěsu, zmačká jej a praští jím o zem. Nyní rychle do auta a pryč odtud!
Ale když sedí ve voze, vrátí se mu odvaha. Nadzvedne se na sedadle, zahrozí pěstí kolem dokola, jakoby nikomu a všem dohromady, a vykřikne:
»Tohle mi někdo draze zaplatí! Jeďte, Anton, a dejte výfuk naplno!«
Tato vyhrůžka všechny urazí. Lidé se přestanou smát, jejich nálada se změní.
»Podívejte se na toho darebáka,« volají. »Ještě nám chce vyhrožovat ! Ty bys měl zaplatit, cos ukradl. Vzpomeň si na Kolíska! A na Halíkovou!«
Hokynáře Bočana se zmocní strach. Pane, teď to jde do tuhého a přestávají všechny žerty.
»Šlápněte na plyn,« křičí na neohrabaného šoféra. »Rychle, rychle!«
Anton v tom okamžiku šlape na brzdu místo na plyn, pak si to poplete ještě víc, a když se konečně auto pohne, jede nazpět místo dopředu. Toho se ovšem lidé nenadali a hned pro tu švandu zapomenou na hněv.
»Prr, ou, prr,« křičí. »Anton, zabrzdi a vem to hyje.«
»Zastavte to,« volá poděšený Bočan na šoféra a zvedá se ze svého místa.
Konečně se řidiči podaří sesunout nohu z plynu a šlápnout na brzdu. Vůz zastaví s pronikavým zaskřípěním a tak prudkým trhnutím, že pan Bočan, jak stojí, překlopí se horní polovinou těla na volné sedadlo vedle šoféra.
Vzadu za všemi lidmi stojí Frantík Severýn se svým dědečkem a s Uvarovem a přihlížejí, jak se jim jejich švanda vydařila. Po téhle události už hokynář Bočan těžko bude moci zůstat v Kovářské uličce. Jen ať jde, jen ať běží, peněz má dost, zle mu nebude. A obchod ať přenechá někomu poctivějšímu.
»Copak jste mu provedl s tím motorem?« ptá se děda Severýn Uvarova.
»Pouhou maličkost pro pobavení publika,« usmívá se Uvarov. »Tu a tam jsem něco povolil a jinde zase utáhl víc, než se smí. Ale za to, že ten hlupák jezdí dozadu místo dopředu, namouvěru nemohu.«
Pan Bočan se hrabe ze své nepohodlné polohy a spílá nešťastnému Antonovi z plných plic. Zatím ten chudák se hmoždí a potýká s řízením vozu, až z něho pot leje. Konečně se mu podaří uvést auto do chodu. Není to však pokojné rozjíždění, jak jsme zvyklí vídat. Vůz se sice rozjede, ale asi po dvou metrech sebou trhne, jako by se chtěl zastavit, poskočí, jako by do něho někdo rýpl. Pak zas kousek popojede, trhne sebou, poskočí, popojede a tak se to opakuje v stále kratších přestávkách, cesty neubývá, ale vůz se otřásá, jako by se chtěl rozsypat a s ním ovšem i jeho cestující. Diváci se smějí, hokynář kleje a zoufalý Anton šlape na plyn a cloumá rychlostní pákou jako zoufalec. Pojednou, docela neočekávaně, vůz vyrazí zprudka dopředu. Jen taktak že stačí uskočit ti, kdo stáli před ním.
»Sláva, hip, hip! Tempo, tempo!« zahřímá Kovářskou ulicí.
A nyní musíme říci, že Kovářská ulička je sice úzká, zato však dosti dlouhá, a hlavně velmi špatně dlážděná hrbolatými kameny. Vůz se jí žene ne sice závodní rychlostí, ale přece jen dosti rychle, aby to v divácích vzbudilo okamžitou obavu, jak to dopadne, až dojede na roh, kde má na otočení velmi úzký prostor. Špatně řízené auto poskakuje z boku na bok, nejede přímo, nýbrž klikatě. Lidé zmlknou. Dříve však, než si všichni stačí uvědomit, co by se mohlo stát, je vůz v zatáčce.
»Pámbu s námi!« řekne dědeček Severýn, když vidí, co se děje, a zároveň se ozvou poděšené výkřiky.
Hranatý Anton se dostal s vozem do zatáčky v plné rychlosti a tam, jako by se polekal, že už jej nestačí vytočit, šlápl zprudka na brzdu. Auto se smyklo, otočilo se zadkem dopředu proti směru jízdy a pak ještě popojelo - rovnou do stožáru plynové lampy.

Drc, prásk, řach! Auto stojí, chladič je jako harmonika a plynová lampa se poroučí k zemi. A nyní už jde všechno, jak to při pouličních nehodách chodívá. Lidé utíkají k místu, kde se auto popralo s plynovou lampou a vyhrálo. Kdež by vydržela taková lampa nápor třiceti koní skrytých v motoru!
»Pomóc! Pomoc!« volá pan Bočan. Ten člověk bude mít přinejmenším polámány obě nohy a nějaké žebro k tomu, protože křičí a z auta nevylézá. Všichni hned zapomenou, že se mu posmívali, a jsou ochotni mu pomoci. Ale když vytáhnou z vozu hokynáře i jeho ženu, ukáže se, že kromě leknutí se jim nic, pranic nestalo.
»Proč tak křičíte, člověče?« osopí se naň, »vždyť vám nic není.«
Hokynář ztichne a kouká, jak by se odtud nejrychleji vytratil. Popadne za ruku svou ženu a chce se s ní protlačit zástupem. Lidi však ani nenapadá, aby ho odtud jen tak pustili. Stojí kolem semknuti jako zeď.
»Počkat, panáčku, počkat!« volají na něho. »To nejde jen tak, rozbít auto a lampu a pak zmizet. Kde je strážník?«
Však už tamhle přichází, protože někdo příliš ochotný pro něho doběhl.
»Á, pan Bočan,« řekne pan Brejcha, sotva ho spatří. »Máme na sebe štěstí.«
Hokynář však není tou setkanou nijak potěšen. Mračí se a nechce vůbec odpovídat. Ovšemže to naprosto nevadí, protože kolem dokola je plno ochotných úst, která vypovídají za něho.
Pan Brejcha má co dělat, aby do toho hromadného vypovídání, kde se jeden snaží překřičet druhého, uvedl nějaký pořádek. A nakonec se rozhodne tak: sebere hokynáře Bočana, jeho ženu, nešiku Antona (kterému se naštěstí také nic nestalo), přibere několik svědků a odvede je všechny na strážnici.

Osmnáctá kapitola
SPRAVEDLNOST SE DOSTÁVÁ KE SLOVU

Na strážnici vyjdou najevo takové věci, že se z nich pořádnému člověku dělá ošklivo.
Začneme třebas tím autem. Pan Kolísko byl hokynáři Bočanovi dlužen něco přes dva tisíce korun a pan Bočan na něm

vynutil auto, které mělo po opravě cenu osmi tisíc. A nyní tu tvrdí, že těch šest tisíc korun rozdílu byl úrok za půl roku z těch dvou tisíc. Policejní komisař poslouchá, pokyvuje hlavou a pak řekne písařce:
»Zapsat doslova.« A obrátí se na ostatní: »Slyšeli jste všichni dobře? Zapamatujte si to! Pane, to je lichva, o jaké jsem už dávno neslyšel. Tak dál.«
A dál to není o nic lepší. Ukáže se, že hromotluk Anton nemá vůbec vůdčí list, který opravňuje k řízení auta. To jsme předvídali podle toho, co s tím vozem vyváděl. Ale Anton má omluvu. Pan Bočan ho přinutil k jízdě s pohrůžkou, že mu dá výpověď a zbaví ho domovnictví. Safra, na tohle bude také nějaký paragraf. Panu Bočanovi toho přibývá. Miska hříchů tíhne povážlivě k zemi a dobré skutky nelze najít.
»Máme tu výpověď žebrácky Halíkové,« hlásí pan Brejcha. »Už je jí líp a mohla být vyslechnuta. Vypovídá, že do vody nespadla, nýbrž skočila proto, že ji pan Bočan vyhnal z kůlny na dvoře. Platila mu z ní korunu denně nájemného a měla zaplaceno ještě na tři dny.«
I na tohle se najdou mezi přítomnými svědci. A když jsou již u té záležitosti, zavolají Frantíka Severýna, který babku vytáhl z vody, aby vypověděl, co o tom ví. Ale Frantík se červená, vykrucuje a neví, co by povídal. Nerad se chlubí, nerad budí pozornost. Skočil za babkou a podržel ji nad vodou tak dlouho, dokud ji pan Charousek nevytáhl. To je všecko. Ale pan komisař se na něho dívá zálibně a usmívá se.
Tu se nakloní strážník Brejcha k svému představenému a něco mu pošeptá. Pan komisař chvíli přemýšlí a pak přikývne. Strážník vyjde z kanceláře. Vrátí se asi za deset minut, podá cosi panu komisaři a ten to položí před sebe na stůl. Zelená knížka! Ve třech lidech se zastaví srdce. Frantík a Uvarov na sebe pohlédnou a hokynář Bočan zbledne.
»Znáte tohle?« otáže se komisař hokynáře.
Pan Bočan chvíli polyká, jako by se dusil ohromným soustem, a pak vyrazí:
»Ne!«
A tu se stane, co nikdo nečekal: ozve se paní Bočanova, která až doposud jen mlčky seděla a vzdychala.
»Ale muži, vždyť je to přece ta knížka, co ses jí tolik nahledal.«
»Mlč!« zakřikne ji pan Bočan. »Jakživ jsem takovouhle knížku neměl. Ta moje měla docela jiné desky.«
»Pane Brejcho,« řekne pan komisař a strážník číslo 666 začne vypovídat příhodu s Kolískovými dětmi, jak jim pan Bočan napřed tu knížku rval z rukou a jak se k ní potom nechtěl znát.
»To se ví, že je to Bočanova knížka,« řekne někdo mezi svědky; je to paní Bílková. »A hned vám taky povím, proč se k ní nechce znát.«
»Jen aby mě do toho nezapletla,« strachuje se Frantík, když paní Bílková začne vypovídat. Může být bez obavy; ovšemže ho paní Bílková do toho zaplete. Vždyť nemá nikoho jiného, kým by se dosvědčovala.
»Tuhle Frantík ji také musí znát,« řekne paní Bílková. »Roznášel panu Bočanovi mléko a vídal ji každý den. Viď, Frantíku, že je to ona?«
Ano, teď přišla chvíle, kdy Frantík musí s pravdou ven, ať je to jakkoli těžké. Vzpomene si, že dědeček ho vždycky učil, že co si kdo nadrobí, musí také sám vyjíst, a vzdychne zhluboka, jak by se chystal ke skoku do vody:
»Ano, je to Bočanova knížka,« řekne jasně.
»Ty uličníku!« rozkřikne se hokynář, ale komisař ho ihned zarazí:
»Ticho, člověče, kde si myslíte, že jste? Budete-li rušit výslech, nechám si vás tu přes noc.«
Pan Bočan ihned ztichne. Ale tu se rozpomene na něco pan Brejcha, píchne Frantíka prstem do hrudi a řekne hrozebně:
»A pročpak ses tenkrát na ulici nepřiznal, že tu knížku znáš?«
Frantík sebou vrtí, přešlapuje a mlčí. Což bude musit povědět všecko, docela všecko?
Tu se do toho vloží paní Bílková, neboť nyní nadešla vhodná chvíle, aby se svezla hokynáři po kůži za všecko, co od něho musela vytrpět.
»Asi nechtěl hokynáře zkoupat. Asi mu ho v poslední chvíli bylo líto. Jen ať se páni podívají do knížky a uvidí, kolik je v ní podvodů a nesprávností.«
Páni už knížku otevřeli, milá paní Bílková, nic však v ní nenašli. Všechny popsané listy jsou vytrhány a ztraceny. Co tedy v ní bylo? Od začátku do konce to paní Bílková vypoví. Ach není sama, je alespoň dvacet stejně postižených a všichni to rádi dosvědčí.
»To je lež,« křičí Bočan. »To je msta a pustá lež. Kdepak mají důkazy, kde je pro to jaký doklad?«
Pan Bočan myslí, že má vyhráno, a skoro se zdá, že skutečně, protože pan komisař řekne:
»Alespoň jeden list kdyby tu byl, z kterého by bylo zřejmé, že to, co paní Bílková tvrdí, je pravda.«
»Jeden list?« vykřikne Frantík. »Tady jsou dva!«

Hleďme kluka! Ze samého strachu, aby hokynář neunikl spravedlivému trestu, zapomene na všecku opatrnost a už souká z kapsy svých trenýrek dva listy ze zelené knížky. Jeden byl kdysi lodičkou a druhý křižníkem, však si ještě dobře vzpomínáme.
Komisař je pozorně prohlíží a pak řekne:
»Znamenitě. To právě jsme potřebovali.«
A nyní zasype Frantíka otázkami, jedna stíhá druhou, Frantík se vykrucuje, mate a zaplétá a najednou je venku všecko, co až dosud tajil, kdo hodil kocoura do Bočanova krámu, proč a jak se Frantík zmocnil zelené knížky. Pámbu s námi a zlé pryč, teď to dopadne! Pan Bočan křičí, že na takové lumpy, jako je tenhle kluk, je kriminál.
»Ne tak zhurta,« krotí ho komisař. »Každý dostane, co mu náleží.«
A když už je všechno vyšetřeno, sepsáno a podepsáno, propustí komisař pana Bočana, jeho ženu, hromotluckého Antona i svědky, jen Frantíka si tu ponechá a Uvarova pošle pro jeho dědečka. Starý Severýn přiběhne všecek vyděšen: teď jistě zavřou toho kluka nebo jeho, protože on je za něho odpovědný.

»Tuhle,« řekne komisař, »byste měl, pane Severýne, nahradit škodu, která vznikla hokynáři Bočanovi tím, že mu váš vnuk vzal tu knížku. Stojí korunu osmdesát, jak vidím napsáno na desce. Musím vám udělit důtku za to, že nedáváte na svého svěřence dostatečný pozor, a poradit vám, abyste ho potrestal za to, co provedl. Ačkoli namouvěru nevím zač ho trestat. Myslil to dobře. Řekněme mu raději, že takhle se to dělat nesmí, že podruhé by se mohl dostat do vážných nepříjemností. A teď mi, Frantíku, podej ruku. Máš srdce na pravém místě. Kdyby tě však ještě někdy napadlo provádět spravedlnost na svůj vrub, poraď se raději napřed se staršími.«
»Vzpomínám si,« vmísí se do toho strážník Brejcha, »že se se mnou radil. Pověděl mi všechno o Bočanovi, jen mi neřekl, že jde o něho. Vyložil jsem mu co a jak, ale tobě se to asi zdálo na dlouhé lokte, viď?«
»Měl jsem strach, že bude ty chudáky okrádat do soudného dne,« přiznává se Frantík. »Ale teď už nebude smět, viďte, že ne, pane komisaři?«
»To víš, že ne,« směje se komisař. »Sebereme mu povolení a má po obchodování.«
»Já ti dám podruhé spravedlnost,« čertí se na odchodu dědeček. »Vždyť by se za to člověk dostal do kriminálu.«
»Tak zlé to nebylo,« řekne komisař. »Jenom nezapomínat co se smí a nesmí.«
»A jak to bylo s těmi lusky?« ptá se ještě strážník Brejcha.
»Ty jsem mu zaplatil,« hájí se Frantík.
»Tak je všechno v pořádku,« a pan Brejcha ho poplácá po rameni svou zápasnickou rukou tak srdečně, že si hoch div nesedne na chodník.

Devatenáctá kapitola
A DÁL UŽ NIC

A dál už skoro nic. Příběh končí. Copak nám ještě zbývá říci? Že se Frantík stal hrdinou Kovářské uličky? To je přece samozřejmé. V novinách se psalo o statečném chlapci, který s nasazením života zachránil tonoucí stařenu. Byl v nich uveden plným jménem. Obyvatelé Kovářské uličky byli na něho pyšní.
Lidé z Kovářské uličky se ještě jednou shromáždili na chodnících před domy. To bylo toho dne, kdy se z ní stěhoval hokynář Bočan. Celkem to proběhlo tiše. Kdopak by působil jakou výtržnost, když ten člověk měl tak jako tak dohráno. Pan Kolísko dostal zpátky své auto a jeho dluh u pana Bočana byl vyrovnán tím, co mu na něm šofér Anton rozbil. Spravil vůz, prodal jej a jeho řemeslu se zase začíná vést lépe. Neříkáme, že zbohatl, toho není třeba, ale vydělal dost pro sebe i pro své pomocníky a nemusil dělat nové dluhy. Babka Halíková se uzdravila a město se postaralo, aby měla kde spát a nemusila žebrat. Dali ji do zaopatřovny pro staré a nemajetné lidi.
Kdopak nám ještě zbývá? Pan Charousek? Ach s tím se nic nezměnilo. Chytá dál ryby a nadává, když mu je někdo splaší, půjčuje loďky, prodává ovoce z lodí a zametá kluziště na zamrzlé Vltavě. Tu a tam zachraňuje tonoucí a nedělá z toho žádné zásluhy, jako by to patřilo k jeho povolání.
Uvarov jezdí dál s taxíkem pana Kolíska a starý Severýn chodí po hostincích se smaženými rybičkami. Lidé ho sice přemlouvali, aby si najal ten obchod po panu Bočanovi, ale děda prohlásil, že už je na to příliš stár a že na živobytí jemu i Frantíkovi postačí jeho krámek na podnosu. Ostatně, Frantík se o něho brzy postará. Ted se učí u pana Kolíska a nebude trvat dlouho a bude sám vydělávat. Myslíte, že tím skončila jeho touha po spravedlnosti? Kdepak, tu z něho nikdo nevyrve. Není života bez slunce, bez vody a vzduchu, slýcháte často. »A bez spravedlnosti« dodává Frantík. Ano, právě té je třeba k dobrému a zdravému životu.
A ještě něco. Lidé z Kovářské uličky ovšem zůstali chudí dál. Jednou se jim vede líp a jednou hůř, jak pámbu dá. A to je něco, co by nám nemělo dáti spát. Je tisíce takových Kovářských uliček na světě, milióny chudých a mnoho pánů Bočanů. Tady nás i vás čeká ještě pořádný kus práce, neboť chudoba není jenom neštěstím těch, kdo jí trpí, to je tak nějak hřích nás všech. A kdopak by chtěl hřešit, ne?